

ANTOINE LAURAIN

PĂLĂRIA PREȘEDINTELUI

Roman recompensat cu **Prix Landerneau Découvertes** și **Prix Relay des Voyageurs**

ebook
HUMANITAS fiction

ANTOINE LAURAIN

PĂLĂRIA PREȘEDINTELUI

Traducere din franceză de
DORU MAREȘ

Cet ouvrage a bénéficié du soutien des Programmes d'aide à la publication de l'Institut français.
Această carte a apărut cu sprijinul Programelor de susţinere a publicării ale Institutului Francez.

Colecţie coordonată de Denisa Comănescu

ANTOINE LAURAIN
LE CHAPEAU DE MITTERRAND

ISBN: 978-606-779-367-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021.311.23.30

Faptul de a avea o pălărie pe cap îţi oferă o autoritate incontestabilă asupra celorlalţi.

TRISTAN BERNARD

Daniel Mercier urca scările Gării Saint-Lazare prin mijlocul puhoiului de lume care le cobora. Pe lângă el treceau bărbaţi şi femei cu serviete în mână, sau chiar cu valize. Pe frunte li se citea îngrijorarea, iar pasul le era grăbit. Putea fi răsturnat cu uşurinţă în îmbulzeală, însă el avea senzaţia că toate se dădeau la o parte din drumul lui. Ajuns sus, a străbătut holul şi s-a apropiat de zona peroanelor. Oamenii se îmbulzeau la coborârea din trenuri, formând un val uman neîntrerupt prin care şi-a croit drum până la panoul de afişaj al orarului. Trenul lui sosea la linia 23. A urcat din nou câteva zeci de metri şi a ajuns în faţa aparatelor pentru validat biletele.

La ora 21.45, trenul 78654 a intrat în gară cu un scârţâit, apoi şi-a eliberat pasagerii. Daniel şi-a înălţat gâtul, căutându-şi din priviri nevasta şi băiatul. Întâi a zărit-o pe Véronique, care i-a făcut un semn, după care a schiţat în aer, în jurul capului, un cerc, urmat de o grimasă de uimire. La rândul lui, Jérôme s-a strecurat până lângă tatăl lui şi i s-a lipit de picioare de era cât pe ce să-şi piardă echilibrul. Véronique a sosit şi ea, abia mai respirând, privindu-şi lung bărbatul.

— Cu pălăria asta ce mai e?

— Păi e pălăria lui Mitterrand.

— Da, cum să nu, pălăria lui Mitterrand.

— Ba nu, a protestat Daniel, vreau să zic că e *chiar* pălăria lui Mitterrand.

La gară, când a anunţat-o că era „chiar pălăria lui Mitterrand“, Véronique s-a uitat la el înclinând capul, încruntând uşor sprâncenele, ca de fiecare dată când se întreba dacă e pe bune ori nu. La fel făcuse şi când Daniel o ceruse în căsătorie, ba chiar şi la prima întâlnire, când îi propusese să viziteze o expoziţie la Beaubourg. Pe scurt, acea uşoară încruntare care-l făcuse, printre altele, să se îndrăgostească de ea.

— Ai de gând să-mi explici chestia asta? l-a întrebat neîncrezătoare.

— Tati, chiar porţi pălăria lui Mitterrand?

— Da, a răspuns Daniel luându-le bagajele.

— Deci eşti preşedinte?

— Da, sunt preşedinte, a admis Daniel, pe care sugestia infantilă îl satisfăcea pe deplin.

Cât a ţinut drumul cu maşina, Daniel a refuzat să ofere chiar şi cea mai mică informaţie.

— O să vă povestesc totul acasă.

În zadar a insistat Véronique, nu era nimic de negociat. Ajunşi la etajul şaisprezece al blocului lor turn din arondismentul XV, Daniel i-a anunţat că

pregătise deja masa. Un platou cu carne roşie şi pui, o salată de roşii cu busuioc şi încă un platou cu brânzeturi, ceea ce a provocat un oftat admirativ din partea lui Véronique, deoarece bărbatul ei nu gătea din proprie iniţiativă decât de câteva ori pe an.

— Înainte de orice însă, să bem ceva. Ia loc, a adăugat Daniel, care nici gând să-şi scoată pălăria de pe cap. Véronique s-a aşezat, la fel şi Jérôme, care s-a ghemuit lângă ea. Pentru noi, a zis bărbatul ciocnindu-şi paharul cu al soţiei, în timp ce Jérôme îi imita cu paharul de oranjadă Banga.

Daniel şi-a scos pălăria şi i-a întins-o lui Véronique. Aceasta a luat-o cu delicateţe şi şi-a trecut un deget peste fetru, imitată imediat de Jérôme.

— Eşti curat pe mâini? l-a întrebat, cam speriată, Véronique.

După care a întors pălăria şi privirile i s-au oprit pe banda interioară din piele, pe care se puteau citi două litere cusute cu fir de aur: F. M. Véronique şi-a ridicat ochii spre Daniel.

În urmă cu o zi, Daniel îşi lăsase Golful înaintea unei intersecţii. Oprise radioul care difuza melodia aceea în care o tânără se tot bâlbâia cum că preferă vata oricărui alt material. Era hitul momentului, iar refrenul lui lent şi sâcâitor începuse să-i cam iasă pe nas. Încercase să-şi maseze umerii care-l dureau şi să-şi trosnească gâtul fără succes. Nu mai primise nici o veste de la soţia şi de la copilul lui plecaţi în vacanţă, în Normandia, la socri. Poate că, totuşi, va găsi un mesaj pe robot, când se va întoarce acasă. Caseta telefonului începuse să cam dea semne de oboseală de câteva zile. Trebuia să cumpere una nouă. Cum o fi fost pe vremea când nu exista robot? se întreba. Telefonul suna în gol, nu era nimeni la celălalt capăt al firului, avea să revină. Şi gata.

Ideea de a merge singur la cumpărături, apoi de a-şi găti în apartamentul tăcut i se păruse de neconceput. Un restaurant, o minunată braserie, imaginile acestea începuseră să-l atragă pe la patru după-amiază, pe când controla cheltuielile celor însărcinaţi cu deplasarea la Sogetec. Trecuse mai bine de un an de când nu mai intrase într-o braserie renumită. Ultima dată fusese cu Véronique şi Jérôme. La numai şase ani, cel din urmă fusese foarte cuminte. Comandaseră un platou cu fructe de mare Royal, o sticlă de vin alb Pouilly-Fuissé şi o tocăniţă cu piure pentru Jérôme, care declarase, spre marele regret al tatălui său, că nu are de gând să guste stridiile.

— Nici măcar una?

— Nu, răspunsese copilul scuturând din cap.

— Are tot timpul, pledase Véronique în favoarea lui.

Mda, aşa era, Jérôme avea tot timpul. Acum era opt seara, frigul de început de iarnă apăsa deja oraşul, iar rumoarea citadină şi zgomotul circulaţiei deveniseră parcă mai înfundate. Trecuse de mai multe ori cu maşina prin faţa acestei braserii. Ezitase o vreme între bulevard şi o stradă alăturată, însă până la urmă o zărise. Asta era, o braserie cu scară exterioară, cu storuri mari şi roşii şi chelneri cu şorţuri albe.

Avea să ia o masă de unul singur, fără soţie şi fără copil. Lucru care nu i se mai întâmplase de înainte de căsătorie. Numai că, pe vremea aceea, salariul nu-i permitea localuri atât de renumite. Dar chiar şi aşa, fie şi în cele mai modeste restaurante în care intrase, mâncase întotdeauna bine şi nu simţise nevoia de companie pentru a degusta un cârnăcior, o friptură sau o farfurie de rapane. În lumina şovăitoare a iernii, se anunţa o seară de celibatar. Expresia i-a plăcut în mod deosebit. O seară de celibatar, şi-a zis încă o dată trântind portiera Golfului. Daniel simţea nevoia de a se „regăsi“, după cum spusese o invitată într-o emisiune de la Antenne 2, o psihoterapeută care scrisese o carte

despre stresul la serviciu, carte pe care tocmai şi-o promova. Lui Daniel, formularea i se păruse plină de bun-simţ. Avea să întreprindă această escapadă gastronomică spre a se regăsi, a scăpa de stresul din timpul zilei, de cifrele de la contabilitate şi tensiunile recente ca urmare a reorganizării serviciului financiar. Jean Maltard preluase direcţia, iar Daniel, ca director adjunct, considera că numirea respectivului nu prevesteşte nimic bun. Nici pentru serviciu, nici pentru el. Traversând bulevardul, s-a hotărât să-şi alunge din minte gândurile negre. Imediat ce-am să împing uşa grea a braseriei, nu vor mai exista nici Jean Maltard, nici dosarul Sogetec, nici facturile şi nici TVA-ul, ci doar un platou Royal pentru mine.

Chelnerul cu şorţ alb i-a luat-o înainte de-a lungul şirului de mese la care cupluri, familii şi turişti stăteau de vorbă zâmbind sau clătinând din cap, cu gura plină. În treacăt a zărit în farfurii fructe de mare, antricoate cu cartofi fierţi, vrăbioare bearneze. La intrare, şeful de sală, un bărbat cu o siluetă eliptică şi cu o mustaţă subţire l-a întrebat dacă are rezervare. Pentru o clipă, Daniel şi-a închipuit că seara va fi ratată.

— Nu am avut timp, a răspuns cu o voce impasibilă.

Şeful de sală a ridicat din sprânceana stângă uitându-se atent la lista de rezervări pentru acea seară. O tânără blondă s-a apropiat de el:

— Acum o jumătate de oră a fost decomandată masa doisprezece, l-a anunţat arătând cu degetul undeva pe listă.

— Şi nu-mi spune şi mie nimeni? a replicat înţepat şeful de sală.

— Am crezut că v-a spus Françoise, i-a răspuns încet fata, înainte de a se îndepărta.

Şeful de sală a închis pentru o secundă ochii, cu o strâmbătură dureroasă ce sugera că se stăpânea cu greu să nu se înfurie din pricina gravei greşeli a subordonaţilor.

— Veţi fi condus la masa dumneavoastră, domnule, i-a spus lui Daniel, însoţindu-şi fraza cu o mişcare din bărbie către destinaţia cunoscută de ajutorul de chelner care s-a apropiat imediat.

Braseria avea ca întotdeauna feţe de masă de un alb sclipitor, albăstrui aproape, care-ţi ardea privirile precum zăpada sporturilor de iarnă. Paharele şi tacâmurile din argint pur şi simplu străluceau. Pentru Daniel, luminozitatea aparte a meselor din marile restaurante era chiar simbolul luxului. Acelaşi ajutor de chelner a revenit cu meniul şi lista de vinuri. Daniel a deschis copertele îmbrăcate în imitaţie roşie de piele şi a început să răsfoiască meniul. Preţurile depăşeau cu mult ce-şi închipuise, dar s-a hotărât să lase deoparte acest amănunt. *Platoul Royal cu fructe de mare* se afla chiar în mijlocul paginii, atrăgând atenţia prin caligrafia îngrijită: stridii Fines de Claire, scobite ori plate de Bretagne, o jumătate de crab, scoici Mercenaria şi Arctica, Venus verrucosa, Glycymeris ori Littorinalittorea, crevete mari, langustine, rapane, migdale, creveţi de nisip. A luat apoi lista de vinuri şi a căutat un Pouilly-Fuissé sau un Pouilly-Fumé. Şi acestea erau mai scumpe decât se aşteptase. Cu toate astea, a comandat un platou şi o jumătate de sticlă de Pouilly-Fuissé.

— Îmi pare rău, i-a explicat chelnerul, dar nu avem decât la sticle întregi.

Cum nu voia să treacă drept vreun zgârie-brânză, Daniel i-a răspuns, închizând lista de vinuri:

— O sticlă e foarte bine.

Mesele erau ocupate, în majoritate, de cupluri. Mese cu bărbaţi în costum şi cravate gri, la fel ca a lui, doar că ale lor trebuie să fi provenit de la case de modă prestigioase. Poate să fi fost chiar făcute pe comandă. Cei patru bărbaţi la vreo cincizeci de ani de la o masă ceva mai îndepărtată sărbătoreau probabil încheierea unei zile grele şi semnarea unui contract avantajos. Beau cu înghiţituri mici un vin fără îndoială excelent. Fiecare avea întipărit pe faţă zâmbetul acela calm şi încrezător al oamenilor care au reuşit în viaţă. La una dintre mese aşezate sub oglinzi uriaşe, o brunetă elegantă în rochie roşie îl asculta pe un bărbat căruia Daniel nu îi putea vedea decât spatele şi părul cenuşiu. Îl urmărea distrată şi, din când în când, privirile îi alunecau prin sală pentru câteva clipe spre a reveni din nou asupra interlocutorului. Părea că se plictiseşte. Somelierul a apărut cu o frapieră argintată, cu picior, în care sticla de Pouilly era înconjurată de cuburi de gheaţă. Folosindu-se de un tirbuşon, a îndeplinit ritualul deschiderii, trecându-şi dopul de plută pe sub nări. Daniel a gustat vinul alb şi i-a plăcut. Nu făcea parte dintre acei experţi care disting fiecare nuanţă a unui vin de calitate şi apoi ţin discursuri în termeni rafinaţi. Precum toţi confraţii lui, somelierul aştepta cu un aer vag condescendent aprobarea din partea clientului. Daniel a confirmat din cap, lăsând să se înţeleagă că ar putea fi un mare erudit în materie de vinuri albe. Schiţând un surâs, somelierul i-a umplut paharul şi s-a îndepărtat. Peste câteva secunde, un ajutor de chelner a venit şi a aşezat pe faţa de masă un suport rotund, semn că platoul cu fructe de mare avea să sosească. Au urmat coşul cu pâine neagră, vasul de sufleu cu oţetul cu ceapă franţuzească şi untiera. Daniel şi-a uns un colţ de pâine pe care l-a înmuiat discret în amestecul din vas. Ritual pe care îl îndeplinea de fiecare dată când mânca fructe de mare la restaurant. Gustul oţetului a fost alungat de înghiţitura de vin rece. A oftat satisfăcut. Da, se regăsise pe sine însuşi.

A sosit şi platoul cu fructe de mare, aşezate după soiuri pe gheaţa mărunţită. A luat o stridie, apoi a apropiat lămâia tăiată în patru până deasupra, a presat delicat şi o picătură a căzut pe membrana fină, care s-a chircit de îndată. Adâncit în reflectările policrome ale stridiei, nici n-a observat că masa de alături fusese mutată. Ridicând privirea, l-a văzut pe şeful de sală zâmbindu-i nou-venitului. Bărbatul care şi-a scos eşarfa roşie, apoi paltonul şi pălăria s-a lăsat să alunece pe banchetă, alături de Daniel.

— Să le duc la garderobă? l-a întrebat şeful de sală.

— Nu, nu e nevoie. Le las pe banchetă.

— Vă deranjează, domnule?

— Nu, a şoptit Daniel cu un glas stins. Ba chiar vă rog, a adăugat dintr-o suflare.

François Mitterrand tocmai se aşezase lângă el.

Doi bărbaţi au luat loc în faţa şefului statului. Unul voinic şi îndesat, cu ochelari şi cu părul pieptănat atent, celălalt zvelt, uşor albit, şi el cu părul dat pe spate, uşor ondulat. Acesta din urmă i-a aruncat un surâs scurt şi binevoitor lui Daniel, care s-a străduit să i-l întoarcă încercând să pară cât mai firesccu putinţă. Îl mai văzuse pe bărbatul acesta cu ochi pătrunzători şi buze subţiri. Acum îi reveneau în minte funcţia şi numele: ministrul afacerilor externe, Roland Dumas. Îşi cedase locul de când Mitterrand pierduse legislativele, acum opt luni. Iau masa umăr la umăr cu preşedintele republicii, şi-a spus Daniel de mai multe ori la rând, pentru a putea da o formă concretă realităţii, recente, iraţionale. A luat prima stridie, însă nu i-a putut simţi gustul, întrucât atenţia îi era captivată de noul vecin. Bizareria situaţiei l-a făcut să-şi spună că în scurt timp avea să se trezească la el în pat şi că ziua, de fapt, nici nu începuse. În sală, privirile clienţilor se prefăceau că trec pe lângă masa lor. Luând a doua stridie, a tras discret cu coada ochiului spre stânga. Preşedintele îşi pusese ochelarii şi citea meniul. Daniel şi-a umplut retina cu profilul hieratic văzut prin reviste, la televizor şi de fiecare 31 decembrie de cinci ani de când le adresa urările. Acum îi putea zări profilul în carne şi oase, cum se spune. Ar fi fost de-ajuns să întindă mâna pentru a-l atinge. Chelnerul s-a întors şi preşedintele a comandat stridii şi somon. Grasul a comandat un pateu cu mânătărci şi friptură în sânge, Roland Dumas, la fel ca preşedintele, stridii şi peşte. Peste câteva minute, somelierul s-a întors şi el cu o frapieră argintată, pe picior, în care, între cuburile de gheaţă, se zărea o nouă sticlă de Pouilly-Fuissé. A desfăcut sticla cu graţie şi a turnat puţin vin în paharul prezidenţial. François Mitterrand a gustat şi a aprobat cu o imperceptibilă mişcare a capului. Daniel şi-a mai pus un pahar plin pe care l-a băut aproape dintr-o sorbitură, înainte de a lua şi o lingură din oţetul roşu cu ceapă franţuzească cu care să ungă stridia. „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl…“ Vocea lui François Mitterrand însoţea gustul, iar Daniel şi-a spus că nu va mai putea mânca niciodată stridii cu oţet fără să audă: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl…“

Un chelner a lăsat un sfert de vin roşu în faţa grasului cu ochelari, care şi l-a turnat imediat în pahar, în timp ce un alt chelner aducea antreurile. Grasul a gustat din pateul care i s-a părut bun, după care a început o terină de zbârciog. Preşedintele a înghiţit o stridie, în timp ce Daniel a scos un ac special din dopul îmbrăcat în staniol, pentru a se apuca de scoicile Littorina. Numai minunăţii are Michel în pivniţă, a zis Roland Dumas complice. Preşedintele a ridicat ochii către el, iar „Michel“ a început să povestească despre pivniţa lui din provincie, unde ţinea havane din toată lumea şi cârnaţi.

Şi avea tot atâtea havane câţi cârnaţi.

— E amuzant să colecţionezi cârnaţi, a spus François Mitterrand storcându-şi sfertul de lămâie.

După ce a înghiţit şi cea de-a zecea moluscă, Daniel a mai aruncat o privire în stânga. Preşedintele îşi termina cea de-a opta stridie şi se ştergea la gură cu şervetul imaculat.

— A, să nu uit, i s-a adresat lui Roland Dumas, telefonul prietenului nostru.

— Da, sigur că da, a murmurat Dumas, schiţând un gest spre buzunarul de la haină.

Preşedintele s-a întors să-şi ia paltonul, a ridicat pălăria şi a aşezat-o dincolo de bara îmbrăcată în piele de deasupra banchetei. A scos din buzunar un carnet cu coperte de piele, şi-a pus iarăşi ochelarii şi l-a răsfoit.

— Ultimul număr din josul paginii, a spus întinzându-i carnetul lui Dumas.

Acesta l-a luat, a trecut în carnetul lui numele şi numărul, după care i-a înapoiat agenda lui François Mitterrand, care a pus-o la loc în palton. „Michel“ povestea despre un bărbat al cărui nume nu-i spunea nimic lui Daniel. Dumas l-a ascultat coborând pleoapele, iar François Mitterrand a schiţat un zâmbet:

— Sunteţi prea sever, a zis ironic, incitându-şi interlocutorul să continue.

— Ba chiar aşa s-a întâmplat, doar eram acolo! nu s-a lăsat grasul, ungându-şi ultima felie de pâine cu pateu.

Daniel a ascultat povestea. Avea senzaţia că e părtaş la un soi de intimitate ciudată. Clienţii braseriei plecaseră cu toţii. Nu mai erau decât ei patru. *Dar dumneavoastră, Daniel, ce părere aveţi?* S-ar fi întors către şeful statului şi ar fi pronunţat nişte fraze de care François Mitterrand s-ar fi arătat profund interesat. Preşedintele ar fi aprobat din cap, după care Daniel s-ar fi întors spre Roland Dumas pentru a-i cere părerea. Dumas ar fi fost şi el de acord, iar Michel ar fi adăugat cu vocea lui zeflemitoare: Evident că Daniel, are dreptate!

— Femeia asta este foarte frumoasă… a şoptit François Mitterrand.

Daniel i-a urmărit privirea. Preşedintele admira o brunetă în rochie roşie. Dumas a profitat de faptul că sosea mâncarea, pentru a se întoarce discret. Grasul a făcut la fel.

— Foarte frumoasă, a aprobat.

— Confirm, a şoptit Dumas.

Daniel se simţea în comuniune cu şeful statului. François Mitterrand comandase acelaşi vin ca el, iar acum punea ochii pe aceeaşi femeie. Nu era de ici, de colo să ai aceleaşi gusturi cu ale primului dintre francezi. Această convivialitate bazată pe schimburi din jumătăţi de cuvinte despre femei era liantul a numeroase prietenii bărbăteşti, iar Daniel a început să viseze că era

într-adevăr al patrulea la masa preşedintelui. Şi el avea o agendă cu coperte din piele neagră, din care fostul ministru ar fi fost încântat să copieze numere de telefon. Pivniţa grasului nu avea secrete pentru el, ba chiar se ducea deseori acolo pentru a degusta cârnaţi, înainte de a aprinde cele mai fine havane din lume. Şi, mai ales, îl însoţea pe preşedinte în plimbările sale pariziene, pe cheiurile Senei, pe la buchinişti, şi amândoi, cu mâinile la spate, stăteau de vorbă despre mersul lumii sau, mai lipsiţi de pretenţii, despre apusul soarelui dincolo de Podul Artelor. Trecătorii şi-ar fi întors capetele după siluetele de acum familiare şi, în anturajul lui, toată lumea ar fi murmurat: Daniel îl cunoaşte foarte bine pe François Mitterrand…

— E totu-n ordine?

Chelnerul îl smulsese din reverie. Da, totul era-n ordine, o să tragă de timp mâncând din platoul cu fructe de mare atât cât va fi nevoie. Chiar de-ar fi să stea până la închidere, nu se va ridica de pe banchetă înainte de plecarea preşedintelui. O făcea pentru el, pentru ceilalţi, pentru a putea povesti într-o bună zi: Am luat prânzul alături de François Mitterrand într-o braserie, prin noiembrie 1986, era chiar lângă mine, cum te văd şi cum mă vezi. Daniel avea deja în minte frazele pe care urma să le spună în deceniile ce stăteau să vină.

Se scurseseră două ore şi şapte minute. François Mitterrand dispăruse în noapte împreună cu Dumas şi grasul, după ce şeful de sală le deschisese ceremonios uşa. Toţi trei îşi încheiaseră masa cu câte o *crème brulée*. Grasul îşi scosese o havană dintr-un toc de piele şi precizase că o va aprinde afară, în timpul scurtei plimbări. Dumas plătise cu o bancnotă de 500 de franci.

— Mergem? întrebase preşedintele.

Dumas se ridicase, iar tânăra de la garderobă îşi făcuse apariţia şi îl ajutase să-şi pună paltonul, procedase la fel şi cu „Michel“, care se tot plângea de urmările unui lumbago, pe când preşedintele îşi îmbrăcase singur paltonul şi îşi petrecuse eşarfa roşie în jurul gâtului. Profitase de mişcare pentru a se întoarce către brunetă, iar privirile li se încrucişaseră. Femeia schiţase un surâs, iar preşedintele i-l întorsese, însă Daniel nu mai observase. După care toţi trei s-au îndreptat către ieşire. În sală, fiecare client s-a aplecat către comeseanul lui, iar conversaţiile au coborât cu un ton preţ de câteva secunde. Asta fusese tot. Nu mai rămăseseră decât câteva farfurii goale, tacâmuri, pahare, şervete albe uşor şifonate. O masă ca toate mesele, şi-a zis Daniel. În câteva minute tacâmurile aveau să fie strânse, faţa de masă schimbată, şi acolo se va aşeza un nou client care nu se va gândi o clipă măcar că preşedintele republicii stătuse fix în acelaşi loc cu mai puţin de o oră în urmă.

Daniel mai păstrase o ultimă stridie, puţin cam lăptoasă, care îşi aştepta rândul de vreo douăzeci de minute în gheaţa care începuse să se topească. A pus pe ea o lingură de oţet roşu şi a gustat-o, iar stridia şi-a lăsat iodul pe limbă, în amestec cu gustul amărui piperat al oţetului: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl…“ Fără îndoială cuvintele astea aveau să-l urmărească toată viaţa. Daniel a luat şi ultima înghiţitură de vin alb şi a lăsat paharul pe masă. Prânzul parcă fusese ireal – o suită de situaţii întâmplătoare: dacă s-ar fi întors acasă şi şi-ar fi gătit singur, dacă ar fi ales o altă braserie, dacă şeful de sală nu ar fi avut o masă liberă, dacă clientul de la masa cu pricina nu ar fi anulat rezervarea… Evenimentele importante ale vieţilor noastre sunt întotdeauna rezultatul înlănţuirii unor detalii infime. Gândul acesta l-a făcut să se simtă un pic cam ameţit şi nu şi-a dat seama dacă era efectul intensităţii cugetării sau al sticlei de trei sferturi de Pouilly-Fuissé. Oftând, a închis ochii pentru câteva secunde, şi-a mişcat umerii, apoi a încercat să-şi trosnească gâtul şi, pentru a reuşi, a ridicat mâna stângă până când a atins bara de cupru. Mâna a dat de metalul rece, dar şi de altceva. Ceva suplu şi neted, care s-a strâns ca o stridie. Daniel s-a întors către bară: pălăria era acolo. Instinctiv, s-a uitat către intrarea în braserie. Preşedintele plecase de mai multe minute. La intrare nu mai era nimeni. Daniel s-a gândit să facă un

semn cuiva din personal, dar în clipa aceea nu trecea nimeni prin sală. François Mitterrand îşi uitase pălăria. Propoziţia a căpătat contur. E pălăria lui Mitterrand. E chiar aici, lângă tine. E mărturia realităţii acestei seri, dovada absolută că a avut loc. Daniel s-a întors iarăşi către pălăria aşezată cu grijă între husa de piele şi oglindă. Dincolo de fetrul ei negru, se reflecta întreaga încăpere. În loc să cheme şeful de sală pentru a-i spune cu un aer plin de subînţeles: Cred că vecinul meu şi-a uitat pălăria, şi să obţină mulţumiri de o politeţe exagerată, l-a cuprins un impuls iraţional. Avea senzaţia că se dedublează şi că un alt Daniel Mercier, stând în picioare în mijlocul sălii, era martorul atent al unui gest simplu şi ireversibil, care urma să se producă peste doar câteva secunde. Ajuns propriul său spectator, Daniel s-a văzut ridicând mâna către bara de cupru, prinzând borul de fetru al pălăriei negre, ridicând-o delicat, apoi făcând-o să alunece către catifeaua roşie spre a o ascunde pe genunchi. Mişcarea nu i-a luat mai mult de trei secunde şi jumătate, dar i s-a părut de o lentoare nemaipomenită şi, atunci când a auzit din nou zgomotele din sală, s-a simţit de parcă s-ar fi trezit după o lungă apnee. Sângele i se zbătea în tâmple, iar inima îi bătea mai să-i sară din piept. Dacă apărea acum cineva şi cerea pălăria? s-a gândit, pradă unui moment de panică. Un bodyguard. Preşedintele în persoană? Ce s-ar fi făcut? Ce-ar fi zis? Cum să explic prezenţa pălăriei la mine pe genunchi? s-a gândit Daniel.

Tocmai comisese un furt. Ultima dată când furase ceva fusese pe la începutul adolescenţei, când se lăsase dus de un coleg, la terminarea orelor, într-o galerie comercială din Courbevoie. Furase single-ul *Aline* al cântăreţului Christophe. Din acea după-amiază a lui 1965, nu mai era nimic de semnalat. Gestul pe care însă abia-l comisese era infinit mai grav decât subtilizarea unui vinil dintr-un supermarket. Daniel a încremenit, cu ochii alunecându-i de la un client la altul. Nu, de văzut nu-l văzuse nimeni, era sigur. În privinţa asta nu se temea, dar se impunea să plece înainte de a avea loc cine ştie ce eveniment neprevăzut, înainte ca preşedintele să sune la restaurant, în căutarea pălăriei, înainte să se repeadă toţi chelnerii la masa lui, sub privirile înfuriate ale şefului de sală. Daniel a cerut nota. Cu card, a precizat. Chelnerul s-a întors cu POS-ul, Daniel abia dacă şi-a aruncat ochii pe nota de plată. De acum nimic nu mai conta. A tastat codul, iar aparatul cu un fâşâit, a scos chitanţa. S-a căutat prin buzunare pentru a lăsa bacşişul pe o farfurioară de metal argintiu, chelnerul şi-a înclinat capul în semn de mulţumire şi s-a îndepărtat. Acum e momentul, şi-a zis Daniel. Şi-a mai turnat un pahar cu apă, fiindcă i se uscase gura, l-a înghiţit dintr-o sorbitură, după care a ridicat lent faţa de masă şi şi-a pus pălăria prezidenţială pe cap. Da, îi venea perfect. Şi-a pus paltonul şi a înaintat către ieşire cu sentimentul că-l vor lăsa picioarele. Şeful de sală avea să-i spună: „Domnule, iertaţi-mă, vă rog! Pălăria, domnule…“ Nu s-a întâmplat însă nimic. Daniel lăsase drept bacşiş cincisprezece franci, aşa că toţi chelnerii au coborât privirile, ba chiar

şeful de sală a încercat un zâmbet care i-a săltat mustaţa subţire. Uşa i-a fost deschisă şi a ieşit în frigul de afară, şi-a ridicat gulerul şi a luat-o către automobil. Pălăria lui Mitterrand e pe capul meu, şi-a spus. Odată intrat în maşină, a îndreptat către el oglinda retrovizoare şi s-a admirat în tăcere, îndelung, păstrând pălăria pe cap. Avea senzaţia că întreg creierul îi era îmbăiat într-o soluţie răcoritoare de aspirină, că bule de oxigen îi atingeau rafinat zone de multă vreme îngreunate. A întors cheia în contact şi a demarat uşor în noapte.

S-a plimbat multă vreme pe străzi, a făcut de mai multe ori turul cartierului, înainte de a ajunge la al cincilea nivel al parcării subterane. Ar fi putut merge încă multă vreme aşa, fără să se gândească la nimic. Îl cuprinsese un sentiment de încredere, care avea savoarea unei băi calde. În livingul gol, s-a aşezat pe canapea şi s-a uitat la propria imagine în contre-jour de pe ecranul cenuşiu al televizorului stins. A zărit silueta unui bărbat aşezat, purtând pălărie şi clătinând uşor din cap. A rămas aşa mai bine de-un ceas, admirându-şi imaginea, cu întreaga fiinţă cuprinsă de o linişte aproape mistică. Abia pe la două dimineaţa a ascultat mesajul pe care soţia i-l lăsase pe telefon. În Normandia totul era-n ordine, iar Véronique şi Jérôme se întorceau a doua zi, cu trenul de 21.45, în Gara Saint-Lazare. S-a dezbrăcat şi ultimul lucru pe care şi l-a scos a fost pălăria, pe a cărei bandă de piele a descoperit cu încântare două litere cusute cu fir de aur: F. M.

În cele povestite seara nu a operat decât o uşoară modificare: platoul cu fructe de mare nu mai conţinea 24 de stridii, o jumătate de crab şi scoici Littorina. Ştia că, dacă ar fi intrat în amănuntele acelei mese fabuloase, Véronique s-ar fi concentrat doar asupra notei de plată. Fraze precum: „Aha, dar ştiu că te răsfeţi când nu suntem acasă!“ sau chiar: „Vasăzică organizezi festinuri de unul singur!“ ar fi bruiat relatarea aventurii. Povestită de Daniel, sosirea şefului statului căpăta o turnură biblică, iar fraza – „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl…“ – răsuna ca o poruncă divină enunţată din adâncurile cavernoase ale Cerurilor.

— Sunt şocată, totuşi.

— De ce şocată? întrebă Daniel.

— Pentru că ai furat pălăria, tu nu faci aşa ceva.

— Nu aş spune că am furat-o, a protestat bărbatul, contrariat de observaţia pe care, evident, şi-o făcuse şi singur. Mai degrabă să zicem că nu am dat-o înapoi.

Argumentul părea să-şi facă efectul. Până la urmă a reuşit să o convingă pe Véronique că făcuse bine păstrând pălăria, întrucât şeful de sală cel mustăcios ar fi putut-o păstra pentru el sau, şi mai rău, nu ar fi observat nimic, şi un alt client ar fi putut-o lua fără a şti cine-i fusese ilustrul proprietar. După ce au terminat gustarea nocturnă şi Jérôme s-a dus la culcare, s-au întors în living, iar Véronique a luat cu blândeţe pălăria şi a mângâiat-o cu vârfurile degetelor, cuprinsă parcă de o neaşteptată melancolie. Îi părea rău că Daniel nu a realizat mai devreme că François Mitterrand o uitase, l-ar fi putut striga şi i-ar fi putut înmâna pălăria cu un surâs pe buze.

— Chestia asta ar fi putut crea o complicitate între voi, i-a explicat cu părere de rău.

— Da, dar era deja departe, a observat Daniel, care, în pofida a orice, prefera versiunea adevărată a poveştii, cea în care, acum, purta pălăria preşedintelui.

— Nu vă împărtăşesc deloc punctul de vedere, domnule Maltard, a spus Daniel scuturând din cap.

Apoi şi-a mângâiat în treacăt pălăria aşezată în faţa lui, pe masa mare din sala de şedinţe. Jean Maltard şi cei zece membri ai serviciului financiar, convocaţi la şedinţa de la ora unsprezece, l-au privit surprinşi. Daniel a lăsat să se scurgă câteva clipe de tăcere, păstrând un surâs hieratic pe buze, după care s-a auzit respingând punct cu punct argumentele avansate de noul director al serviciului financiar. Cu o incredibilă încredere, s-a văzut înaintând prin straturile diplomaţiei cu relaxarea unui delfin care taie valurile. Când şi-a încheiat expunerea, s-a lăsat o tăcere de mormânt. Bernard Falgou se uita la el vizibil uimit. Michèle Carnavan a tuşit uşor şi, în faţa laşităţii colegilor de sex masculin, a răspuns:

— Cred că Daniel a surprins perfect îngrijorările noastre.

— Strălucit chiar, a adăugat imediat Bernard Falgou, pradă parcă unui minuscul electroşoc.

Maltard îl privea impasibil pe Daniel.

— Domnule Mercier, sunteţi un adevărat strateg, i-a răspuns glacial.

Jean-Bernard Desmoine, şeful sectorului financiar, care se deplasase special pentru scurta şedinţă de punere la punct a noilor obiective ale departamentului Paris-Nord de la Sogetec, nu-l scăpase nici un moment din ochi pe Daniel de-a lungul întregii intervenţii. Abia de-şi mâzgălise câteva notiţe când acesta explicase limpede, bazându-se pe cifre, că departamentul financiar nu putea fi împărţit cu seriozitate în trei, ci cel mult în două grupe distincte.

— Vă mulţumesc tuturor pentru participare, azis Jean-Bernard Desmoine, vă puteţi întoarce în birourile voastre. Domnule Maltard, aş vrea să stăm de vorbă.

Acesta din urmă a aprobat cu un zâmbet fals supus, după care şi-a ridicat privirea spre Daniel. Numai Bernard Falgou i-a citit în ochi ura rece pe care noul director o lansa în direcţia adjunctului. Ieşind din sala de şedinţe, Falgou l-a luat de braţ pe Daniel.

— L-ai omorât, l-ai omorât pe Maltard! i-a spus.

— Ei, hai, nici chiar aşa…, i-a răspuns Daniel clipind cu subînţeles.

— Ba da! a intervenit Françoise, sigur îi face vânt. Asta o să-l anunţe Desmoine, doar i-ai distrus toate argumentele.

Se strânseseră toţi în jurul lui, surescitaţi de descoperirea, în persoana colegului lor, a unei forţe calme, care ştiuse să le apere interesele mai bine

decât cel mai radical dintre sindicalişti sau decât cel mai vocal membru al baroului. Îi vorbeau despre calmul de care dăduse dovadă, de siguranţa cu care o făcuse, despre felul în care dăduse drumul câtorva răutăţi cu un tact incredibil.

— Într-adevăr, un discurs de înaltă clasă, a conchis Michèle Carnavan.

Întors în birou, Daniel s-a aşezat pe scaunul său rotativ, şi-a mângâiat pălăria pe care o pusese în faţa lui şi a profitat de liniştea din încăpere. A închis ochii. Nici o clipă nu se manifestaseră bufeurile înfundate de teamă care puneau stăpânire pe el din cea mai fragedă pruncie. Din contră, simţise numai un calm liniştitor. Acum câteva zile, gândul la o confruntare cu Jean Maltard i-ar fi crescut tensiunea, iar arsurile stomacale ar fi apărut imediat după sfârşitul mesei. Întreaga după-amiază, încordat ca o arbaletă, şi-ar fi trecut iar şi iar prin faţa ochilor filmul posibilului dialog, biciuindu-se pentru amploarea cutărei fraze stângace, cutărei vorbe sau cutărui punct asupra căruia cu certitudine ar fi pierdut în faţa lui Maltard. Daniel ar fi încheiat o asemenea zi de-a dreptul epuizat. Nu însă şi acum. Se simţea la fel de bine ca şi când s-ar fi plimbat pe plajă, pe nisip, într-o înserare de vară. Nu era deloc surprins de întorsătura pe care o luau lucrurile. Era de parcă adevăratul Daniel Mercier ieşise în sfârşit la lumină. Cel dinainte nu fusese decât un prototip neizbutit, un soi de ciornă. A ridicat storurile lamelare de la fereastra biroului, pentru a lăsa soarele de iarnă să intre, după care s-a cufundat la loc în dosarele Sogetec.

Tocmai bătuse de ora şapte seara, când Jean Maltard, fără a mai ciocăni, a împins uşa de sticlă a biroului adjunctului.

— Nu vă duceţi acasă? l-a întrebat sec. Dacă faceţi ore suplimentare, nu vor fi plătite.

Daniel l-a privit impasibil.

— Termin dosarul Sofrem şi apoi plec.

— O să-l terminaţi mâine, l-a întrerupt Maltard. Ziua de lucru s-a încheiat, a plecat toată lumea, aşa că faceţi şi dumneavoastră la fel.

Fără un cuvânt, Daniel a pus capacul stiloului Parker cu iniţialele sale gravate, cadou de la soţie cu prilejul celei de-a cincea aniversări a căsătoriei. S-a ridicat, a închis computerul şi ecranul Minitelului, după care şi-a pus pălăria. Pălăria oferă autoritate celui care o poartă asupra celui care nu o poartă, şi-a zis. Chiar aşa: Jean Maltard părea dintr-odată mai scund. Părea chiar să se micşoreze văzând cu ochii. Precum o insectă care s-ar fi putut face tot mai mică, până când ajunge de înălţimea firelor mochetei, dând înnebunită din aripi. Lui Daniel nu-i rămânea decât să o strivească sub talpă.

— Lucrurile n-o să rămână aşa! a exclamat dintr-odată Maltard. Aşteptaţi să vă cheme Desmoine la o întâlnire, nu? a adăugat cu un zâmbet plin de

venin.

— Păi, deja m-a chemat…

Cuvintele au avut asupra lui Maltard efectul unei mici comoţii. S-a oprit din vorbit şi s-a uitat fix la Daniel.

— V-a chemat Desmoine? a pronunţat cântărindu-şi fiecare cuvânt.

— Da, i-a răspuns sobru Daniel, punându-şi paltonul.

— Ce-a vrut? a întrebat Maltard.

— Să ia vineri micul dejun cu mine.

— Să ia micul dejun cu dumneavoastră? a lăsat Maltard să-i scape dintr-o suflare, de parcă ar fi fost vorba despre o formulă cabalistică care nu se putea spune decât în şoaptă, altminteri ar fi declanşat catastrofe.

— Da, aşa mi-a zis.

Daniel s-a aplecat spre geanta diplomat pentru a băga un dosar. A urmat o tăcere prelungită, după care a închis clapele cu un zgomot metalic, pentru a da semnalul de plecare. Au coborât amândoi cu ascensorul fără a spune un singur cuvânt şi s-au despărţit la ieşire fără a-şi strânge mâna. Maltard s-a uitat după Daniel cum se îndepărta pe trotuar, după care a intrat în prima cafenea şi şi-a comandat un rom dublu. Silueta adjunctului, cu palton şi pălărie neagră urma să-l bântuie o bună parte a nopţii.

Secretara a adus cornurile şi ouăle acoperite cu nişte căciuliţe mici ca pentru sporturile de iarnă. Daniel a presupus că accesoriile brodate cu croşeta aveau ca scop menţinerea unei temperaturi constante. Despre asta trebuia să-i povestească lui Véronique. Jean-Bernard Desmoine stătea în faţa lui, instalaţi amândoi în fotoliile confortabile, îmbrăcate în piele albă, de lângă ferestrele celui de-al optsprezecelea etaj al Sogetec, cel cu vedere spre Paris. Cu siguranţă înălţimea îi oferea un sentiment de superioritate celui care îşi avea aici biroul.

— Să începem, a anunţat Desmoine, trăgând scurt căciuliţa de pe ou. Sunt foarte pretenţios cu modul în care sunt fierte, a adăugat cu un zâmbet.

Aha, deci asta era, şi-a zis Daniel care şi-a amintit şi că nu trebuia să spargă partea de sus a cojii oului cu un cuţit, cum obişnuia să facă acasă, ci cu ajutorul unei linguri. I-a scos deci căciuliţa şi a atacat coaja.

— Daniel, o să fiu direct. Analiza dumneavoastră asupra situaţiei departamentului financiar m-a impresionat foarte mult.

Daniel a încercat să răspundă cât mai modest cu putinţă, însă nu a avut timp:

— Nu-mi spuneţi nimic, a intervenit Desmoine, fără falsă modestie, fără complimente inutile între noi. Cafea?

Directorul a umplut o ceaşcă. Dacă i-ar fi spus cineva, cu câteva zile mai înainte, că Desmoine în persoană îl va servi cu cafea pe el, care obişnuia să aştepte căderea paharului de plastic la automatul de la etajul şapte… Desmoine şi-a înmuiat vârful cornului în cafea şi, mestecând, l-a anunţat care-i va fi viitorul mai bine decât ar fi putut-o face un clarvăzător:

— Mă pricep la oameni, a afirmat cu siguranţa celor ce au birouri la etajele de sus ale blocului-turn, la oameni şi la firme, a adăugat visător, în meseriile noastre surprizele sunt rare, judeci individul după primul an de activitate, după cum evoluează, dar nici vorbă de surprize, mă urmăriţi?

Daniel, cu gura plină, a aprobat din cap, pentru a da de înţeles că-l asculta. Autoritar, Desmoine i-a mai umplut ceaşca o dată.

— Cafeaua este importantă, a adăugat. Balzac bea litri. Aţi citit Balzac, desigur.

— Desigur, i-a confirmat Daniel, care nu citise în viaţa lui vreo pagină din Balzac.

— Sunteţi cu adevărat un băiat plin de resurse, aşa că de ce nu aţi ocupa un post mai important la Sogetec? Trebuie să aveţi o funcţie pe măsura calităţilor.

— O funcţie, a murmurat Daniel, vreţi să spuneţi că…

— Maltard e un dobitoc, i-a tăiat Desmoine vorba, e limpede ca lumina zilei, însă din motive care nu vă privesc şi care mie nu-mi plac deloc, sunt obligat să-l păstrez. În schimb, aş vrea să vă numesc director financiar.

Daniel l-a privit cu cornul suspendat deasupra ceştii.

— Daniel, vă propun să preluaţi direcţia unui departament financiar Sogetec din provincie. Ştiu că locuiţi în Paris, dar e singura ofertă pe care v-o pot face. Pierre Marcoussi, care ocupa acest post la Rouen, pleacă din motive de sănătate, dar nu este încă ceva oficial. Puteţi începe din ianuarie.

Pălăria. Numai ea era răspunzătoare de ultimele evenimente care-i dăduseră peste cap existenţa. Daniel era convins. De când o purta, simpla ei prezenţă îl făcea imun la vâltoarea vieţii cotidiene. Mai mult, îi ascuţise mintea şi-l împingea să ia decizii capitale. Fără ea, nu ar fi îndrăznit niciodată să-i vorbească lui Maltard cum o făcuse în şedinţă. Niciodată nu ar fi ajuns să împartă ouăle moi cu Desmoine, la etajul al optsprezecelea. Simţea vag cum ceva aparţinând preşedintelui rămăsese în pălărie, într-o formă imaterială, poate de ordinul microparticulelor, dar care purta în sine suflul destinului.

— Mulţumesc, a murmurat Daniel adresându-se mai degrabă pălăriei decât superiorului ierarhic.

— Deci acceptaţi? a întrebat Desmoine înghiţind ultima bucată de corn.

— Accept, i-a răspuns Daniel privindu-l în ochi.

— Să fie într-un ceas bun, a zis celălalt întinzându-i mâna.

După care s-a aplecat către un ou fără căciuliţă.

— Dintr-acesta nu aveţi, a adăugat zâmbind.

După care a bătut uşor în vârf cu mânerul lingurii până când a făcut o gaură mică, repetând operaţiunea şi de cealaltă parte, apoi şi-a aplecat capul pentru a-l sorbi.

— În fiecare dimineaţă, un ou crud. E mica mea plăcere…, s-a scuzat Jean-Bernard Desmoine.

În mai puţin de o lună, Daniel, Véronique şi Jérôme se găseau iarăşi pe peronul Gării Saint-Lazare, de data asta aşteptând trenul 06781 pentru Havre, prima oprire Rouen. Cele cinci valize erau pline, mai-mai să crape, iar mobilierul urma să sosească prin grija companiei Déménageurs Bretons. Daniel, cu pălăria neagră îndesată pe cap, se uita de-a lungul liniilor, pândind apariţia vagoanelor ce aveau să-i poarte către o nouă destinaţie. Véronique îl strângea emoţionată de braţ, iar Jérôme stătea îmbufnat fiindcă nu avea să-şi mai revadă colegii de şcoală.

Tot drumul, Daniel şi-a reamintit anii parizieni petrecuţi la al treilea etaj de la Sogetec. Drept cadou de despărţire, aceştia îi dăduseră un abonament pe un an la Canal+. Adevărul era că, de doi ani de zile, apariţia canalului „contra cost“ bulversase conversaţiile din birou. La serviciul contabilitate, Daniel realizase importanţa pe care o căpătase dintr-odată acel „Canal“. De acum era un „*must*“, cum zicea Florence, specialista în comunicare. Bernard Falgou şi Michèle Carnavan nu mai discutau decât despre emisiuni pe care Daniel le putea vedea doar la o calitate foarte slabă. La automatul de cafea, conversaţiile se învârteau în jurul unor lungmetraje care nu ieşiseră de mai mult de un an în sălile de cinema. Cei care aveau Canal+ puteau aborda respectivele subiecte, ceilalţi se mulţumeau să asculte într-o tăcere apăsătoare.

— Nu l-ai văzut? întreba secta abonaţilor cu decodor.

— N-am Canal+…

Răspunsul venea ca mărturisirea unei neputinţe, un soi de fatalitate penibilă. De acum, Daniel va avea şi el Canal+. Primise şi o scrisoare de bun venit de la numitul canal TV, cu sloganul „Canal+ e un plus“, în care era felicitat pentru că se număra printre noii clienţi. Nu trebuia decât să se ducă la unul dintre dealerii autorizaţi de la Rouen, să prezinte scrisoarea şi numărul de înregistrare ca abonat, pentru a i se înmâna faimosul decodor. Începând din acel moment, la automatul de cafea, Daniel le va putea vorbi noilor colegi despre emisiunile din ajun sau despre filmul de la ora 20.30. Poate chiar va avea plăcerea să exclame în faţa unora: Cum, nu aveţi Canal+? Ar trebui să…

După câte i se spusese, noul apartament avea cu două camere mai mult decât cel din arondismentul XV, care-i adăpostise timp de doisprezece ani. Proprietarul protestase când aflase de plecarea din scurt, la fel şi directoarea de la şcoala lui Jérôme. Şi de fiecare dată Daniel răspunsese: *Îmi pare rău, dar apar în viaţă unele situaţii care…* Având grijă să lase fraza în suspensie. Ambiguitatea absorbea ca o gaură neagră potenţialele obiecţii ale interlocutorului. Ce i-ai fi putut spune unui om care nu se putea abate de la o schimbare pe cât de misterioasă, pe atât de imperativă? Nimic, bineînţeles.

Ajuns în capitala Normandiei, Daniel i-a dat taximetristului o adresă din centrul oraşului. Abia după un sfert de oră de drum cu automobilul, Véronique s-a întors spre el şi l-a privit cu acea încruntare uşoară atât de dragă soţului ei.

— Şi pălăria…? i-a zis.

Clipă în care, pentru Daniel, timpul s-a oprit. A simţit cum prin întreg trupul îl străbate un frison îngheţat. A revăzut cu o precizie suprareală pălăria aşezată în plasa pentru bagaje din compartiment. În plasa din faţa lor, fiindcă în plasa de deasupra pusese bagajele. Pălăria în plasa de bagaje. Pălăria lui. Pălăria lui Mitterrand. O uitase în graba coborârii din tren, încă neobişnuit să poarte aşa ceva. Daniel făcuse aceeaşi greşeală ca şeful statului!

— Întoarce, a şoptit cu o voce implacabilă, întoarce acum! a urlat spre taximetrist.

Peugeotul 305 a întors, accelerând spre gară. Daniel a sărit din maşină şi a luat-o la fugă. Degeaba. Trenul plecase. Nimeni nu lăsase vreo pălărie la biroul de obiecte pierdute din gara Rouen. Zile de-a rândul, apoi săptămâni, luni, Daniel a sunat pe la birourile de obiecte pierdute ale SNCF-ului. Până la urmă, după ce a învăţat pe de rost numărul, şi-a zis că nu avea să mai revadă niciodată pălăria lui Mitterrand.

În aceeaşi seară, Fanny Marquant s-a suit în tren, la Havre, pentru Paris Saint-Lazare, şi şi-a pus valiza în plasa pentru bagaje de deasupra locului cu numărul 88. Chiar în faţa ei, un tânăr cu plete şi ochelari, walkman şi căşti pe urechi, ocupa locul cu numărul 86. Geaca de piele purta insigne cu chipurile unor cântăreţi ciufuliţi şi vopsiţi blond, şi îmbrăcaţi, la rândul lor, în geci de piele negre. După sunetele care mai scăpau pe lângă căştile protejate cu burete oranj, Fanny a realizat că era vorba despre hitul *The Final Countdown* al grupului Europe. Fanny prefera însă o nouă cântăreaţă care se numea Mylène Farmer. Cuvintele şi universul tinerei roşcate, cu priviri neliniştite, îi spuneau mult mai multe decât solourile de chitară electrică ale pletoşilor înalţi şi oxigenaţi ai hard-rock-ului. Se simţea că Mylène Farmer era cultivată, că îi citise pe Edgar Poe şi pe Baudelaire, ceea ce o încânta pe Fanny, căreia îi plăcea atât de mult să citească şi să scrie.

Şi-a scos din geantă un caiet Clairefontaine cu coperte roz, în care erau primele trei pagini dintr-un text intitulat sobru *Édouard*. Premiul Balbec pentru nuvelă oferea trei mii de franci laureatului şi publicarea textului în suplimentul local al cotidianului *Ouest-France*. Premiul urma să fie înmânat în martie la Grand Hôtel de Cabourg. Fanny scrisese dintotdeauna, mai întâi în jurnalul intim, în mici caiete cu lăcăţel, apoi texte pe care le păstrase multă vreme numai pentru ea, până în ziua în care îndrăznise să trimită unul la un concurs de proză scurtă. *Buchetul de flori* câştigase, premiul nu era în bani, dar Fanny simţise o mândrie şi o recunoştinţă pe care nu le mai cunoscuse vreodată. *Schimbarea de adresă* luase premiul al treilea la un alt concurs local, iar *O după-amiază în port* avusese onoarea să obţină o lectură publică în timpul Festivalului de Teatru de la Havre. Anul acesta, tema premiului Balbec era: „O poveste trăită“, în consecinţă Fanny încerca să scrie pentru posteritate despre întâlnirea ei cu Édouard. Secretară la oficiul pentru impozite din Havre, Fanny avea o legătură cu Édouard Lanier de doi ani, cinci luni şi două săptămâni. Édouard Lanier avea o funcţie de conducere la Paris, la Chambourcy, celebra marcă de iaurturi care invadase spaţiile publicitare de pe toate străzile şi de pe micul ecran. Édouard era totodată căsătorit şi tată de familie. La începutul aventurii lor, făcuse imprudenţa de a-i spune: „Te iubesc şi-am să-mi las nevasta…“ Ieşire delirantă a unui bărbat încă tânăr, care îşi închipuia că, în atmosfera călduţă a iubirii, şi-ar fi putut controla viaţa cum şi-ar fi dorit. Conştient de breşa vertiginoasă pe care tocmai o deschisese în relaţia lor, Édouard îi explica de acum că mai avea nevoie de timp. Acesta era argumentul suprem: „Îmi trebuie timp… trebuie să-mi mai laşi timp… am nevoie de timp…“ Şi s-au dus toate variantele. În cei doi ani care s-au scurs,

Édouard a devenit mai obsedat de această dimensiune decât cel mai exigent ceas elveţian. Timpul acesta, care-i era necesar pentru a sta de vorbă cu soţia, pentru a o face să înţeleagă, pentru a fi de acord să-şi refacă viaţa, le otrăvea relaţia, totuşi atât de savuroasă la începuturi.

De acum, în camera de hotel din cartierul Batignolles, unde se întâlneau una, poate chiar două seri pe lună, Édouard, după ce făceau dragoste, refăcându-şi nodul la cravată în lumina storurilor coborâte, îşi lua un aer de suferinţă intensă, aşteptând întrebarea pusă cu timiditate de Fanny: Ai vorbit cu soţia ta? Chipul îi încremenea şi un suspin abia perceptibil aluneca în cameră: Ţi-am spus, am nevoie de timp, răspundea clătinând din cap.

Cu toate astea, Fanny continua să ţină la Édouard. Se îndrăgostise de el din clipa în care bărbatul îşi pusese geanta diplomat în plasa pentru bagaje a compartimentului din trenul Le Havre–Paris. Înalt, zvelt, cu părul grizonant şi gropiţă în bărbie, corespundea deplin criteriilor fizice care o făceau pe Fanny să-şi piardă cumpătul. Sigur că îi observase verigheta de la mâna stângă, dar şi dispariţia acesteia peste câteva secunde. Rămăsese semnul pe deget, un cerculeţ pe inelar, care s-a şters graţie distanţei dintre Normandia şi capitală. Căderea pe jos a revistei pe care Édouard s-a aplecat să o ia, întinzându-i-o cu un zâmbet, a pecetluit începutul legăturii lor fierbinţi. Pentru Fanny era de-ajuns să închidă ochii pentru a revedea acea clipă fulgerătoare care îi schimbase cursul existenţei. Scena semăna cu spotul publicitar pentru un parfum masculin: bărbatul urcă în tren, în acelaşi compartiment cu o femeie frumoasă, care citeşte o revistă, trenul pleacă, ea lasă să-i scape revista din mână, bărbatul se apleacă şi o ridică, privirile li se aprind, efluvii virile amestecate cu parfum ajung până la nările ei. Femeii i se taie respiraţia. Viaţa îi rezervase una dintre acele clipe kitsch pe care nu le vezi decât pe ecranele televizoarelor sau în anumite secvenţe ale comediilor romantice americane. De atunci, Fanny învăţase pe de rost traseul Le Havre–Paris, cu câteva variante precum Rouen sau Trouville, pe unde se mai întâlniseră din când în când pentru îmbrăţişări fugare. O medie de patruzeci şi cinci de drumuri pe an, întotdeauna plătite de Édouard, cu excepţia vacanţelor de Paşti, de vară şi de iarnă, pe care, desigur, el le petrecea departe de ea, cu familia. La douăzeci şi şapte de ani, Fanny trecuse la statutul de amantă. Eventuala promovare la statutul de nevastă oficială rămânea în aer, ca şi aceea de secretară a direcţiei oficiului pentru impozite. În acest sens, dosarul ei era în curs de analiză, urmând să fie „luat în considerare“. Dosarul vieţii ei se afla în acelaşi stadiu, Édouard, la rândul lui, urmând „să-l ia în considerare“, dând dovadă de o inerţie similară celei legate de funcţia publică.

— Tare-ţi mai convine situaţia asta, iar pe nevastă-ta n-o s-o laşi niciodată, ştiu eu, i-a spus înfuriată într-o zi.

— Te înşeli, i-o întorsese, te iubesc şi nu aş putea să-mi petrec întreaga viaţă cu nevastă-mea. Nici nu mai fac dragoste cu ea. Nu mai e nimic între noi.

— În cazul ăsta, las-o!

Édouard a scuturat din cap cu un aer împovărat, înainte de a-şi pronunţa fraza-fetiş:

— Am nevoie de timp.

Fanny s-a întins din nou sprijinindu-se pe perne, cu ochii în tavanul camerei de hotel. Nu pot face mare lucru cu tine, îşi zisese de mai multe ori, privindu-l, trecutul nostru se rezumă la o întâlnire într-un tren, prezentul la o cameră de hotel, iar viitor nu există. Fanny avea dreptate. Altceva decât dragoste nu se putea face cu Édouard. Era imposibil să se plimbe pe străzi, mână-n mână, sau să meargă împreună la cumpărături, prin magazine. Singura dată când petrecuseră un weekend întreg la Trouville, Édouard era convins că toate cunoştinţele sale veniseră aici, ca din întâmplare, făcându-şi apariţia pe străzi exact în acele momente. Un coleg de birou, prieten, ba chiar mai rău, o prietenă a nevestei lui ar fi putut veni la plimbare prin micul port normand. Dacă i-ar vedea cineva, ce-ar urma? Tot aşa se întâmpla şi când venea vorba despre restaurante. Niciodată nu ieşiseră din cartierul Batignolles, unde Édouard nu cunoştea pe nimeni. Dar şi aici, gândul că vreo cunoştinţă ar fi putut intra să ia masa în acelaşi local cu ei îl făcea să dea înapoi imediat ce se deschidea uşa de la intrare.

Când se întâlneau în Paris, îi spunea soţiei că pleca în deplasare în provincie sau în străinătate. Pentru asta trebuia să se informeze foarte bine asupra mersului trenurilor, eventualelor greve ale companiilor aeriene sau asupra evenimentelor locale, pe care nu le putea ignora din moment ce se presupunea că se afla acolo. Fanny înţelegea cât îl apăsa organizarea acestor întâlniri, numai că ea nu avea de dat nimănui socoteală. Acasă nu o aştepta nimeni cu excepţia ecranului Minitelului, pe care îşi dădeau întâlniri şi, uneori, îşi trimiteau noaptea mesaje, de parcă terminalul fusese creat special pentru îndrăgostiţii ilegitimi.

Având în vedere că era imposibil să-i telefoneze lui Édouard acasă sau să încerce să dea de el la serviciu, se întâlneau amândoi pe 3615 Aline. Pseudonimele lor apăreau uneori în lista de conectaţi de pe coloana scânteietoare din stânga ecranului negru. Édouard era „Alpha75“ şi Fanny

„Choupette“. Când Édouard avea câteva zile libere, îi trimitea un mesaj lui Choupette, care îl recupera în BAL (cutia de scrisori personală). *Sunt liber între 22 şi 23, dar tu? Voi fi acolo, în acelaşi loc*, răspundea Choupette. Mai rar, li se întâmpla totuşi să se întâlnească noaptea pe Minitel. Édouard se ridica din patul conjugal cu mişcări de felină, pentru a nu face să scârţâie podeaua, aprindea ecranul, aştepta şuieratul de conectare şi dădea de Choupette la ora stabilită. Schimbau cuvinte de dragoste şi promisiuni. „Aţi primit un mesaj“, se afişa în partea de sus a ecranului. Uneori nu era vorba despre Alpha75, iar Choupette citea câteva propuneri obscene, cărora nu le dădea curs. La rândul lui, Alpha75 primea uneori mesaje de la bărbaţi care îl întrebau dacă era liber diseară şi dacă era în căutarea a ceva palpabil sau doar a unei conversaţii. Romantismul îşi croia drum prin tainele încă şovăitoare ale conexiunilor electronice.

Se împotmolise în cotidianul căldicel al unei legături în care nu îţi vezi fiinţa iubită decât de câteva ori pe lună, timp de-o îmbrăţişare. Şi-ar fi dorit să găsească curajul de a o rupe cu Édouard la următoarea întâlnire, dar în zadar. Nu era pentru întâia oară când avea un sentiment de descumpănire amestecat cu laşitate. Dacă nu se schimba nimic în relaţia lor, lucrurile puteau continua aşa ani de-a rândul. Cum nu găsise nimic de scris în carneţelul roz, Fanny a pus capacul stiloului la loc şi a aţipit. A redeschis ochii peste două ceasuri. Trenul intra în Paris, iar ploaia bătea din ce în ce mai deasă în geam. A oftat, fiindcă nu avea umbrelă, însă apoi privirea i s-a oprit pe o pălărie neagră lăsată în plasa pentru bagaje. A aruncat o privire în jur. Nu mai erau decât cinci călători în trenul de seară, departe de locul ei. Pălăria nu aparţinea în mod sigur nici unuia dintre ei. Când trenul a frânat, Fanny s-a ridicat, a luat pălăria şi şi-a pus-o pe cap. S-a admirat în oglinda întunecată de noapte. Îi venea bine şi era numai bună pentru a o proteja de ploaie.

Borul pălăriei negre crea un soi de vizieră carerestrângea spaţiul din jurul ei şi îl delimita cu o linie a orizontului de acum precisă. În Batignolles, un bărbat a întors capul după ea. Era îmbrăcată cu un minijup din material de blugi, purta pantofi cu toc, bluză argintie şi pălărie neagră, aşadar drept cine putea trece, în lumina lunii? Arăta ca o fată din anii ’80, la modă, liberă şi sexy, dacă nu cumva chiar o fată uşoară… S-a privit în vitrina unui magazin de îmbrăcăminte. Pălăria dădea o neobişnuită nobleţe liniei feţei şi, ca să stea cum trebuie, îşi ridicase părul în coc. Poate că aşa ar trebui să-l poarte de acum şi să iasă în mod obişnuit având pe cap o pălărie bărbătească neagră. I se părea că accesoriul îi dăruise o putere nouă, precum hainele de firmă pe care însă şi le permitea atât de rar. Se mai întâmplase aşa cu fusta Saint Laurent şi cu pantofii Rykiel. Era de ajuns să poarte fusta cu marca YSL la vedere pentru a se simţi pe loc mai frumoasă şi seducătoare. La fel stăteau lucrurile şi cu pantofii Rykiel, care o costaseră aproape un sfert din salariul pe o lună: era suficient să-i încalţe şi să le înnoade şireturile scurte pentru a se simţi mai înaltă, mai dreaptă, mai echilibrată. Înainta sigură pe ea, pasul i se transforma şi numai ea ştia puterea secretă a pantofilor Rykiel. Ploaia se oprise, aşa că Fanny şi-a scos pălăria. Pe banda de piele din interior a descifrat literele cusute cu fir de aur. F.M. Era oare cu putinţă ca destinul să fie de partea ei într-un mod atât de evident? Doar îşi citise propriile iniţiale: Fanny Marquant. Vasăzică… A mea eşti, a şoptit mângâind pălăria, după care şi-a refăcut cocul, a pus la loc pălăria şi a plecat mai departe cu un pas încă şi mai sigur.

Cartierul Batignolles era gol, în depărtare câteva siluete se făceau nevăzute în penumbra clădirilor. Hotelul nu era foarte departe, iar Édouard o aştepta în cameră. Cu siguranţă se uita la televizor sau citea *Le Monde* întins în pat. Traversând holul, Fanny a trecut prin faţa recepţionerului. Acesta i-a făcut un semn din cap, însoţit de un surâs plin de subînţeles. Fanny îl detesta pe bărbatul acela care ştia totul despre relaţia ei. Cu zâmbetele lui lubrice şi clătinările din cap, şi-l imagina bântuind noaptea pe culoare, cu urechile la pândă, pentru a surprinde suspinele îndrăgostiţilor care se refugiau în acest mic hotel. A început să urce scările trăgând după ea geanta de voiaj, convinsă că recepţionerul se uita la picioarele ei. Etajul al doilea, camera 26. Odată ajunsă la uşă, a auzit televizorul. O discuţie aprinsă, în care vocile se acopereau unele pe altele într-o veselă polemică. Cu siguranţă era *Dreptul la replică*, Édouard urmărea deseori emisiunea aceasta. Pe platou toată lumea fuma, striga, se indigna, şi de fiecare dată emisiunea părea să se transforme într-un meci de box sub privirile amuzate ale lui Michel Polac, care trăgea din

pipă făcând ochii mici, cu un aer vicios. Fanny a bătut la uşă în momentul în care rula genericul săptămânii în desene: Siné, Plantu, Wolinski şi Cabu făcuseră desene pentru a ilustra actualitatea. Actriţa Monique Tarbès, cu vocea ei batjocoritoare, comenta totul conchizând ca de obicei „Pe săptămâna viitoare!“, cam cum auzi prin pieţele de legume.

— Intră, e deschis.

Întins în pat, cu cămaşa şi pantalonii pe el, Édouard s-a ridicat în capul oaselor, sprijinit pe perne, cu ochii la Fanny:

— Ce mai e şi cu pălăria asta?

— Mai întâi bună seara, i-a răspuns aplecându-se pentru a-l săruta.

Édouard a sărutat-o şi el tandru, trecându-şi mâna de-a lungul gâtului ei, mângâiere care lui Fanny îi plăcea în mod deosebit. Mâna se pregătea să-i urce spre păr şi să-i dea jos pălăria, când ea s-a tras înapoi.

— Nu te atinge de pălăria mea.

— Pălăria *ta*? a insistat Édouard ironizând posesivul, dar de unde-a mai apărut şi asta?

— E secret, dar pur şi simplu e pălăria mea.

Pe ecran, un bărbat cu ţigara în gură îşi impunea agresiv adevărurile axiomatice, în timp ce un bondoc chel protesta, încercând să-l ia drept martor pe Michel Polac, cel care, încă o dată, părea încântat să-şi vadă emisiunea derapând.

— E o pălărie bărbătească, a observat Édouard.

După care s-a ridicat şi a dat mai încet televizorul.

— Şi ce dacă? i-a răspuns Fanny aranjându-şi părul.

— Deci ţi-a făcut-o cadou un bărbat, a continuat Édouard uitându-se lung la ea.

Fanny a zâmbit bizar.

— Eşti gelos?

— Poate, doar apari în camera noastră cu un dar de la altul…

Dintr-odată, atmosfera s-a schimbat. Fanny s-a uitat cu atenţie la Édouard. Îi plăceau la el şi corpul, şi mâinile, şi chipul, şi vocea, şi părul. De doi ani şi jumătate îi plăceau. Fusese geloasă pe femeia-fantomă pe care nu o văzuse niciodată, dar care o împiedica să-şi trăiască viaţa împreună cu Édouard. Însă el nu se arătase nicicând gelos, or, în seara asta, gelozia i se citea pe faţă. Până unde ar fi putut împinge jocul cu pălăria găsită, despre care Édouard tocmai se convinsese că era primită în dar de la un alt bărbat? Cum până unde? Până la capăt, şi-a zis într-o străfulgerare de luciditate care a surprins-o. Pălăria de fetru devenise în doar câteva clipe sprijinul pe care îl aşteptase de atâta vreme. Laşitatea care o împiedicase să-i vorbească până atunci deschis lui Édouard, ba poate chiar s-o rupă cu el, se risipise. Acum înţelegea mai bine strategia lui Michel Polac: împingi lucrurile la extrem,

până când sar în aer, după care te uiţi satisfăcut la dezastru. Fanny simţea un frison ciudat, un soi de spaimă orgasmică. S-a dat câţiva paşi înapoi, s-a lăsat cu o fesă pe masă şi a plecat capul fără a-l scăpa pe Édouard din ochi. Urma să sară în gol şi senzaţia era delicioasă, mai savuroasă decât oricare altă poziţie menită s-o conducă la orgasm.

— Da, a zis cu blândeţe, am primit-o cadou.

— Cine e?

Întrebarea a căscat un abis în faţa lui Fanny.

— Un bărbat, i-a răspuns. Un bărbat pe care l-am întâlnit în tren.

— Unul ca mine?

Édouard s-a înfăşurat în mantia-i superbă atât la propriu, cât şi la figurat, punându-şi instinctiv cearceaful alb în jurul torsului.

— Da, unul ca tine.

— Câţi ani are? Asta e pălărie de bătrân! a exclamat Édouard cam prea tare pentru ora târzie (deşi dincolo de pereţii adormiţi din Batignolles nu s-a auzit nici o reacţie).

— Adevărul e că e mai în vârstă decât tine, a răspuns Fanny privind în gol, dar asta n-are importanţă. E frumos, nu ca tine, ci are un alt gen de frumuseţe, e atent şi elegant, mă iubeşte şi vrea să trăiască cu mine. I-am împrumutat pălăria, e un joc al nostru, o port pe străzile din Havre, ba chiar mi s-a întâmplat o dată s-o pun când făceam dragoste, mi-am aşezat-o pe cap şi m-am suit pe el…

Édouard o privea împietrit.

— Aşa că mi-a cumpărat una la fel cu a lui, doar a mea, mi-a înscris iniţialele şi mi-a dăruit-o ca să mă gândesc la el.

Fanny şi-a scos pălăria şi aruncat-o cu o mişcare suplă către Édouard, care a luat-o şi a întors-o pentru a citi iniţialele brodate cu fir de aur.

— Te voi părăsi, Édouard, pentru că tu nu o să-ţi părăseşti niciodată nevasta, iar eu nu voi fi decât fata de la hotel sau din weekenduri. Ştii, ca-n cântec: *am venit să-ţi spun că plec*.

Cuvintele îi ieşiseră din gură cu cel mai mare calm cu putinţă, şi totuşi Fanny parcă plutea. Édouard a tras adânc aer în piept, fără a o scăpa din ochi, ezitând între mai multe reacţii, însă Fanny părea atât de hotărâtă, încât plaja de opţiuni era restrânsă. Pierduse. O pierduse.

— Foarte bine, a zis mohorât, nu trebuia să te oboseşti să mai vii. M-ai făcut să pierd un weekend şi m-ai pus pe drumuri până aici. N-aveai decât să mă anunţi prin Minitel.

S-a ridicat din pat şi şi-a luat pantalonii. Fanny l-a privit ca şi când ea s-ar fi aflat undeva, foarte departe, ca şi cum Édouard nu ar fi fost decât o siluetă în zare într-un capăt de plajă, care se mişca sub razele soarelui. Bărbatul şi-a tras pantalonii, şi-a încheiat furios cămaşa, încurcându-se în nasturii mici, de

sidef.

— Să aştepţi până la douăsprezece şi jumătate noaptea pentru a-mi spune chestia asta…, a mormăit aruncându-i priviri veninoase. Oi vrea tu să mă părăseşti, dar uite că plec eu! i-a strigat căutându-şi mocasinii sub pat.

Podeaua parcă era cuprinsă de flăcări, iar camera pe cale să ia foc. În pofida mâniei, constata cu uimire că, în adâncul fiinţei lui, se simţea uşurat. În sfârşit se vor termina întrebările legate de soţia lui. Şi răspunsurile laconice despre timpul de care mai avea nevoie. Obosise să-i tot servească acest argument inutil lui Fanny. Da, ruptura, chiar dacă el era cel părăsit, îi ridica o greutate de pe suflet. În timp ce-şi punea haina, lipsit de energie, se simţea nevoit să recunoască: era în egală măsură distrus şi uşurat. Şi poate că acesta era cel mai dureros lucru.

— Nici măcar nu încerci să mă opreşti?

— Nu, i-a răspuns şuierător. Mă înşeli, mă părăseşti, uite că plec.

Şi-a închis brăţara metalică a ceasului cu cuarţ Kelton şi s-a proţăpit în faţa ei:

— Adio. Poţi rămâne aici până mâine la prânz, i-a zis sec, luându-şi geanta de voiaj.

— Unde te duci? l-a întrebat cu blândeţe, deşi răspunsul nu o interesa.

— Poate că la Lyon, doar acolo se presupune că mă aflu, i-a răspuns deschizând uşa înainte de a o trânti pe dinafară.

Fanny s-a sprijinit de masă, a ascultat paşii lui Édouard pierzându-se pe coridor, apoi a închis ochii. Simţea că se învârte camera cu ea. Foarte încet şi-a dat jos bluza, fusta, sutienul şi pantofii, bikinii şi, în baie, s-a contemplat goală, cu pălăria pe cap. A luat din geanta de voiaj flaconul de parfum *Solstice* şi a dat pe perne pentru a alunga mirosul lui Édouard. Şi-a scos pălăria, a aşezat-o pe pat, după care a stins lumina. S-a strecurat sub cearceafuri şi a închis ochii. Lumina lunii cădea pe pălăria aşezată alături, pe cuvertură. Înainte de a adormi, Fanny a mai mângâiat o dată fetrul moale.

Soarele de iarnă se strecura prin perdelele camerei, desenând pete de lumină pe sânii lui Fanny, care abia deschisese ochii. Întâmplările din seara trecută reveneau încet, în frânturi, în timp ce visurile se depărtau tot mai tare de clipa trezirii: Édouard ascultând-o de sub cearceafuri, Édouard ridicându-se brusc, Édouard uitându-se la iniţialele din interiorul pălăriei, apoi zgomotul uşii trântite, dar şi: „Nu trebuia să te oboseşti să mai vii. M-ai făcut să pierd un weekend pentru chestia asta.“ Apoi paşii lui Édouard pe coridor. Aşadar, se sfârşise. Nu era un vis, chiar se sfârşise. Niciodată Fanny nu se va mai întoarce în camera din Batignolles, niciodată nu îşi vor mai da întâlniri clandestine în Paris sau prin vreun port normand, niciodată nu se va mai trezi noaptea pentru a deschide Minitelul în căutarea lui Alpha75, pe lista celor conectaţi în sistemul 3615 Aline. Se terminase. Cum e posibil să dispari atât de uşor din viaţa cuiva? În definitiv, exact cu aceeaşi uşurinţă cu care intrase. Hazardul, un schimb de cuvinte, şi iată începutul unei relaţii. Hazardul, un schimb de cuvinte, şi iată sfârşitul aceleiaşi relaţii. Înainte, neantul. După, vidul. Ce mai rămânea din Édouard? Nimic. Nici măcar un cadou, oricât de derizoriu ar fi fost, în prezenţa căruia să caute emoţia care o tulburase atât de tare. Nu, nimic, nici cel puţin o brichetă, un port-chei, un fular, nici vorbă de vreo fotografie cu ei doi sau de vreo epistolă cu scrisul lui. Nimic. Fanny a rămas mult timp întinsă în pat, în vreme ce petele de soare îi încălzeau sânii şi pântecul, apoi a întors capul spre stânga. Aşezată pe cearşaf, pălăria nu se mişcase. Şi-a amintit că nu trebuia pusă pe pat, o superstiţie idioată, la fel ca acelea cu trecutul pe sub o scară sau cu pisicile negre. Fanny nu credea în astfel de baliverne. Şi totul doar pentru o pălărie, şi-a zis. Cine să fi fost F.M.? De-ar şti ce evenimente declanşase pălăria lui… A încercat să-i găsească un chip bărbatului pe care îl inventase seara trecută, amantul acela minunat care îi dăruise o pălărie asemănătoare cu a lui şi care pusese să se brodeze iniţialele lui Fanny Marquant în semn de omagiu de îndrăgostit. Nici unul dintre bărbaţii pe care îi cunoscuse nu ar fi făcut un astfel de gest, nu ar fi fost atât de eleganţi, de o asemenea nobleţe. Să fi fost oare înalt, zvelt, de înălţime medie, brunet, blond ori grizonant? Nici un chip nu-i trecea prin minte. Minţise cum nu mai făcuse demult, iar minciuna funcţionase. Nici o clipă Édouard nu s-a prins şi nu a zis: Nu te cred! Minţi! Nu. Nici nu-i trecuse prin cap gândul că Fanny îl păcălea. De altfel, nu-i citise niciodată nuvelele, şi-a spus Fanny în momentul în care şi-a amintit de subiectul concursului: „O poveste trăită“. Povestea cu Édouard se terminase. Din cauza pălăriei. Asta va povesti.

De când se aşezase la masa micii cafenele din Piaţa Félix-Lobligeois, pana îi alerga fără odihnă. Umplea paginile caietului roz cu scrisul ei rotund, cu minuscule planete care erau de fapt puncte pe i. Textul povestea despărţirea de Édouard, quiproquo-ul pălăriei şi diferitele sentimente care o încercau: linişte, angoasă, tristeţe, nostalgie. Ajunsă la final, a adăugat: *Pălăria nu-mi mai folosea, îşi jucase rolul şi, deşi avea imprimate iniţialele mele, m-am hotărât să o las undeva, în oraş*. Să lase pălăria? Fanny a muşcat vârful stiloului. I s-a părut o idee romantică. Să facă pierdută, undeva în Paris, pălăria, înainte de a lua trenul spre casă, i-ar fi permis să se adapteze realităţii până la capăt şi poate că acest sacrificiu avea să-i poarte noroc. Cuprinsă de îndoială, a ridicat ochii de pe foaia de hârtie şi a văzut apropiindu-se o ţigancă împreună cu fata ei. Fanny le-a zâmbit şi a întors încet capul.

— Nu vreau nimic, le-a zis.

— Sunt ghicitoare, hai să-ţi spun viitorul, i-a zis femeia negricioasă, cu părul legat într-un coc pe sub basmaua roşie.

Avea un tatuaj între ochi şi o linie sub buza de jos.

— Nu, nu vreau, a repetat Fanny zâmbind încă o dată, chiar nu vreau, după care şi-a îndreptat privirea spre copilul care o privea ciudat.

— Ba o să ţi-l spun.

Fanny a scuturat din cap şi şi-a retras mâinile. Ţiganca şi-a aşezat palma neagră şi pergamentoasă pe pălărie, dar a ridicat-o imediat, de parcă fetrul ar fi fost fierbinte.

— Pălăria nu e a ta.

Privirea i se schimbase, părea înspăimântată. Apoi şi-a trecut doar palma pe deasupra pălăriei.

— Este pălăria unui bărbat foarte puternic, a adăugat făcându-şi cruce.

— Alo! Ia nu-mi mai plictisi clienţii! i-a strigat un chelner cu cioc cenuşiu.

— Nu, nu, lăsaţi-o, i-a răspuns Fanny.

— Ce să las, frumoasă domnişoară, asta e terasa mea şi nu vreau de-ăştia pe-aici.

— Cine e bărbatul? a întrebat-o Fanny.

— Unul pe care-l cunoşti. Toată lumea-l cunoaşte.

— Ba nu, te-nşeli, nu-l cunosc.

— Ba-l cunoşti.

— Atunci spune-mi cum îl cheamă.

— Dacă-mi dai bani. Douăzeci de franci.

— N-am de gând să dau douăzeci de franci pentru aşa ceva.

— Dă-mi cincisprezece.

— Nu. Îmi pare rău.

— N-aţi plecat?

Ţigăncile s-au îndepărtat de chelnerul care se apropia trosnindu-şi şervetul de parcă ar fi încercat să alunge nişte pisici.

— Spun tot felul de baliverne, după care clientul se trezeşte fără portofel. S-a întâmplat săptămâna trecută, a bombănit chelnerul.

Fanny s-a uitat după femeia şi fetiţa care s-au făcut nevăzute la colţul străzii. Îl cunoşti. Ce idioţenie, cum ai putea cunoaşte proprietarul unei pălării pe care ai găsit-o? Nu voia să se lase distrasă, pentru că trebuia să-şi încheie textul care era concluzia a doi ani şi jumătate de poveste reală. Dacă nuvela obţinea premiul Balbec, ar fi fost cea mai frumoasă recompensă pentru iubirea ei nefericită.

O oră şi un sfert mai târziu, Fanny începea să aibă îndoieli că pot apărea evenimente interesante prin parcurile publice. Paşii o duseseră până mult dincolo de Batignolles, pe bulevardul Courcelles, în faţa gardului parcului Monceau. Intrase şi se încrucişase cu fauna parcului, alcătuită în primul rând din copii şi din persoane în vârstă. La capătul aleii centrale şi al şirului de bănci, îi venise ideea de a abandona pălăria chiar acolo. A patra bancă de pe alee era goală, aşa că a lăsat-o acolo şi s-a aşezat discret pe o bancă de vizavi pentru a observa ce avea să se întâmple. N-o văzuse nimeni, deci era suficient să aştepte. Numai că, din acel moment, nici o persoană ieşită la plimbare nu se oprise şi nici măcar nu aruncase o privire spre pălăria neagră şi singură. Începea să se îndoiască de gestul ei poetic, până la urmă pălăria era a ei, avea chiar şi iniţialele ei, şi dacă se gândea bine, era lipsit de importanţă dacă finalul textului era adevărat sau nu. Numai că, în clipa în care s-a ridicat pentru a o lua înapoi, un bărbos îmbrăcat în blugi şi canadiană s-a oprit în faţa băncii. Părea să ezite, după care s-a aşezat. Purta ochelari rotunzi cu rame negre şi trebuie să fi avut vreo şaizeci de ani. A întors capul spre pălărie şi a privit-o de parcă ar fi fost vorba despre un animal tăcut, a cărui prezenţă era inexplicabilă. A întins mâna către pălărie, a tras-o înapoi. Apoi, ciudat lucru, şi-a dus mâna la nas şi pentru o clipă ai fi zis că o adulmecă. A zâmbit şi s-a uitat la ceas, după care s-a ridicat, s-a întors spre pălărie, a ezitat, apoi a întins iute mâna şi a luat-o. Fanny l-a urmărit cu privirea. Bărbatul ţinea pălăria în mână, fără a şi-o pune pe cap. A dispărut la ieşirea din parc.

Fanny şi-a scos stiloul şi a scris: *Bărbatul cu barba încărunţită a luat pălăria. Cine era? Nu voi şti niciodată*. Apoi s-a simţit copleşită de oboseală. Abia în acest moment realiza că într-adevăr îl părăsise pe Édouard. După o scurtă clipă de ameţeală pe care nu a mai avut puterea să o consemneze în nuvelă, Fanny s-a ridicat de pe bancă şi a pornit pe acelaşi drum ca bărbatul care luase pălăria. A trecut de gardul din fier forjat şi s-a oprit pe trotuar. E

foarte puternic, spusese ţiganca făcându-şi cruce. Îl cunoşti, toată lumea îl cunoaşte. Fanny nu îşi putea desprinde privirea de pe o reclamă pentru *Nouvel Observateur*, un afiş în format mare la un chioşc de ziare, în care putea fi văzut François Mitterrand cu eşarfă roşie în jurul gâtului, palton de culoare închisă şi pălăria de fetru negru pe cap. Fixa maliţios obiectivul, şi totuşi Fanny avea senzaţia clară că privirea preşedintelui doar către ea se îndrepta.

Lămâie de Sicilia, bergamotă, mandarină verde, tangerină, chiparos, busuioc, bacă de ienupăr, chimen, lemn de santal, mosc alb, ylang-ylang, paciuli, ambră şi vanilie. Pierre Aslan analizase *L'Eau d'Hadrien*, creaţie din 1981 a lui Annick Goutal. Dar, sub aceeaşi pălărie, mai era un parfum de dată mai recentă: bergamotă, trandafir Jasmina, opopanax, vanilie, iris şi boabe de tonka. Pierre ar fi putut enumera ingredientele celui de-al doilea parfum, fie la rând, fie la întâmplare. Erau ingredientele pentru *Solstice*, parfumul mitic. Parfumul lui. Al lui, Pierre Aslan, nasul.

Nu ştia prea bine de ce luase pălăria. De o bună vreme nu mai încerca să-şi explice comportamentul bizar, de neînţeles. A dus-o iarăşi la nas: erau două parfumuri, *L'Eau d'Hadrien*, pentru bărbaţi, şi *Solstice*, pentru femei. *L'Eau d'Hadrien* intrase adânc în textura fetrului, *Solstice* se adăugase nu demult. Pierre Aslan, care nu mai crease nimic de opt ani de zile, nu se găsea întâmplător în parcul Monceau. De cinci ani obişnuia să se plimbe singur pe acolo un sfert de ceas pe săptămână, de fiecare dată când se ducea la psihanalistul lui, doctorul Fremenberg. De cinci ani, Pierre îi lăsa acestuia şase sute de franci săptămânal pentru un rezultat consternant. În mai puţin de zece minute, urma să înceapă una dintre aceste şedinţe silenţioase. Fremenberg nu vorbea aproape niciodată, practicând, ca freudian convins, *atenţia liber flotantă*, tehnică de ascultare ce lasă deseori pacientului senzaţia că analistul se gândeşte la altceva, dacă nu cumva chiar a adormit.

Şedinţa începuse de zece minute. Întins pe canapeaua Napoleon III îmbrăcată în catifea verde, Pierre privea fix, ca de obicei, fetişul african aşezat în nişa din stânga a ferestrei. Statuia din lemn de culoare închisă reprezenta un bărbat cu un chip alungit, asemănător celui din *Strigătul* lui Munch, al cărui corp anormal de mic era dotat cu un sex ridicat. Umbra care cădea pe peretele nişei îl făcea, de altfel, să pară şi mai mare. Lui Fremenberg îi plăcea arta primitivă: statuetele, fetişurile şi bastoanele. Pe birou avea vreo zece astfel de statuete din lemn, sculptate de populaţii care se conduceau după ritualuri magice şi neliniştitoare, ce veneau din negura vremurilor. Soclurile moderne din bare de oţel lustruit sau din plexiglas negru le prezentau ca pe nişte trofee. Lui Pierre aceste obiecte scoase din contextul lor i se păruseră mereu absolut înfiorătoare. Nu neapărat respectivele opere prin ele însele dădeau senzaţia de ostilitate, ci mai degrabă faptul de a le vedea expuse astfel, în cadrul burghez al apartamentului haussmannian din strada Rembrandt. Păreau că suferă şi, prin urmare, gata să aducă mii de nenorociri. Băiatului lui, Éric, care nu era interesat de nimic altceva în afară de skateboard şi de Top 50, i s-ar fi părut „fluşturatice“. Şi ar fi avut dreptate, şi-a zis Pierre, pe când Fremenberg şi-a

dres glasul înainte de a lăsa tăcerea să-i învăluie din nou.

Când începuse aceste întâlniri imobile, Pierre făcuse efortul de a li se adapta. Acolo te duci ca să vorbeşti… îi spusese soţia. Povesteşte despre tine, povesteşte ce nu merge. Şi Pierre povestise. Spusese poveşti cu parfumuri care nu-i ieşeau, cu „note“ care nu ajungeau să se definească, mai ales dintre cele cărora le spunea „nota îngerului“, cu trimitere la „porţia îngerilor“ – acei câţiva decilitri dintr-o sticlă veche de vin sau de coniac care, deşi nimeni nu a destupat-o, s-au evaporat prin dop, chiar ceruit fiind. Pentru Pierre, nota îngerului era ceva ce putea fi identificat respirând un parfum, dar care, cu toate astea, nu intra în compoziţia lui. Ingredient care nu era repertoriat nicăieri. Care exista fără a fi fost prezent. O tăcere de mormânt îi însoţea confidenţele. Dezarmat de lipsa de interes pe care o provoca pentru întâia oară profesia lui, Aslan a încercat o altă abordare: să vorbească despre viaţa lui de cuplu. A început prin a-şi descrie soţia, Esther Kerwitcz, celebră pianistă, specialistă în Bach, care mergea prin toată lumea din concert în concert. Chipul şi ochii verzi ai Estherei Kerwitcz puteau fi văzute prin toate revistele, şi nu doar în presa de specialitate. Le puteai admira în *Elle*, *Vogu*e, *Le Figaro Madame*, *Vanity Fair*, ba chiar şi în *Égoïste* unde Herb Ritts îi imortalizase mâinile împreunate în faţa claviaturii. Şi aceste confesiuni au fost primite cu aceeaşi tăcere apăsătoare. Săptămânile următoare a vorbit despre copilărie şi despre descoperirea mirosurilor în grădina de legume a bunicului său, care avea o casă la ţară, în sudul Franţei. Aroma piperată a frunzei de roşie, cea graţioasă şi învăluitoare a mentei nu mai trezeau curiozitatea practicianului. Fremenberg nu catadicsise să reacţioneze nici când îi vorbise despre fiul lui, Éric, şi despre grijile pe care şi le făcea pentru viitorul acestuia.

În trei luni şi jumătate nu auzise sunetul vocii psihanalistului, care se mulţumea să-şi întâmpine pacientul cu o strângere de mână dintre cele mai discrete, dând tăcut din cap. Nici un cuvânt, nici bună ziua, nici bună seara. La finalul şedinţelor, bancnota de cinci sute de franci şi tovarăşa ei de o sută provocau între ochii lui Fremenberg un uşor rid sever, de parcă ar fi fost vorba despre un ritual penibil, pe care era nevoit să-l accepte. Într-o zi, Aslan s-a dus fără nici un chef la şedinţă şi s-a întins pe divan strâmbându-se:

— Vă previn că am dormit foarte prost, a început.

Liniştea din cabinet a fost tulburată de o voce joasă:

— Poate că aţi şi visat?...

Pierre a avut senzaţia că întrebarea putea fi adresată şi de către un şef de sală dintr-un restaurant, care i-ar fi propus un desert cu acea nuanţă de deosebită consideraţie şi de autoritate care-l obligă pe cel întrebat să se conformeze până în cele mai mici amănunte.

Pierre i-a povestit visul care-i stricase cheful, o poveste cu nişte plante carnivore care ieşeau din pianul soţiei lui şi se târau prin apartament până la orga de parfumuri. Ramurile şi frunzele răsturnau toate flacoanele de preţ

până când au reuşit să dea unul pe jos. Acesta s-a spart, însă Piere nu a simţit nici o aromă. A strâns cioburile şi le-a dus la nas. Nimic. Aşa că a deschis toate flacoanele şi a realizat că nu conţineau decât apă. Planta carnivoră a început să sângereze şi s-a chircit pe podea. Pierre s-a simţit cuprins de o angoasă copleşitoare: trebuia să salveze planta, altfel întreg apartamentul ar fi luat foc. S-a trezit auzind trosnetul primelor flăcări dincolo de uşa biroului. Odată încheiată relatarea visului, s-a întors către Fremenberg, care termina de luat notiţe într-un carnet, cu un stilou Mont Blanc Meisterstück. Faţa îi părea cu totul lipsită de riduri şi mai că surâdea. De multă vreme nu mai adusese Pierre o bucurie atât de mare cuiva şi moralul i s-a resimţit în consecinţă, în acea seară.

— Vezi, Fremenberg este o persoană specială, toată lumea mi-a spus asta, şi un mare terapeut, te va ajuta, deja te simţi mai bine şi chiar arăţi mai bine, i-a spus Esther.

Da, într-adevăr, în seara aceea Pierre se simţea mai bine.

Peste câteva săptămâni, lungile şedinţe de tăcere au reînceput. Pierre nu mai visase. Se simţea vinovat că-şi dezamăgea terapeutul. Întins pe divan, simţea în spatele lui prezenţa reprobatoare a lui Fremenberg. Întoarcerea în punctul de plecare l-a aruncat într-o confuzie şi mai mare. „A dezamăgi“ era cel mai rău cuvânt din limba franceză, iar Pierre se convingea că propria existenţă era o ilustrare fidelă. Exact el, nădejdea incandescentă a parfumului francez, cel care între nouăsprezece şi patruzeci şi patru de ani arsese toate etapele. În mai puţin de trei ani trecuse de la stadiul de laborant la cel de „nas“, uimindu-şi colegii prin îndrăzneala amestecurilor şi memoria enciclopedică a aromelor. Capabil să recunoască şi să inventarieze mai bine de 10 000 de mirosuri, mergând până la a inventa un nou limbaj pentru a le denumi, un veritabil esperanto personal: kerakak desemna mirosul de lemn ars şi umed, varvin – piatra de calcar încălzită la soare, pergaz – algele eşuate la asfinţit, pe plaje… Crease şapte parfumuri, după care imaginaţia i se ofilise. Dezamăgise. Îşi dezamăgise finanţatorii, care nu mai regăseau „geniul“ creatorului parfumurilor *Solstice*, *Alba* sau *Sheraz*. Îşi dezamăgise soţia care se trezise cu un bărbat fantomatic, rătăcind prin apartament, între dormitor şi living. Şi mai presus de toate acestea, Pierre se dezamăgise pe sine însuşi. Nu e decât o criză a talentului, puseseră diagnosticul firmele care altădată plăteau averi pentru ca el să se oprească asupra vreunui tester, criză care avea să treacă. Dar iată că nu trecuse. După opt ani fără vreo nouă creaţie, nimeni nu îşi mai făcea iluzii, Pierre Aslan fusese odată, iar acum nu mai era.

Din când în când, pentru a-şi menţine o relaţie bună cu psihoterapeutul, Pierre inventa câte un vis. Nu ţinea minte nimic din nopţile de dinaintea şedinţelor, însă găsea câte o poveste abracadabrantă pentru a i-o servi lui Fremenberg. Ultima dată când îl îmbrobodise, inventase un liliac mov care zbura prin pivniţă şi se lovea de sacii de iută plini cu petale de trandafir putrezite. Lui Fremenberg îi plăcuse. Ceva mai rar, câteva scurte fantasme în care se vedea pălmuindu-şi terapeutul sau omorându-l cu unul dintre fetişurile obscene. De data asta, însă de când se întinsese pe divan nu-i mai trecea nimic prin minte. Îşi pusese pălăria pe pulpe şi o mângâia uşor, ca să mai treacă timpul. Mişcarea repetată a degetelor pe fetru i-a sugerat o imagine din copilărie: Aladin frecând lampa de alamă ca să apară duhul cel bun pentru a-i propune să-i îndeplinească dorinţele. Poate că povestea despre o pălărie găsită într-un parc l-ar fi interesat pe Fremenberg. S-a hotărât totuşi să nu i-o împărtăşească.

La întoarcere, Pierre a trecut din nou prin faţa băncii şi a avut o ezitare. Nu cumva ar trebui să lase acolo pălăria? Poate că proprietarul se va întoarce în speranţa că o va găsi. O tânără care împingea un landou s-a oprit şi după ce s-a asigurat că bebeluşul dormea adânc, s-a aşezat şi a deschis revista *Télé-Poche*, pe a cărei copertă trona un portret kitsch al actriţei Joan Collins. Lui Pierre i-ar fi fost de acum greu să se apropie de bancă, să lase pălăria şi să plece, fără a fi luat drept nebun, dacă nu chiar vreun maniac fetişist. I s-a părut imposibil să intre în vorbă cu tânăra – care trebuie să fi fost o bonă, o străină, poate – şi să-i spună povestea pălăriei pe care o luase acum un ceas de pe bancă şi pe care acum o aducea înapoi. Nu, hotărât lucru, mai bine o păstra, cel puţin deocamdată. Pierre a privit iarăşi în interiorul pălăriei şi, de data aceasta, cele două litere din fir de aur i-au amintit de undele ultrascurte[1] – bizară asociaţie care, poate, ar fi trezit curiozitatea lui Fremenberg –, după care şi-a pus-o pe cap, mângâindu-i uşor borul negru prins între arătător şi degetul mare. De multă vreme buricele degetelor lui nu mai alunecaseră astfel pe textura unei pălării, desenând prin acel gest o linie imaginară în faţa ochilor.

Aslan s-a întors cu gândul la prima lui pălărie, una de fetru gri cu boruri înguste, cumpărată de la Harrod’s în 1967. Achiziţionarea acesteia fusese urmarea unui schimb dur de replici cu Tony Curtis. Actorul tocmai o lăsase printre alte pălării, iar Aslan pusese mâna pe ea pentru a o încerca şi el. Tony Curtis protestase, spunând că dorea să o cumpere, dar Aslan nu avea de gând să renunţe: pălăria era pe masă, dacă actorul ar fi vrut să o cumpere nu ar fi trebuit să o lase din mână. Scena avusese loc sub privirile neliniştite ale şefului de raion, care, tot bălmăjind scuze faţă de starul de cinema, nu ştia cum să repare incidentul, deoarece nu avea decât un singur exemplar din acea pălărie în tot magazinul. Neînţelegerea se transformase în farsă în momentul în care Curtis şi Aslan au început să şi-o treacă de la unul la altul, în faţa oglinzii, pentru a se hotărî cui îi venea mai bine. *It’s you, definitely!*[2] încheiase actorul, care, cu un gest mărinimos, i-o oferise. Aslan, cum nu dorea să rămână dator, a dat o fugă la raionul Scent and beauty, şi, cum identificase parfumul cu care se dădea actorul, îl cumpărase şi i-l dăruise. Suntem chit, îi spusese ridicându-şi pălăria în semn de adio. Câţiva ani mai târziu, paşii i se încrucişaseră cu ai actorului în timpul unei gale, la Los Angeles. *You’ve forgotten your hat, mister the nose…*[3], spusese o voce în spatele lui şi amândoi şi-au reamintit cu plăcere scena de la Harrod’s. Era vremea în care Aslan ieşea des în lume şi fotografiile stăteau mărturie. Purta smochinguri cu un nasture roz la butonieră, iar Esther rochii lungi. Ce mai rămăsese din acele

semne ale eleganţei? Nimic. De şase ani îşi lăsase o barbă pe care şi-o aranja la trei luni o dată şi, în locul costumelor impecabile de culoarea antracitului, purta o canadiană veche, ponosită, care nu i-ar fi interesat nici pe grădinarii din parc. În perioada celei mai adânci depresii, se hotărâse să-şi facă ordine în garderobă. A fost o schimbare radicală. Armata Salvării i-a moştenit astfel costumele, paltoanele, sacourile şi pălăriile, pentru unii uzate, pentru alţii în perfectă stare. Singurul accesoriu pe care s-ar fi bucurat să-l păstreze era pălăria numită „a lui Tony Curtis“, dar o uitase într-un avion, în urmă cu câţiva ani.

Note

1. FM, Frequency modulation. (N. tr.)
2. Ţie, în mod sigur! (în engl., în original) (N. tr.)
3. Ţi-ai uitat pălăria, domnule nas (în engl., în original). (N. tr.)

Poate că nu merge cu barba. La trei dimineaţa, şi-a luat ochelarii de pe noptieră şi s-a dat jos din pat fără a o trezi pe Esther. Când se întorsese de la şedinţa de psihoterapie, ea cânta prima parte din *Toccata în do minor* a lui Bach, reluând un pasaj anume. Pierre a traversat apartamentul ghidat de sunetul pianului Steinway. Împinsese uşa livingului şi o văzuse din spate, concentrată asupra claviaturii, cu părul strâns în vârful capului. Scurta frază a lui Bach s-a repetat de mai multe ori, patru sau cinci note, aparent mereu aceleaşi, dar care pentru ea nu sunau corect. O chestiune de tuşeu sau de durată, probabil o microsecundă decalare nu o mulţumea. Meseriile lor aveau în comun această exigenţă a absolutei perfecţiuni. Apărea câte un detaliu infim şi nu-ţi mai regăseai liniştea până când nu depăşeai acel obstacol. Repetarea aceloraşi note putea ţine câteva minute sau o după-amiază întreagă. Un parfum se putea descoperi în câteva săptămâni sau la capătul câtorva luni, dacă nu chiar după câţiva ani de căutări. Astfel compoziţia lui *Shalimar* ţine de hazard. Jacques Guerlain a vărsat câteva picături de vanilie de sinteză într-un flacon de *Jicky*, în timpul unor probe, şi astfel a creat *Shalimar*. În schimb, parfumul *1000* al lui Patou a avut nevoie de ani de cercetări şi nu mai puţin de o mie de încercări, de unde şi numele. Şi Esther era în stare să reia fraza muzicală de o mie de ori dacă ar fi fost nevoie. Pierre a vrut să se retragă pentru a o lăsa să lucreze, numai că fără să vrea a scârţâit o lamelă a parchetului. Esther s-a întors către el.

— M-ai speriat… Ce e cu pălăria asta?

— E o pălărie neagră, i-a răspuns Pierre.

— Asta văd şi eu. De unde ai cumpărat-o?

— Din magazinul acela mic, cu mărfuri de ocazie, de pe Bulevardul de Courcelles. Credeam că au numai haine de damă.

— Şi eu, dar am văzut pălăria în vitrină, cred că e un fel de depozit.

Lui Pierre mintea îi lucra rapid: soţia lui abia de-i mai suporta vechea canadiană şi blugii tociţi marca Girbaud, dar să-l vadă purtând accesorii găsite pe stradă, asta i-ar fi depăşit limita de toleranţă. Buticul Des marques et vous se afla în drumul pe care-l făcea pe jos până la Fremenberg, deci era plauzibil ca într-o zi să-i deschidă uşa pentru a cere pălăria bărbătească din vitrină.

— N-ai mai purtat de mult pălărie, i-a spus Esther privindu-l cu atenţie, da, îţi vine bine… dar (aplecase uşor capul şi se încruntase) poate că nu se potriveşte cu barba, îţi dă aşa un aer…

— Ce fel de aer?

— Bizar.

Pierre s-a apropiat de oglinda de deasupra şemineului, fără să depisteze

vreun aer anume. Esther a reluat pasajul din Bach, apoi l-a întrebat cum a decurs întâlnirea cu Fremenberg.

— Bine, a răspuns Pierre fără a dezvolta subiectul.

În clipa aceea i se părea că poate rămâne aşa întreaga viaţă, sprijinit cu un cot de şemineu, cu pălăria pe cap, contemplând în oglindă reflectarea soţiei sale, care cânta Bach. Repetarea notelor contribuia la apariţia unui sentiment de liniştitoare eternitate. Totul ar fi reînceput în aceeaşi neîntreruptă secvenţă, iar viaţa s-ar fi încolăcit pentru totdeauna pe acea nesfârşită şi perfectă buclă.

Poate că într-adevăr nu merge cu barba. Luna se strecura printre storurile livingului, iar Pierre era cât pe ce să se lovească de măsuţa joasă, dar şi-a luat ca reper forma întunecată a canapelei. Odată trecut de uşă, a luat-o pe culoar, a trecut prin faţa camerei băiatului, după care a deschis uşa băii şi s-a închis înăuntru. Lumina neonului a pâlpâit înainte de a se aprinde. A coborât pleoapele din cauza senzaţiei dureroase, după care a răsucit întrerupătorul. Lumânări. Lumânările din dulapul pentru mături. Orbit încă de lumina neonului care-i rămăsese întipărită pe retină, a ieşit, îndreptându-se pe pipăite către dulap. Lumânările erau aşezate într-o cutie, alături de o brichetă Bic, în caz de pană de curent. Aşa, acum e mai bine, şi-a spus aprinzând o lumânare şi aşezând-o pe stativul chiuvetei. Încă una şi o a treia. A deschis un sertar de unde a scos forfecuţa aurită, s-a apropiat de oglindă şi şi-a prins obrazul între degetul mare şi arătător. În cele din urmă, fire cenuşii şi negre au început să cadă într-o ploaie fină în chiuvetă. Douăzeci de minute mai târziu avea o barbă de lungimea uneia nebărbierite de cinci zile, apoi a deschis robinetul şi şi-a dat cu apă caldă pe faţă. Sub jetul de apă fierbinte, a udat pămătuful şi a început să frece săpunul de bărbierit cu mici mişcări circulare. Spuma albă a devenit mai densă, până când a ajuns o cremă pe care şi-a aplicat-o în fâşii late. Pe obraji, bărbie, gură şi gât, după care cu degetul mare a scos la iveală buzele. A fixat lama la jumătatea urechii, chiar de unde ar începe perciunii, şi-a ţinut respiraţia şi a lăsat-o să alunece până la baza gâtului. Pielea a apărut netedă şi catifelată. Spuma presărată cu fire gri şi negre se făcea nevăzută în scurgerea chiuvetei. Pierre a şters oglinda care începuse să se aburească şi a trecut la obrazul stâng, apoi la cel drept, la gât, mustaţă şi bărbie, umflând porţiunea de sub buza de jos pentru a încheia operaţiunea. Nu mai rămăseseră decât câteva dungi albe, fâşii fine de săpun. A luat un prosop, l-a înmuiat în apa fierbinte şi şi-a înfundat faţa în ţesătura pufoasă. A rămas aşa preţ de un minut, cu chipul prins în căldura umedă, cu ochii închişi, apoi a coborât încet prosopul pentru a se zări în oglindă. Aceasta i-a trimis înapoi o imagine cunoscută, cam cum ai da pe stradă, din întâmplare, de un prieten pe care nu l-ai mai văzut de multă vreme. Imaginea unui bărbat care semăna cu Pierre Aslan.

Soarele pătrundea în cabinetul terapeutului, luminând măştile vechi,

aşezate pe peretele alb.

— Uite că m-am bărbierit, a zis Pierre. M-am bărbierit şi am o pălărie, a adăugat.

Ca de obicei, numai tăcerea i-a întâmpinat constatarea.

— Dacă nu aş fi adăugat o picătură de opopanax, parfumul *Solstice* ar fi fost altfel. Dacă nu aş fi găsit pălăria, nu m-aş fi bărbierit, a spus cu voce tare.

Ceea ce i s-a părut un bun raţionament. Unul dintre acele raţionamente matematice simple şi strălucite care ar fi putut în câteva fraze să explice o parte a universului. Esther primise chipul neted aprobând din cap, după care zâmbise şi-i dăduseră lacrimile.

— De ce plângi? o întrebase Pierre luând-o în braţe.

— Fără motiv, s-a smiorcăit ea, adică sunt fericită, parcă aşa te mai regăsesc un pic.

Peste câteva zile plecase pentru o serie de concerte la New York, iar băiatul îşi făcuse valiza pentru a merge la schi, în Arcs, cu nişte prieteni. Pierre rămăsese singur în ultimele zile ale anului. Soţia îi dăduse tot felul de sfaturi, de parcă ar fi fost vorba despre un copil. Să aibă grijă şi să se trezească de dimineaţă. Acum ceva timp ar fi fost în stare să doarmă până la unu după-amiaza şi să-şi bea cafeaua în halat, uitându-se la ştirile prezentate de Yves Mourousi şi Marie-Laure Augry. Să nu mai stea pe gânduri şi să o roage pe Maria să-i pregătească ceva bun de mâncare, un rasol de exemplu, o mâncare de sezon. Şi, mai ales, să nu uite de întâlnirea de vineri, cu doctorul Fremenberg. Apartamentul lor încăpător de pe bulevardul Villiers redevenise tăcut, ca de fiecare dată când Esther pleca în turneu, numai că de această dată nici Éric nu rămăsese acasă. Nu că ar fi avut multe să-şi spună, un bărbat de cincizeci şi doi de ani nu are mereu subiecte de conversaţie cu un băiat de cincisprezece, şi invers. Peste câţiva ani vor sta ei de vorbă pe diferite teme, însă, pentru moment, Éric arbora faţă de părinţii lui acel aer taciturn al adolescenţilor despre care se poate presupune că se distrează şi râd cu nişte prieteni misterioşi, însă pe care nu-i vezi niciodată.

— Guvernanta mi-a spus că arăt cu zece ani mai tânăr, a continuat Aslan întins pe divan, în tăcerea din încăpere. Ceea ce înseamnă că nu mi se dau decât patruzeci şi doi de ani, pe când cu barbă îmi arătam vârsta… Dar poate însemna şi că barba mă făcea de şaizeci.

— Exact vârsta pe care v-aş fi dat-o şi eu, a zis Fremenberg.

Cuvintele psihanalistului erau atât de rare, încât fiecare făcea ca inima să-i bată şi mai tare. Odată liniştit, s-a întors către medic.

— Adică şaizeci de ani? l-a întrebat Pierre cu voce pierdută.

Fremenberg l-a privit fără vreo reacţie, până când Pierre a întors capul. Nu au mai schimbat nici o vorbă până la încheierea şedinţei.

În acele zile de singurătate, Pierre şi-a păstrat ritmul de convalescent, trezindu-se la zece dimineaţa pentru a se bărbieri cu cea mai mare grijă. După care urmau jurnalul televizat prezentat de Yves Mourousi şi prânzul pregătit de Maria. Ziua se scurgea între citirea revistelor şi câteva plimbări prin cartier, cu diverse obiective, precum cumpărarea de baterii pentru telecomandă, becuri de schimb pentru corpurile de iluminat ori branţuri. Patroana farmaciei Renovex de pe strada Levis i-a spus că arăta cu mult mai bine şi l-a felicitat pentru ideea de a se bărbieri, adăugând că pălăria era deosebit de elegantă. Complimentele neaşteptate i-au dat senzaţia că există din nou pentru ceilalţi. Nu mai era deloc acea persoană ştearsă şi mută, căreia nimeni nu îi adresa nici un cuvânt. Subtila metamorfoză începuse de când îşi pusese noua pălărie. Faptul că-şi regăsise accesoriul de pe vremea când se afla în plină glorie era ca şi când vechiul Pierre Aslan i-ar fi dat un semn bărbatului dezamăgit care ajunsese. Pălăria era singurul lucru în posesia căruia intrase după multă vreme, ceva ce, în definitiv, el alesese, dacă nu cumva ea îl alesese pe el. Lăsată acolo, pe bancă, ar fi putut fi luată de oricine altcineva. De altfel, de câtă vreme să fi stat în acel loc? Chiar dacă nu va afla niciodată cine era misteriosul F.M., proprietarul de drept al pălăriei, de acum era a lui.

A doua transformare vestimentară provocată de apariţia pălăriei în viaţa lui a fost renunţarea la vechea canadiană. Într-o duminică, după ce s-a uitat cu un interes care l-a uimit şi pe el, la un episod din serialul *Magnum*, Pierre s-a hotărât să facă o plimbare în parc. Ceea ce rupea schema prestabilită, conform căreia nu trecea prin parc decât vinerea, în drum spre Fremenberg. Era un ger uscat care prevestea zăpada, de altfel Yves Mourousi anunţase că va ninge probabil luni. S-a plimbat prin parcul aproape gol cu mâinile în buzunare şi pălăria pe cap, întâlnindu-se doar cu câţiva amatori de jogging roşii în obraji, care alergau în grup, cu fălcile încleştate şi căştile pe urechi. A ocolit pista de patinaj pe care alunecau nişte puşti curajoşi, ţinându-se de balustradă pentru a nu cădea, moment în care i-a ajuns la nări kerakakul – mirosul focului de lemne –, călăuzindu-l undeva, dincolo de zona permisă publicului. Un fuior de fum se înălţa din spatele unui tufiş.

Pierre s-a apropiat şi a dat peste un grădinar care ardea frunze şi crengi uscate, aranjându-le cu o furcă. Bărbatul a aruncat o privire către Pierre.

— E interzis să intraţi aici, i-a spus.

— Îmi pare rău, e din cauza mirosului de foc de lemne.

— Şi dumneavoastră vă place? Bine, atunci mai rămâneţi, oricum nu e

nimeni pe-aici nici azi, nici mâine, doar vine zăpada.

— Sunteţi sigur?

— O simt, am la mine cel mai bun barometru, a spus grădinarul confirmând din cap şi punându-şi palma în partea de jos a spinării, după care a mai luat cu furca din lemnul uscat şi l-a aruncat în foc.

Cei doi bărbaţi au rămas contemplativi în faţa lemnelor care trosneau şi a coloanei de fum alb ce urca în spirale largi.

— Pot să vă întreb ceva? a zis Pierre.

— Spuneţi.

— N-am putea să punem pe foc şi canadiana mea?

— Poftiţi?

— Credeţi că ar arde şi canadiana mea?

— Păi de ce vreţi să vă ardeţi ţoalele?

— Că… aşa vreau eu.

După ce au negociat o bancnotă de cincizeci de franci şi şi-a golit buzunarele, Pierre a pus canadiana peste crengile aprinse. Şi-a amintit de ritualul hindus conform căruia corpurile moarte se ard pe rug până nu mai rămâne decât cenuşă. Fumul a învăluit haina, s-a îngroşat, flăcările au trecut prin ţesătură şi focul a izbucnit din mijlocul ei. Între două lopeţi de frunze uscate, grădinarul îl pândea din colţul ochiului pe ciudatul lui musafir. Pierre şi-a scos pălăria şi a ţinut-o în mâinile aşezate deasupra genunchilor, uitându-se la flăcările care mistuiau haina pe care o purtase de şase ierni încoace.

Întors în apartament, a deschis şifonierul din dormitor, căutându-şi costumul negru Yves Saint Laurent, dar acesta era de negăsit, cu siguranţă îl donase împreună cu restul hainelor la Armata Salvării. Aşa că a pus mâna pe un altul, un Lanvin de culoarea antracitului, care supravieţuise marii debarasări. Poate că îl păstrase chiar Esther, fără a i-o mai spune. Pe un raft mai sus se găsea o cămaşă albă pe care nu o mai purtase de ani de zile. În sertarul unei comode a dat peste butonii de aur şi sidef. Pierre s-a dezbrăcat, şi-a aruncat blugii pe fotoliul îmbrăcat în catifea şi şi-a pus pantalonii de la costum, apoi cămaşa şi sacoul. Pentru butoni a avut nevoie de mai bine de un minut. S-a admirat în oglinda şifonierului, aşa, fără barbă, în costum negru şi cămaşă albă. Costumul îl strângea puţin la talie, dar nu mai avea importanţă. A închis uşa şifonierului, a străbătut apartamentul, şi-a pus pălăria şi a ieşit.

Oare va fi în stare? De ani şi ani de zile nu mai practicase acest exerciţiu. Ultima dată (prin primăvara lui 1982) calculase cât face de la intrarea în grădinile Tuileries şi până la Arcul de Triumf de la Carrousel. Traversare completă a grădinii de la vest la est. Ajuns în faţa Luvrului, s-a aşezat pe o bancă din piaţetă, acolo unde, câţiva ani mai târziu, avea să se ridice piramida din oţel şi sticlă. Sunt terminat, şi-a zis, mi-am pierdut acuitatea pentru mai bine de un sfert din arome. Provocarea la care se supunea acum era imprevizibilă, dar simţea că o poate înfrunta: identificarea parfumurilor tuturor acelora cu care se va intersecta pe stradă, fie ei femei ori bărbaţi. Pierre a tras adânc aer în piept, apoi a închis ochii. Ca pentru un hipnotizat care e adus la realitate, a numărat invers: cinci, patru, trei, doi… unu şi a pocnit din degete, după care a deschis ochii, a mângâiat pălăria şi a început să păşească drept înainte. Exerciţiul îi interzicea oprirea sau întoarcerea capului. Se apropia o brunetă, în taior negru, cu părul tuns drept şi ochelari Emmanuelle Khanh. A ajuns lângă el şi a trecut mai departe. Una, două secunde; curentul de aer care urmează orice fiinţă în mişcare l-a învăluit pe Pierre; *Fidji*, a murmurat. Fără a-şi modifica ritmul, a aşteptat ca bărbatul cu geantă diplomat să treacă pe lângă el. Purta un costum gri în carouri şi părul prins la spate. Cele două secunde regulamentare au precedat ecoul olfactiv: *Paco Rabanne* pentru bărbaţi. Acum se apropia de el un grup alcătuit din trei femei cam la treizeci de ani. Conform regulilor pe care singur şi le stabilise, nu trebuia nici să se oprească, nici să se întoarcă după subiect, dar îi putea tăia calea. Scuzaţi-mă! a exclamat obligându-le să se separe o clipă spre a-l lăsa să treacă. A atins-o uşor pe bruneta cu părul până la umeri (*First* de la Van Cleef & Arpels), coada lungă de cal a prietenei ei blonde i-a mângâiat sacoul (*Air du temps*) şi a trecut şi de a treia, blonda minionă cu părul tuns scurt, care a murmurat: Tipul ăsta e nebun (*Eau* de la Rochas). Triplă victorie, şi-a zis Pierre când o fată cu blugi şi beretă roşie a ajuns grăbită în dreptul lui: *Poison*. Bărbatul cu pantaloni de velur şi geacă din piele de căprioară, care îşi ştergea ochelarii din mers, i-a tăiat calea în diagonală: nici un parfum. Doar after-shave, tip caprifoi mentolat, în amestec cu miros de ţigară din tutun blond. La semafor, Pierre s-a nimerit alături de un amator de jogging care îşi păstra ritmul alergând pe loc: transpiraţie şi *Eau sauvage*. După ce a traversat bulevardul paşii i s-au încrucişat cu ai unui cuplu de cincizeci de ani – turişti, probabil –, care încercau să se orienteze după hartă: *Shalimar* pentru femeie şi fixativ *Elnett* pentru bărbat. Deci fură din fixativul nevesti-sii ca să-şi dea el pe păr, a conchis Pierre, însă nu a avut timp să se oprească asupra acestui detaliu, fiindcă a mai întâlnit un *Arpège* la o femeie cu cozi, îmbrăcată într-un

taior-pantalon gri, apoi o *Habanita* la o tânără blondă cu ochi albaştri. Apoi mai multe *Poison*, alt *Air du temps*, două *Solstice*, *Lacoste* pentru bărbaţi, *Montana* de la Montana, *Quartz* de la Molineux, *Anaïs Anaïs*, *Poivre* de la Caron, Saint Laurent *Rive Gauche*, *Sikkim* de la Lancôme, *Joy* şi un surprinzător *Épilogue* de la Coryse Salomé.

Ajuns în Piaţa Saint Augustin, s-a aşezat pe o bancă şi şi-a scos ochelarii şi pălăria. I se învârtea capul. Reuşise. Un chelner de la cafeneaua de alături a părăsit terasa şi s-a apropiat de el.

— Vă simţiţi bine, domnule?

— *Drakkar noir*, Guy Laroche, i-a răspuns Pierre.

A început să ningă cu fulgi rari, după care s-a pornit vijelia. S-a întors acasă cu pălăria acoperită ca de o pudră albă. A scuturat-o pentru a da jos cristalele de gheaţă şi a lăsat-o pe caloriferul din living.

Pe 18 aprilie 1982, lăsase jos testerul, închisese ultimele cinci flacoane cu care lucrase şi le aşezase la locurile lor în orga de parfumuri. Ieşise din încăpere, încuiase uşa după care aruncase cheia în primul sertar al comodei, înainte de a se duce să se îmbete la Bowmore 67. Se terminase. Închiderea simbolică punea capăt celor douăzeci de ani de creativitate. Nimeni şi niciodată nu ar fi îndrăznit să se atingă de cheie, indicaţiile erau limpezi: uşa aceasta nu mai trebuia să fie niciodată descuiată, „biroul" era condamnat. Nu va fi deschis sub nici un pretext, nici măcar pentru a da cu aspiratorul. Uşa era încuiată de patru ani şi opt luni. Încăperea devenise mormântul geniului lui, o cameră personală de Barbă-Albastră unde dormea orga de parfumuri. Aslan desenase el însuşi mobilierul semicircular, dotat cu etajere de înălţimi variabile, pe care se aliniau aproape trei sute de flacoane cu esenţe. Tâmplarului îi luase mai bine de un an şi jumătate pentru a-l realiza, folosind mai multe soiuri de lemn de calitate. Un sculptor îl împodobise cu o sirenă, femeia mitologică cu coadă de peşte ţinând mâna stângă la inimă şi în cealaltă, ridicat deasupra capului, ca pe o coroană, etuiul emblematic, cu trei ramuri, al testerului. Era semnătura lui Aslan, blazonul lui, muza cu care îşi împodobea plicurile sigilate cu ceară roşie şi hârtia pentru corespondenţă.

Pe 31 decembrie avea să fie singur. Esther şi Éric îl sunaseră mai devreme şi Pierre îşi petrecea cele din urmă ceasuri ale anului 1986 în faţa televizorului, unde se reluau evenimentele care îi marcaseră pe francezi în ultimele douăsprezece luni: ianuarie, Thierry Sabine şi Daniel Balavoine[4] muriseră în raliul Paris-Dakar, naveta spaţială Challenger se dezintegrase în direct, la câteva minute după decolare. Martie: Jacques Chirac preluase funcţia de prim-ministru, inaugurând prima coabitare din istoria politică franceză[5] şi o bombă explodase în galeria Point Show des Champs-Élysées, lăsând în urmă doi morţi şi douăzeci şi nouă de răniţi. Aprilie: un reactor al centralei nucleare de la Cernobîl sărise în aer, dar, mulţumită anticiclonilor, norul radioactiv trecuse pe lângă Franţa. Iunie: Coluche[6] murise într-un accident de motocicletă pe o stradă secundară din sud. Septembrie: atentate teroriste îndoliaseră capitala – poşta de la primărie, pub-ul Renault, prefectura de poliţie din Île de la Cité, strada Rennes. Noiembrie: gruparea anarho-comunistă Action directe l-a asasinat pe Georges Besse, patronul grupului Renault, împuşcându-l în faţa casei. În aceeaşi lună moare Thierry Le Luron[7]. Pe 31 decembrie, Marcel Carton, Marcel Fontaine, Jean-Paul Kaufmann şi Jean-Louis Normandin, ostatici francezi în Liban, încă nu fuseseră eliberaţi.

Aslan a desfăcut cu un pocnet sticla de şampanie Canard-Duchêne

demisec, firmă furnizoare a înalţilor ofiţeri ai armatei franceze, şi şi-a umplut o cupă. A întins-o către televizor, pronunţând ca de obicei formula de la cavalerie, cea care o făcea pe Esther să ridice ochii în tavan: „Femeilor noastre! Cailor noştri! Şi călăreţilor lor!“ În timp ce sorbea prima înghiţitură din lichidul acidulat, pe micul ecran a apărut curtea luminată a Palatului Élysée, în noapte, pe fond de muzică clasică: „Urările domnului François Mitterrand, preşedintele republicii“, apăruse scris cu litere galbene. Imaginea a dispărut încet, iar şeful statului şi-a făcut apariţia, aşezat la birou, în faţa stucaturilor aurite ale palatului, cu un drapel francez pe fundal şi o minunată călimară aurită în prim-plan. „Dragi compatrioţi, vă mulţumesc că, pentru a şasea oară, vă pot ura un an bun – moment în care camera a efectuat un zoom lent către preşedinte – şi să adresez, în numele dumneavoastră, un semn de prietenie celor care o duc greu din cauza sărăciei, şomajului, bolii, singurătăţii sau care aşteaptă de atâta vreme şi cu atâta angoasă întoarcerea unei fiinţe dragi. Urarea pe care o fac nu se schimbă în funcţie de vremuri, a continuat cu o bonomie complice: doresc ca Franţa să fie unită atunci când trebuie, să ştie să trăiască şi să facă democraţia să trăiască, să câştige în faţa provocărilor pe care i le propune lumea modernă. Evenimentele din 1986 ne-au arătat că se impune cu necesitate să facem front comun împotriva terorismului, ne-au arătat că trebuie mai mult decât oricând să ne mobilizăm împotriva şomajului, ne-au arătat că trebuie…“ Vocea preşedintelui se pierdea puţin câte puţin într-un ecou îndepărtat. Pierre nu îl mai asculta, încremenit pe canapea, cu ochii parcurgând fără grabă încăperea, vanilie şi kerakak… dar şi iasomie. Şi-a ridicat faţa şi a închis ochii… opopanax… dar şi un miros uşor de piele… un parfum inedit plutea în aer. O combinaţie de arome care nu corespundea cu nimic cunoscut. O încrucişare de o subtilitate de neconceput pentru mirosul unui apartament, un amestec ieşit din comun, ale cărui doze se echilibrau, se ajustau cu fiecare secundă care trecea. Pierre a deschis iarăşi ochii. Parfumul nu era în mintea lui, ci chiar aici, în cameră. A întors capul spre calorifer. Pălăria se usca în căldura elemenţilor de fontă. Ea era.

S-a ridicat pe cât de încet, pe atât de precaut, pentru a nu deplasa nici o moleculă a aerului, şi s-a apropiat uşor. *Eau d'Hadrien* şi *Solstice* se amestecaseră în umezeala zăpezii, împreună cu unda de foc de lemne din parcul Monceau. „Dragi compatrioţi, când văd ce pot face atâţia francezi şi în atâtea domenii, campioni în ştiinţe, în arte, în industrie, în sport, când văd calitatea muncitorilor noştri, a funcţionarilor, agricultorilor noştri, când constat rolul pe care Franţa îl joacă pe scena internaţională, sunt convins de mijloacele şi de şansele noastre. Trebuie să mai adăugăm voinţa de a reuşi şi de a reuşi cu toţii, împreună. Vă urez un an nou 1987 cât mai bun. Trăiască republica! Trăiască Franţa!“ Cele trei arome se amestecau şi se echilibrau sub efectul căldurii. Fuziunea perfectă, îmbinarea ideală. Pierre şi-a ţinut

răsuflarea, apoi şi-a apropiat faţa de pălărie şi timpul s-a oprit. Când s-a ivit, a crezut c-o să leşine. Sublim, imanent, un echilibru perfect între *Solstice*, *Eau d'Hadrien* şi focul de lemne. Un parfum inedit, de o perfecţiune cristalină. Nota îngerului. Mâinile lui Aslan au început să tremure. De opt ani nu o mai întâlnise. Muza lui secretă îi surâdea iarăşi, în aceste ultime secunde ale anului. A închis ochii şi a inspirat până când amestecul imaterial i-a pătruns în tot corpul, i-a intrat în sânge, i-a umplut venele, s-a amestecat cu globulele, după care i-a urcat prin întreaga fiinţă, a reactivat circuitele adormite ale bibliotecii din Alexandria pe care o ducea în el, cea care arsese într-o seară de la sfârşitul anilor '70, purtând în suflul jarului geniul lui Pierre Aslan. Pereţii apartamentului s-au făcut nevăzuţi, apoi tablourile, covoarele, televizorul, parchetul, clădirea de sus până jos, şirul de blocuri, cartierul, maşinile, omenii, trotuarele, copacii, oraşul, ba chiar şi zăpada. Toate au dispărut. Nu a mai rămas nimic. Nici anul 1986, nici orele, nici minutele. Cu privirea fixă şi pupilele dilatate, Pierre nu mai vedea decât liste cu mii de nume defilându-i prin faţa ochilor: doze şi flori, rădăcini şi prafuri, alcooluri şi distilări, apoi o formulă pură, limpede, tot atât de puternică precum aceea care sintetizează în cifre şi litere un şoc nuclear. Cea a unui parfum, care se rezumă la două rânduri şi care, într-o bună zi, pleacă să-şi cucerească epoca, moda şi femeile.

Încă îi mai tremurau mâinile când a băgat cheia în broască. Pierre a aşezat pălăria pe orga de parfumuri de parcă ar fi fost vorba despre o relicvă care sosise din străfundurile unor vremuri biblice. S-a lăsat în fotoliul încăpător, îmbrăcat în piele neagră, a ridicat privirea rătăcită către sirenă, apoi a întins mâna spre testerul de parfumuri şi a suflat praful care se depusese pe el.

Note

4. Thierry Sabine, născut în 1949, pilot de curse francez; Daniel Balavoine, născut în 1952, compozitor şi cântăreţ francez; ambii şi-au pierdut viaţa într-un accident de elicopter, în Mali. (N. tr.)

5. Sub preşedinţia lui François Mitterrand. (N. tr.)

6. Actor şi umorist francez de origine italiană, născut în 1944. (N. tr.)

7. Umorist francez născut în 1952. (N. tr.)

Când au primit flaconul, bărbaţii în costume gri din încăperea spaţioasă, cu pereţi de sticlă, nu au scos un cuvânt. Trecuse multă vreme de când nu mai văzuseră sirena imprimată în ceară roşie, cu acel etui ca o coroană de deasupra capului. Trecuse ceva timp de când Aslan nu mai dăduse nici un semn de viaţă. Trei ani? Şase? Unul dintre bărbaţi a ridicat din umeri ca pentru a se înţelege că nici el nu mai ştia…

— Nu a luat legătura cu noi prin telefon, văd că acum trimite prin poştă, a spus altul, vizibil iritat.

Bărbatul cu părul grizonant a desfăcut pecetea de ceară, din care au căzut bucăţele pe sticla mesei imense de conferinţe, apoi a deschis cutia. Înăuntru se afla un flacon sigilat la fel, aşezat pe o perniţă de catifea. Nici o etichetă, nici o explicaţie, nici o formulă. Bărbatul a luat un coupe-papier de oţel, cu emblema celebrei lor mărci, şi a curăţat partea de sus a dopului. Alte bucăţele de ceară au ajuns lângă primele. Când a deschis flaconul s-au apropiat cu toţii.

A închis apoi ochii într-o stranie comuniune, a prezentat flaconul şi nărilor celorlalţi cinci bărbaţi şi trei femei din faţa lui. Timp de un minut nesfârşit, nimeni nu a scos nici un cuvânt. Apoi s-au privit şi o descărcare electrică a trecut prin încăpere la fel de limpede ca descărcarea unui arc de douăsprezece mii de volţi care ar fi fulgerat prin aer.

— Sunaţi-l, a şoptit bărbatul cu părul cenuşiu. Repede! a adăugat, înainte să-i sune el pe cei de la Chanel sau de la Saint Laurent.

Pe urmă a privit flaconul în lumină şi a zâmbit cu zâmbetul acela al oamenilor de afaceri care trebuie să se plece în faţa artiştilor şi nu le vine a crede că aşa ceva e posibil. Că milioanele de franci pe care urmau să-i investească în parfum, compoziţia acestuia, sticlele, întreg lanţul industrial şi financiar, ba chiar şi în cotaţiile bursiere pot lua naştere din imaginaţia unui singur om. Din „ideea“ pe care o avusese acel om într-o dimineaţă oarecare. Acesta era marele mister al industriei şi al finanţelor, ceea ce le lega de ceva impalpabil, imaterial, aproape mistic în definitiv…

Chelnerul cu şorţ alb i-a luat-o înainte de-a lungul şirului de mese la care cupluri, familii şi turişti stăteau de vorbă zâmbind sau clătinând din cap, cu gura plină. Aslan a zărit în treacăt în farfurii fructe de mare, antricoate cu cartofi fierţi, vrăbioare bearneze. La câteva zile după ce semnase contractul pentru noul parfum, Pierre îşi invitase soţia şi fiul la cină. Când au intrat, şeful de sală, un bărbat cu părul grizonant, tuns perie, i-a întrebat dacă aveau rezervare, după care a căutat numele lui Aslan într-un registru. Veţi fi conduşi la masa dumneavoastră, i-a spus însoţindu-şi fraza cu o mişcare din bărbie către destinaţia cunoscută de ajutorul de chelner care se apropiase imediat. Au deschis copertele îmbrăcate în imitaţie roşie de piele şi au început să citească. *Platoul Royal cu fructe de mare* (3 persoane) se afla chiar în mijlocul paginii, atrăgând atenţia prin caligrafia îngrijită: stridii Fines de Claire reţeta Gillardeau, crab, scoici Mercenaria şi Arctica, arici de mare, scoici Littorina littorea. Aslan a luat apoi lista de vinuri şi a căutat un Chevalier- Montrachet. Somelierul a renunţat la zâmbetul vag condescendent pe care îl arborează toţi confraţii lui pentru un: „Excelentă alegere, domnule“. Peste câteva minute, s-a întors cu sticla, a scos tirbuşonul şi a îndeplinit ritualul destupării acesteia, trecându-şi dopul pe sub nări. Aslan a gustat şi a confirmat. Dând din cap, somelierul i-a dat de înţeles că a priceput, a umplut paharele şi s-a îndepărtat. Aslan a observat privirile care se întorseseră spre masa lor. Cu siguranţă melomanii o recunoscuseră pe Esther.

— Fremenberg ţi-a fost de ajutor, i-a spus aceasta. Poate că nu ar fi trebuit să opreşti atât de brusc şedinţele.

— Ba da, a protestat încet Pierre.

Întâlnirile încetaseră chiar în seara în care Aslan descuiase uşa biroului pentru a se aşeza în faţa orgii de parfumuri. În vinerea următoare o anunţase pe Esther că era mult prea ocupat pentru a se mai duce la Fremenberg.

— Bine, Pierre, dar de şase ani nu ai lipsit la nici o şedinţă, îi răspunsese îngrozită.

Ca să încheie, fără a mai pierde timpul, orice discuţie care l-ar fi perturbat în cercetarea preţioaselor sale amestecuri, Aslan s-a apropiat de ea, a privit-o fără un cuvânt, a sărutat-o pe frunte şi, la fel de tăcut, s-a aşezat la loc în fotoliu. Esther renunţase. Săptămâna următoare a anulat o întâlnire pentru o încercare de distilare în laborator, exact la ora la care ar fi trebuit să fie la psihanalist. În următoarele zile de vineri, silueta lui Aslan nu a mai fost văzută trecând prin parcul Monceau. Într-o dimineaţă, a primit un telefon de la o secretară de care habar nu avea, care îl anunţa că nu se mai dusese la şedinţele cu Fremenberg de patru luni. Dacă intenţiona să le reia, trebuia să le plătească

şi pe cele din urmă, i-a spus o voce feminină.

Lui Pierre nu-i era prea simpatic Fremenberg şi încă şi mai puţin obiceiul şmecheresc de a plăti un serviciu care nu a fost prestat. Chestiune tare discutabilă. Pe de o parte, o întâlnire neonorată putea justifica o formă de reparaţie, pe de alta, era de parcă ai fi uitat să anulezi rezervarea la un restaurant, iar la următoarea cină şeful de sală ţi-ar prezenta două note de plată, cu un aer plin de subînţeles. Adică, ce-i datora lui Fremenberg? Nimic. De-a lungul celor şase ani, îndelungatele şedinţe fără cuvinte nu-l ajutaseră cu nimic să progreseze. Ieşirea din depresie nu se datora decât unei pălării. Dacă nu ar fi luat-o de pe bancă, nu s-ar fi schimbat nimic. Pierre dezvoltase o întreagă teorie pe această temă, conform căreia exista „o altă viaţă“, în care nu ar fi luat pălăria de pe banca din parcul Monceau, soţia nu i-ar fi spus nimic despre barbă, nu s-ar fi bărbierit şi, desigur, pălăria nu ar fi ajuns pe caloriferul din living pe 31 decembrie. În această „altă viaţă“, încă mai purta vechea canadiană şi barbă, nu descuiase uşa biroului şi continua să se ducă în fiecare vineri la psihoterapeut. Ceea ce Aslan numea „o altă viaţă“ nu era decât ilustrarea perfectă a mecanicii cuantice şi a dezvoltării aplicate a teoriei probabilităţilor, care porneşte de la ipoteza că fiecare dintre alegerile noastre creează un nou univers care, cu toate astea, nu îl anulează pe cel precedent. Viaţa ne-ar fi un arbore ce ascunde o pădure de vieţi paralele în care nu am fi nici exact aceiaşi, nici tocmai alţii. În unele dintre aceste vieţi nu am fi căsătoriţi cu aceeaşi persoană, nu am sta în acelaşi loc, am avea altă meserie… Negarea absolută a rolului lui Fremenberg, în sensul vindecării lui Pierre, avea totuşi un defect: fără şedinţa săptămânală de la psihanalist, nu s-ar fi aşezat niciodată pe banca din parcul Monceau, lângă respectiva pălărie. Prin urmare a calculat vinerile lipsite şi s-a achitat de datorie printr-un cec. Nu a primit nici un răspuns, dar plata cecului CIC4567YL a fost confirmată a doua zi.

— Eeei, cum e vinul? şi-a întrebat grav soţia şi fiul.

— Excelent, a răspuns Esther, pe când Éric l-a declarat „cool“.

Câteva clipe mai târziu, un ajutor de bucătar a venit să aşeze pe faţa de masă un suport rotund, semn că platoul cu fructe de mare urma să-şi facă apariţia. Au sosit apoi coşul cu pâine neagră, bolul cu oţet cu ceapă franţuzească şi untiera. Aslan şi-a întins untul pe felia de pâine şi a înmuiat-o uşor în amestecul din bol, imitat imediat de Éric şi de Esther încruntându-se uşor. A sosit şi platoul cu fructe de mare, aşezate pe soiuri pe patul de gheaţă mărunţită. Aslan a luat o stridie, a apropiat lămâia tăiată în patru până deasupra ei, a presat delicat şi o picătură de zeamă a căzut pe membrana fină care s-a strâns instantaneu.

Tânăra de la garderobă i-a întins pălăria şi l-a ajutat să-şi pună paltonul, apoi i-a acoperit umerii lui Esther cu eşarfa de mătase şi a privit-o un piccam

lung.

— Am fost la Pleyel… la concertul dumneavoastră, în martie, i-a spus dintr-o suflare. Au fost… de neuitat preludiul şi fuga în la minor, a adăugat cu ochii sclipindu-i.

— Mulţumesc, i-a răspuns Esther cu un surâs jenat, fiindcă manifestările de admiraţie o stânjeneau de fiecare dată.

Erau singurele momente în care Aslan vedea pe chipul soţiei lui umbra fugară a timidităţii.

— M-aţi impresionat, a fost cu adevărat extraordinar, a adăugat prinzându-i mâinile, iar tânăra s-a înroşit până-n vârful urechilor.

Pierre i-a strecurat o monedă de zece franci, fata i-a adresat un zâmbet scurt, dar avea ochi numai pentru Esther. La ieşire, era convins că tânăra îi va urmări din priviri până când se vor fi pierdut toţi trei în noapte.

În taxi, Pierre, Éric şi Esther s-au strâns cu toţii pe bancheta din spate, fiindcă pe locul din dreapta şoferiţei se afla un câine ciobănesc de talie mică. Erau destul de rare taximetristele, mai ales noaptea, iar câinele trebuie să fi fost nu doar un tovarăş de drum, ci şi un mijloc de a descuraja eventualii hoţi. Pe când Aslan zâmbea uitându-se pe geam la imaginea oraşului, fiul a luat pălăria neagră care încă de când urcaseră în maşină se afla pe genunchii tatălui său.

— Cine e B.L.?

— Poftim?

— B.L., iniţialele dinăuntrul pălăriei, doar nu sunt ale tale.

— Tatăl tău a cumpărat-o dintr-un magazin oarecare.

Aslan i-a luat uşor pălăria din mână şi s-a uitat la banda de piele dinăuntru. Într-adevăr, era o pălărie de fetru de aceeaşi marcă, cu literele brodate cu fir de aur, dar nu era aceeaşi pălărie. Doi bărbaţi în acelaşi restaurant, două pălării identice, numai că fata de la vestiar le încurcase între ele.

Dragă domnule,

Înainte de orice şi pentru a nu vă provoca o bucurie care ar risca să se ofilească prea repede, ţin să precizez că nu sunt în măsură să vă înapoiez obiectul la care se referă anunţul dumneavoastră. Cu toate acestea, ţin să vă scriu, întrucât pălăria pe care o căutaţi nu îmi este indiferentă şi am purtat-o aproape douăzeci şi patru de ore. O seară, o dimineaţă şi o după-amiază, mai exact.

În anunţ aţi semnalat trenul Paris–Le Havre 06781, care a fost renumerotat în momentul în care l-am luat de la Havre în direcţie inversă (al meu a fost 67854). Am urcat în gara din Havre la ora 21.25, chiar în seara în care v-aţi pierdut pălăria. Aşadar această pălărie am găsit-o în plasa pentru bagaje vizavi de locul cu numărul 88. Nu am observat-o decât la sosirea în Paris. Întrucât ploua, am luat-o şi mi-am pus-o pe cap. Gest lipsit de importanţă, dar care avea să-mi schimbe viaţa. Minunata dumneavoastră pălărie din fetru negru avea brodate pe banda interioară din piele nişte iniţiale care se întâmplă să fie şi ale mele. Am interpretat detaliul ca pe un semn bun, să zicem un fel de protecţie care m-ar fi putut însoţi începând din acea clipă. Ceea ce vreau să vă spun mai departe este ceva intim şi sper ca această scrisoare să nu vă contrarieze. În seara în care mi-am însuşit pălăria, m-am dus la o întâlnire amoroasă. Una dintre numeroasele mele întâlniri amoroase, ar trebui să spun. Nu, nu mă înţelegeţi greşit, nu am cohorte de iubiţi şi nici nu-mi vând farmecele! Am spus numeroase, întrucât nu era întâia oară când mă întâlneam cu acel bărbat. Întâlnirea noastră nocturnă semăna cu cea de dinaintea ei, iar cele de dinaintea ei cu cele ce aveau să urmeze. Aveam de mai bine de doi ani o relaţie cu un bărbat căsătorit care îmi promitea că îşi va reface viaţa alături de mine, fără a-şi ţine promisiunea… De multă vreme aveam îndoieli în privinţa poveştii noastre şi cu cât întâlnirile se adunau, cu atât simţeam că relaţia se apropia de sfârşit. Specificul unei astfel de relaţii este că nu rezistă în timp, farmecul ei este tocmai efemerul, a dori să o prelungeşti înseamnă deseori decepţie şi deziluzie. Dar mă îndepărtez de subiect. Pălăria dumneavoastră, în noaptea aceea din cartierul Batignolles – cartierul unde ne întâlneam, fiind aproape de Gara Saint-Lazare şi dotat cu numeroase hoteluri ieftine –, aşadar, pălăria dumneavoastră a pecetluit finalul poveştii mele cu Édouard şi mi-a permis să realizez că, în definitiv, ţinea prea puţin la mine… Nu voi intra aici în amănuntele ruperii relaţiei, întrucât, dacă doriţi, le puteţi citi în nuvela mea *Pălăria,* care a apărut în luna martie în publicaţia *Ouest-France* şi după care vă trimit o fotocopie. Tot ce povestesc

este realitatea trăită, evenimentele aşa cum au avut ele loc.

Aşadar, Édouard a dispărut din viaţa mea mulţumită pălăriei dumneavoastră. Am spus bine dispărut, întrucât nu am mai avut de atunci nici o veste de la el. În zilele care au urmat despărţirii, mi-am ascultat robotul telefonic în speranţa de a-l vedea schimbându-şi părerea sau, cel puţin, cerându-mi explicaţii. Nimic. Din ziua aceea, Édouard nu a mai dat nici un semn de viaţă şi cu siguranţă nici nu va mai da vreodată. La rândul meu, tot mulţumită pălăriei dumneavoastră, am scris această poveste care mi-a permis să obţin prestigiosul premiu Balbec. Poate că nu ştiţi, dar acesta este înmânat la fiecare doi ani, cu ocazia echinocţiului din martie, la hotelul din Cabourg, cel pe care l-a imortalizat Marcel Proust. Juriul a fost alcătuit din notabilităţi, autori regionali şi jurnalişti. În mulţimea adunată la un pahar de şampanie şi prăjiturele am observat imediat un bărbat. Avea părul grizonant şi tâmplele albite, era îmbrăcat într-un costum gri-perlă elegant şi ţinea în mână o pălărie de aceeaşi culoare. Recenta mea experienţă cu pălăriile mi-a atras pe loc privirea către singura pălărie care se găsea acolo. Pe Édouard l-am minţit când am afirmat că aveam o legătură cu un bărbat mai în vârstă decât el, care purta pălărie şi care îmi dăruise şi mie una la fel cu a lui. Poate să vi se pară puţin credibil, dar nu era prima oară când ceea ce scriam se întâmpla şi în realitate. Astfel, cu patru luni înainte de a mă muta am scris *Schimbare de adresă* (premiul al treilea la concursul „Cuvinte. O comună“, 1984); iar *O după-amiază în port* (citită la festivalul de teatru din Havre, în 1985), în care relatam povestea unei tinere care aştepta într-o cafenea întoarcerea soţului ei, căpitan pe un vas comercial, prefigura, cred, o poveste efemeră cu un marinar-pescar, fiindcă peste şase luni m-am trezit în postura acelei femei, tot într-o cafenea, aşteptând întoarcerea unui bărbat. Acum am inventat fără premeditare bărbatul mai în vârstă, cu pălărie, şi trebuie să mărturisesc, de la primirea premiului Balbec acel bărbat a intrat în viaţa mea, care este pe cale de a se schimba.

Nu mai sunt atât de sigură că vreau să locuiesc mai departe în Le Havre, nu mai sunt atât de sigură că vreau să mai practic actuala meserie. Nu, nu vreau să ajung scriitoare, este o profesie prea grea, nu am nici talentul şi nici ambiţia necesare, dar librar, poate… Există în Cabourg o clădire drăguţă de vânzare şi cu cât mă gândesc mai mult la ea, cu atât mă văd mai clar vânzând cărţi. Michel, fiindcă acesta este prenumele bărbatului cu pălărie gri, mi-a propus să o cumpărăm, să-şi refacă viaţa alături de mine şi să mă ia de soţie. De data asta, eu nu prea ştiu ce vreau să fac. Totul s-a întâmplat atât de repede… Dacă nu v-aţi fi uitat pălăria în tren, viaţa mea nu s-ar fi schimbat şi aş mai fi şi acum în aşteptarea câte unei întâlniri în Batignolles. Vreţi să ştiţi de ce v-am scris o scrisoare atât de lungă? Cu siguranţă fiindcă în viaţa mea

există un bărbat cu pălărie. Şi am simţit nevoia de a mă confesa unui alt bărbat cu pălărie, cel mulţumită căruia s-au întâmplat toate acestea. Însă, vai, finalul nuvelei este purul adevăr. Nu mai am pălăria dumneavoastră. Şi nu mai ştiu nimic despre ea.

Vă doresc să vă regăsiţi bunul pierdut.

Cu cele mai bune gânduri,

Fanny Marquant

Daniel Mercier
Strada Henri Le Secq des Tournelles nr. 8
76000 Rouen

Domnişoară,

Scrisoarea dumneavoastră m-a tulburat profund. Mai întâi fiindcă nu aşteptam vreun răspuns la anunţul pe care l-am publicat în acel cotidian naţional. De altfel mă pregăteam să-l retrag în momentul în care am primit scrisoarea dumneavoastră prin amabilitatea rubricii respective. Nu e nici o îndoială, aţi recuperat din tren chiar pălăria mea. V-am citit de mai multe ori nuvela şi vă felicit atât pentru stil, cât şi pentru premiul Balbec. Întâmplările acelei zile şi jumătate petrecute cu pălăria mea m-au impresionat foarte mult şi nu au făcut decât să-mi confirme ceea ce deja ştiam, fiind mai în măsură să cunosc detaliile: nu este o pălărie obişnuită. Şi fiindcă mi-aţi dovedit atâta încredere prin epistola pe care mi-aţi trimis-o, voi face la fel, la rândul meu. Lucru care îmi pică extrem de bine, zilele mele de muncă fiind destul de stresante în ultima vreme.

Pălăria aceasta, domnişoară, mi-a schimbat şi mie viaţa. Nu aş ocupa funcţia de azi şi nici nu aş locui în minunatul oraş Rouen dacă nu aş fi dat de ea. Numele meu este Daniel Mercier, aşadar iniţialele de pe pălărie nu sunt ale mele, şi totuşi este a mea din motive pe care nu le pot dezvălui aici. În săptămânile care au urmat pierderii ei am suferit de crize de eczemă de genul dishidroză, cum nu mi s-a mai întâmplat de mai bine de cincisprezece ani. Am fost la medic, care m-a întrebat dacă am avut „o problemă deosebită“. Când i-am spus că mi-am pierdut pălăria, nu a considerat evenimentul suficient de „problematic“ pentru a genera o tulburare dermatologică. Nu am mai dat pe acolo. Ulterior l-am descoperit pe doctorul Gonpart, şef de clinică şi fost internist de spital, care îmi împărtăşeşte cu totul punctul de vedere în legătură cu stresul şi dishidroza, întrucât a mai observat astfel de crize subite la pacienţi care s-au confruntat cu emoţii neprevăzute. De pildă, mi-a citat cazul unuia dintre ei, care s-a umplut de pete la doar câteva minute după ce şi-a pierdut inelul de logodnă în apa mării.

Numai că mă îndepărtez de subiect şi nu vă voi plictisi cu aceste necazuri fiziologice care, între timp, au trecut… Minunata dumneavoastră nuvelă *Pălăria* va fi pentru mine epilogul unei poveşti personale trăite în compania acelei pălării negre din fetru. Întrucât îmi scrieţi că finalul ei este chiar adevărat înseamnă că pentru mine nu mai există speranţa de a o regăsi,

întrucât care ar fi probabilitatea să dau de bărbosul acela cu canadiană care a lua-o de pe banca din parcul Monceau? Vă înţeleg dorinţa de a vă contopi cu realitatea, lăsând-o pe bancă, şi totuşi mi-e greu să cred că aţi făcut-o cu adevărat. Într-o lume ideală, ar trebui să mai aveţi pălăria, să îmi citiţi anunţul şi astfel să mi-o puteţi înapoia. Însă, vai, lumea nu este ideală, ba chiar e ironică, întrucât valoarea premiului Balbec (3 000 de franci) este exact suma pe care mă pregăteam să o ofer drept recompensă celui sau celei care avea să-mi înapoieze pălăria.

Vă doresc să fiţi fericită alături de celălalt bărbat cu pălărie – cea gri – şi să vă deschideţi librăria în minunatul oraş Cabourg, unde încă nu am ajuns. I-am dat şi soţiei mele să vă citească nuvela, i-a plăcut foarte mult felul în care scrieţi şi profită de scrisoarea pe care v-o trimit pentru a vă întreba unde poate găsi şi celelalte două nuvele ale dumneavoastră, *O după-amiază în port* şi *Schimbare de adresă*.

Al dumneavoastră,

Daniel Mercier

Domnule,

Scrisoarea dumneavoastră m-a emoţionat foarte tare şi înţeleg perfect că pierderea unui obiect la care ţii poate provoca nefericitului proprietar diverse neplăceri, în cazul dumneavoastră acea eczemă. Încă o dată, îmi pare foarte rău că am lăsat pălăria în parcul Monceau. A fost un gest cam iraţional, generat de ardoarea literară, gest pe care şi eu l-am regretat în săptămânile ce au urmat. Îmi plăcuse mult acea pălărie, şi când m-am interesat cât costă am înţeles că nu mi-aş putea cumpăra una la fel. Pentru a-mi cere iertare şi pentru a-i face o bucurie soţiei dumneavoastră, alătur cele trei nuvele ale mele. Cum nici una nu a fost publicată, nu le-aţi putea găsi în librării. Vă doresc amândurora lectură plăcută şi numai bine.

Fanny Marquant

Domnişoară,

M-am bucurat tare mult să vă pot citi din nou. Stilul şi personajele dumneavoastră sunt cu adevărat atrăgătoare. Preferinţele mele se îndreaptă către *O după-amiază în port*, fiindcă m-am simţit foarte aproape de acea femeie care, la *Cafeneaua celor doi pescăruşi*, îşi aşteaptă bărbatul să se întoarcă, gândindu-se la viaţa ei prezentă, trecută şi viitoare. Cred că multe femei s-ar regăsi în personajul Murielle. Felicitări şi vă mulţumesc pentru clipele de emoţie.

Véronique Mercier

PS: Ce păcat că nu i-aţi putut înapoia pălăria soţului meu! Numai despre asta vorbeşte!

Librăria Pescăruşului
Fanny Marquant
Strada Marcel Proust nr. 17
14390 Cabourg

Domnule,

Am purtat o scurtă corespondenţă, acum câteva luni, legată de pălăria pe care aţi pierdut-o în trenul Paris–Le Havre. Nu mai vreau să pierd nici un minut şi vă trimit împreună cu această scrisoare un articol de care am dat chiar în această dimineaţă, la coafor. Este vorba despre un interviu apărut în *Paris Match* acum două săptămâni. La început figura bărbatului nu mi-a spus nimic, dar când am înţeles că este creatorul parfumului *Solstice*, parfum celebru pe care şi eu îl folosesc, am început să citesc şi am tresărit. Fiţi atent la răspunsul la întrebarea jurnalistei, de la pagina 46, jos, în stânga. Am dat pagina înapoi pentru a mă uita la fotografia acelui bărbat şi am întrebat coafeza dacă îmi poate împrumuta un marker pentru a-i desena respectivului barbă pe faţa fără fir de păr. Ochelarii rotunzi i-am recunoscut de la bun început. Şi mi-am mai amintit un detaliu pe care nu l-am consemnat în nuvelă: mai întâi a mirosit pălăria şi abia apoi a luat-o cu el. Domnule Mercier, bărbatul care a luat pălăria şi cel pe care îl vedeţi pe cele două pagini ale revistei sunt una şi aceeaşi persoană.

A dumneavoastră,

Fanny Marquant

PS: Markerul coafezei era albastru, aşa că fără să vreau am făcut din el un „Barbă-Albastră"…

AL ŞASELEA SIMŢ

Un interviu în exclusivitate cu „nasul“ Pierre Aslan.
Text: Mélaine Gaultier
Foto: Marianne Rosenstiehl

Este descris ca un Stanley Kubrick al parfumurilor. Nasul francez Pierre Aslan revine cu o nouă creaţie care deja se anunţă ca unul dintre parfumurile-far ale acestui deceniu. Întâlnire cu creatorul mitologic al parfumurilor Solstice *şi* Sheraz.

Când ne-am văzut ultima oară şi am vorbit despre nuanţele aromelor de lemn ale parfumului Alba*, era la sfârşitul anilor ’70. Cum vedeţi noul parfum al acestui deceniu?*

Va fi asemenea femeilor care-l străbat, cărora le sunteţi o minunată reprezentantă: încântătoare, liberă, independentă, cu o infimă animalitate remarcabil dozată, în mod cert modernă şi seducătoare… Poate chiar sedusă?

De dumneavoastră? Să nu vă îndoiţi nici o clipă, domnule Aslan.
Ba da, ba da, mă îndoiesc! (Râsete.) Bărbaţii se îndoiesc întotdeauna, doar de asta sunt inventate parfumurile: pentru a vi le putea oferi şi pentru a vă îmblânzi.

Cum v-aţi defini evoluţia?
Greu de răspuns… Un parfum trebuie să-i semene epocii în care a fost creat şi, în acelaşi timp, să-i supravieţuiască. Femeile îl fac să trăiască şi să evolueze. Să luăm de exemplu *Habanita*: este o creaţie din 1921, acum suntem în 1987, dar multe femei îl mai folosesc şi în ziua de azi. Abordarea este diferită, la fel şi felul de a-l utiliza.

Ce vreţi să spuneţi?
Întrucât femeile s-au schimbat, şi parfumul s-a schimbat…

În ce constă schimbarea lor?
Li s-a schimbat pielea. Specia a evoluat, pielea unei tinere din anii 1980 nu mai are nimic de-a face cu pielea unei tinere din anii 1920. Săpunul pe care

îl utilizează nu mai este acelaşi, nici pudra, produsele pentru spălarea cearceafurilor în care dorm au evoluat şi ele. Nici parfumul de acum al oraşului nu mai are nimic de-a face cu acela de atunci. Nici gradul de higrometrie nu mai e acelaşi. O femeie de la curtea lui Ludovic XV nu mirosea ca o femeie din ziua de azi şi nu mă refer la parfum. Este un aspect care priveşte pielea.

Epoca face pielea să evolueze?

Absolut. Să luăm secolul al XVIII-lea. A ce mirosea pe atunci? A piatră, soare, lemn, bălegar, frunze, fier forjat. Astăzi a benzină, asfalt, vopsea metalizată, plastic… electricitate.

Electricitatea are şi ea un miros?

Desigur. Şi ecranele televizoarelor la fel.

Cum v-aţi reîntors la creaţie după opt ani de absenţă?

Găsind o pălărie… pe o bancă din parcul Monceau.

Nu înţeleg…

Nu are importanţă, ar fi prea complicat de explicat. Să trecem la următoarea întrebare.

(…)

Domnule,

Am primit la redacţia revistei *Paris Match* scrisoarea dumneavoastră referitoare la interviul meu cu domnul Pierre Aslan. Vă mărturisesc că lectura ei m-a pus pe gânduri. Sunt o debutantă în această profesie şi, iată, este şi întâia oară când primesc corespondenţă, lucru pe care nu-l voi uita. Pentru a fi sinceră vă mărturisesc că interviul în exclusivitate cu Pierre Aslan îl datorez surorii mele mai mici, care este în aceeaşi clasă cu fiul domnului Aslan. Éric este îndrăgostit de sora mea şi cred că acest interviu a fost un bun prilej ca relaţia lor să evolueze… Pierre Aslan nu a mai acordat interviuri de treisprezece ani şi când am ajuns la el tremuram toată. Pentru a reveni la scrisoarea dumneavoastră, chiar sunteţi sigur că pălăria pe care aţi uitat-o pe banca din parcul Monceau este cea la care se referea domnul Aslan? În ce mă priveşte, nu i-am înţeles răspunsul, într-adevăr, foarte misterios. Chiar am crezut că îmi va fi tăiat în redacţie, dar, dimpotrivă, au dorit să-l păstreze fiindcă subliniază personalitatea complexă şi derutantă a lui Pierre Aslan. Cât despre ancheta dumneavoastră, îmi pare rău, dar nu vă pot oferi adresa domnului Aslan. Nu ne-am întâlnit acasă la el, ci în barul hotelului Ritz, împreună cu ataşatul lui de presă, dar chiar şi dacă aş şti adresa, nu aş avea permisiunea să v-o comunic. Vă trimit însă adresa ataşatului de presă. Dacă doriţi să-i scrieţi o scrisoare domnului Aslan, cred că acesta vă poate folosi ca intermediar.

Vă urez succes în cadrul cercetărilor pe care le întreprindeţi.

Cu respect,

Mélaine Gaultier

ASLAN

Domnule,

Scrisoarea dumneavoastră este una dintre cele mai ieşite din comun pe care le-am primit vreodată. Descrierea detaliată a pălăriei corespunde întru totul pălăriei negre pe care am luat-o de pe o bancă din parcul Monceau. Şi exact la acea pălărie mă refer în unicul interviu pe care l-am acordat, cel pentru revista *Paris Match*. Numai că, din păcate, pălăria nu mai este în posesia mea, lucru pe care îl regret foarte mult, întrucât mă ataşasem de ea din motive absolut personale. Dar aşa e făcută viaţa, obiectele trec, fiinţele şi parfumurile rămân.

Cu prietenie,

Pierre Aslan

ASLAN

Domnule,

Ataşatul meu de presă mi-a înmânat o nouă scrisoare din partea dvs. Fiindcă insistaţi, voi încerca să vă răspund cât mai clar: nu mai am pălăria întrucât am pierdut-o într-un restaurant. Pentru a fi şi mai exact: din nefericire, în seara respectivă a avut loc un schimb. Fata de la garderobă mi-a dat o pălărie absolut asemănătoare cu a dumneavoastră, diferenţa fiind că în interior sunt brodate cu fir de aur iniţialele B.L., nu F.M. Mi-am dat seama de acest lucru prea târziu. M-am întors a doua zi la restaurant, dar nu am mai găsit pălăria.

În speranţa că v-am oferit suficiente informaţii în legătură cu acest subiect, vă rog să nu-mi mai scrieţi. Îmi place singurătatea, răspund rar la telefon şi aproape niciodată la scrisori.

Cu prietenie,

Pierre Aslan

ASLAN

Domnule,

Pe hârtia alăturată veţi găsi obiectul celei de-a treia solicitări din partea dumneavoastră: adresa restaurantului în care a fost schimbată pălăria la care ţineţi atât de mult, ziua şi ora exactă. Acestea fiind spuse corespondenţa noastră se încheie aici.

V-am trimis un flacon din ultima mea creaţie, pe care îl puteţi oferi oricărei femei doriţi. Aceste rânduri nu pretind un răspuns.

Aslan

Bernard Lavallière a închis portiera automobilului Peugeot 505 cu un zgomot înfundat. La cină, atmosfera fusese sumbră şi soţia nu îi adresase nici un cuvânt după ce se ciondăniseră în maşină. Pierre şi Marie-Laure de Vaunoy îi primiseră în apartamentul lor din Champ-de-Mars alături de alte trei cupluri. Totul ar fi trebuit să meargă conform obiceiului de la aceste cine mondene în care eşti obligat să deguşti conversaţia în loc să te delectezi cu conţinutul farfuriilor. Se mănâncă prost în oraş, mai ales la familiile nobile. Cu toate că deţine argintărie şi porţelanuri cu blazon pentru ocazii speciale, această atât de înaltă castă simte în general o bucurie perversă să servească mâncarea în farfurii pe care le-ar refuza chiar şi cizmarul sau portăreasa. Numai alături de popor se mănâncă bine, obişnuia Bernard să spună, deşi nu mai mâncase alături de popor de zeci de ani, dar păstra emoţionante amintiri din copilărie, când mâncarea îi era pregătită de femeia care avea în grijă marea proprietate familială de la Beaune. Amintiri pe care nu le putea împărţi cu nimeni, dar care, din timp în timp, când mâncarea era prost gătită, îi reveneau pe papile.

Cu toate astea, incidentul din acea seară nu putea fi pus numai pe seama jalnicei bucătării a familiei Vaunoy. „E mai mult decât o crimă, Sire, e o greşeală“, îi spusese Antoine Boulay de la Meurthe lui Napoleon când aflase că ducele d’Enghien fusese asasinat în hrubele de la Vincennes. Bernard Lavallière nu trimisese pe nimeni în faţa plutonului de execuţie şi totuşi greşeala sa avusese efectul unui foc de puşcă în toiul cinei.

Totul începuse de la o cupă de şampanie – una, nu două – de proastă calitate şi de la nişte biscuiţi pentru aperitiv pe care stăpâna casei îi cumpărase de la Félix Potin, după cum ţinuse să precizeze. Musafirii sosiseră la timp, în grupuri mici. După ce răsunase soneria, fuseseră întâmpinaţi cu: „Ah, iată-i! Intraţi, vă rog, intraţi!“ sau chiar „Ei sunt! Intraţi, începuserăm să ne plictisim fără voi…“ Formule cam teatrale, constant supralicitate de Marie-Laure de Vaunoy, care mai adăuga şi un strop de stupoare, de parcă prezenţa invitatului dincolo de uşă era cu adevărat o nemaipomenită coincidenţă. În hol, femeile se debarasau de gulerele de blană şi de genţi, înainte de a intra în livingul în care bărbaţii îşi strângeau mâinile, plângându-se de cât timp pierduseră ca să găsească un loc de parcare. Soţii deja prezenţi îi compătimeau cu un oftat fatalist şi viril.

Încă din maşină, Bernard se temea că familia Vaunoy avea să le bage pe gât şi de data asta pui cu caise. După antreurile alcătuite din castraveţi şi smântână, tânăra spaniolă care servea a adus un platou mare din argint în mijlocul căruia trona o galinacee acoperită cu un sos maroniu, înconjurată de

caise uscate. Bernard a luat un pahar de vin alb care s-a dovedit atât de acru, încât i-a provocat o sete cumplită întreaga seară. Din fericire sticla se afla la îndemână, iar şiretlicul era simplu: propunând cu regularitate celor din jur un pahar, îşi putea turna şi lui cât dorea. Conversaţia lâncezea în jurul ieşirilor la teatru, la cinematograf şi la concerte. Chiar aseară am cinat alături de Esther Kerwitcz, a spus Charlotte Lavallière, sigură pe efectul pe care-l producea. Lăsând timp pentru suspinele admirative, le-a povestit cum au ieşit cu un cuplu de prieteni în acel restaurant minunat, iar celebra pianistă se afla la numai câteva mese de ei. Era cu familia, cu soţul şi băiatul. Marie-France Chastagnier şi-a declarat invidia, chiar avuseseră noroc să vadă atât de aproape o aşa de mare artistă, după care şi-a adus aminte emoţionată de un concert al lui Esther Kerwitcz, de acum trei ani, de la Pleyel. Soţul ei s-a strâmbat, susţinând că îl prefera pe Rubinstein, la care Marie-Laurence de Rochefort i-a răspuns că Rubinstein nu interpreta Bach. Jean-Patrick Le Baussier a pronunţat numele lui Glenn Gould. Colonelul Larnier a remarcat sobru că toţi marii muzicieni erau evrei. Gérard Peraunot a observat că Esther Kerwitcz era o femeie extraordinar de frumoasă, atrăgând o ocheadă înfuriată a soţiei, după care au trecut la educaţia copiilor. Au urmat bancurile despre weekendurile de cercetaşi după metodele Scout şi Jeannette sau despre viitoarele pelerinaje la Sfântul Iacob de Compostella. A fost elogiat părintele Humbert care se ocupa de copii într-un mod remarcabil, fiind considerat cu multă deferenţă un „om sfânt“. (Nimănui nu i-ar fi dat prin cap că numitul cleric avea să fie arestat şaisprezece ani mai târziu, după o vastă operaţiune a poliţiei în cadrul căreia aveau să fie descoperite nu mai puţin de 87 000 de fotografii pedofile ascunse pe hard-diskul computerului său.)

Educaţia descendenţilor i-a condus pe convivi la evocarea televiziunii, sursă a tuturor relelor vremii, micul Satan ale cărui programe nu făceau altceva decât să ofere o oglindă a decadenţei contemporane. Stéphane Collaro[8] a fost şi el supus oprobriului public: emisiunea lui, *Cocoboy*, nu se mulţumea doar cu a imbeciliza tineretul, dar se şi mânjea cu „fese“ sâmbătă seara, întrucât prezenta – se zicea – o tânără care efectua un număr de striptease dintre cele mai îndrăzneţe. Familia Larnier a mărturisit că mai păstra televizorul doar pentru a urmări emisiunea *Apostrophes*[9]. Injecţia culturală săptămânală a doctorului Pivot le lăsa impresia că au citit şi cărţile despre care se vorbea în platou. Astfel, soţia colonelului îşi spunea cu nonşalanţă opinia despre câte un roman despre care se vorbise la *Apostrophes*, precizând că încă nu cumpăraseră cartea, dar nu vor întârzia să o facă. Prezenţa în emisiune, în

decembrie trecut, a cântăreţului Serge Gainsbourg, plin ochi de Pastis 51 şi de ţigări Gitanes, adresându-i-se lui Guy Béart[10] ca unui ţărănoi, îi scandalizase. Se gândiseră să renunţe la televizor, numai că imediat figuri liniştitoare precum cele ale lui Jean d'Ormesson sau Philippe Sollers îi convinseseră să nu facă un asemenea gest nebunesc. Numele lui Michel

Polac[11] a trezit strigătele convivilor, numai că, din fericire, Francis Bouygues[12] scăpase de curând Franţa de ieşirile şi invectivele emisiunii *Dreptul la replică*. Hubert şi Frédérique de la Tour urmăreau cu greu discuţiile, dar îşi aveau şi ei titlul lor de glorie: nu deţineau televizor. O voinţă aprigă care făcea ca o întreagă familie de francezi să nu ştie de existenţa lui Michel Drucker[13], al cărui nume le era la fel de străin precum cel al unui matematician hindus din secolul al IV-lea. Aceiaşi însă ştiau foarte bine cine era familia Mourousi: o veche familie aristocrată greacă, fanariotă, originară din Mourousa, în apropiere de Trebizonda, dar habar nu aveau că unul dintre membrii ei era prezentator la jurnalul televizat *Ora treisprezece*. Nici la cinematograf nu se duceau, trăind fericiţi într-o lume a imaginilor fixe, undeva între Niépce[14]şi Nadar[15]. Pierre de Vaunoy, ca stăpân al casei, a descoperit singura concluzie posibilă a acestui îndelungat aparteu televizual:

— Ce-aţi vrea, stânga asta ne-a adus aici…

— Da, l-a aprobat Jean-Patrick Teraille, şi lucrurile nu se termină aici, o să vedeţi, pariez pe orice că Mittrand se va prezenta iarăşi la alegeri.

— Vă rog să-i pronunţaţi numele corect.

Cel care vorbise era Bernard Lavallière. După o clipă a dat pe gât ce mai rămăsese din paharul de vin. Când l-a pus înapoi pe masă se făcuse linişte şi toată lumea se uita la el.

Note

8. Jurnalist, umorist, actor, producător, hotelier şi promotor imobiliar francez, născut în 1943. (N. tr.)

9. Emisiune literară la Antenne 2, realizată de Bernard Pivot între 1975 şi 1990. (N. tr.)

10. Guy Béart (1930–2015), autor, compozitor şi interpret francez. (N. tr.)

11. Michel Polac (1930–2012), jurnalist, scriitor şi cineast francez. (N. tr.)

12. Francis Bouygues (1922–1993), fondator al grupului industrial francez BTP Bouygues . (N. tr.)

13. Michel Drucker (născut în 1942), figură emblematică a audiovizualului francez. (N. tr.)

14. Nicéphore Niepce (1765–1833), inginer francez, inventator al fotografiei. (N. tr.)

15. Felix Tournachon, zis Nadar (1820–1910), caricaturist, scriitor, aeronaut şi fotograf francez. (N. tr.)

„Mittrand“, această contractare lexicală pe care dreapta o spunea simţind în ea un dram din vechea Franţă şi care, de altfel, căpăta nuanţele extremei drepte fără a îndrăzni cineva să şi-o mărturisească. Nu era, totuşi, prima dată când auzea numele astfel deformat, arondismentele VII, XVI şi VIII formau triumviratul zonelor pariziene în care era folosit pe la cinele luate în oraş. Gaulliştii de primă ori de ultimă oră, UDF-işti[16] liniştiţi, susţinători discreţi ai Frontului Naţional sau regalişti declaraţi se străduiau să stâlcească numele şefului statului cu scopul niciodată mărturisit de a se recunoaşte între ei. „Mittrand“ era parola. Această confrerie de dreapta, mergând de la aristocraţi până la marginali, se delecta cu utilizarea, fie şi în afara normei limbii franceze, a lui *e* aspirat. Corecţia pe cât de neaşteptată pe atât de imprevizibilă a lui Bernard făcând ca temperatura din sufragerie să scadă cu câteva grade. Puiul s-a răcit, caisele s-au uscat şi mai tare, iar paharele s-au acoperit de promoroacă. Nici măcar Bernard însuşi nu şi-ar fi putut explica motivul care îl împinsese către o asemenea ieşire. Fraza ţâşnise de la sine. Să fi fost memoria felurilor de mâncare din copilărie, care-i reveniseră în minte mestecând zburătoarea aia infectă? Sau faptul că Jean-Patrick Teraille, spre deosebire de el, încă mai avea vechea casă din Poitou a familiei? Să fi fost excesul de vin?... Nu, hotărât lucru, era ceva inexplicabil.

— Nu vă supăraţi, Bernard, dar mereu i-am zis Mittrand şi n-am de gând să schimb nimic, i-a răspuns glacial Jean-Patrick Teraille, pe când colonelul Larnier îl privea ţintă, cu maxilarele încleştate, de parcă s-ar fi pregătit de un consiliu de război pentru înaltă trădare.

— Nu cumva aţi devenit de stânga, dragă prietene? l-a întrebat cu perfidie Pierre Chastagnier.

— V-aţi schimbat radical fără a ne-o spune? a râs înfundat Frédérique de la Tour.

Bernard simţea că ceva nedefinit pune stăpânire pe el, o linişte uriaşă şi caldă îl învăluia urcând de-a lungul şirei spinării, ajungându-i la gât, apoi la cap, iar un surâs enigmatic i-a apărut pe chip:

— De fapt, ce îi reproşaţi lui Mitterrand? a întrebat paşnic. Ne-am adunat cu toţii în jurul acestei mese cum o făceam şi acum trei ani, acum şase ani, opt ani, zece, cincisprezece. Ce schimbări au adus în vieţile noastre alegerile din 10 mai 1981?

S-a aşternut o tăcere apăsătoare.

— Vedeţi? a continuat Bernard, nimic… Nu s-a schimbat nimic.

— Îi uitaţi pe miniştrii comunişti din guvern! a exclamat indignat Pierre

Chastagnier.

— Nu-i uit, însă de acum Partidul Comunist este pe cale de a se topi ca zahărul în apă. Mitterrand a reuşit în şase ani ce nu a reuşit dreapta în treizeci.

— Faceţi pe avocatul diavolului!

— Mitterrand nu este diavolul… Dar avocat e, a zâmbit Bernard.

Vârful unui pantof Céline poate fi o armă adeseori neglijată de sexul masculin, prin urmare lovitura violentă în tibie l-a făcut să-şi îndrepte ochii către privirea furibundă a Charlottei.

— Reprezintă Franţa în întreaga lume, a zis Jean-Patrick Teraille cu glas înfundat, şi asta nu pot tolera!

— Ce imagine oferim cu preşedintele ăsta socialist? l-a susţinut Hubert de la Tour.

— Cum ce imagine? s-a mirat Bernard. Cea mai bună cu putinţă, a continuat masându-şi discret piciorul. Mitterrand este foarte iubit peste tot pe unde se duce şi are cele mai bune relaţii cu omologii, fie că e vorba de Helmut Kohl, de preşedintele Reagan, de Gorbaciov sau de Margaret Thatcher… Şi în Franţa e popular, lumea ţine la el.

— Lumea, lumea… Care lume?! s-a enervat Hubert de la Tour.

— Poporul… a răspuns Bernard zâmbitor.

— În primul rând, omul ăsta e machiavelic, a mârâit Pierre de Vaunoy.

— Mda, a spus Bernard zâmbind din nou, ar trebui recitit *Principele.*

— *Principele?*

— *Principele* lui Machiavelli, totul apare acolo.

— Numai că tu nu l-ai citit niciodată, l-a întrerupt sec Charlotte.

Bernard a clipit uşor:

— „Dar acela care ajunge principe prin favoarea poporului este singur pe locul lui […]. El trebuie să se bucure de prietenia poporului; altfel nu va găsi scăpare în împrejurările potrivnice.“[17]

— Bine, m-am lămurit…

S-au întors cu toţii spre colonelul Larnier. Acesta nu-şi descleştase fălcile şi descoperea în Bernard un subiect care-l putea înfuria încă şi mai tare decât cântăreţul care interpretase *La Marseillaise* în ritm de reggae.

— Domnule, a continuat acesta cu o voce sufocată de mânie, refuz să vă ascult mai departe, făcând în faţa mea panegiricul lui François Mitterrand, iar modul în care l-aţi întrerupt pe domnul Téraille este incalificabil, în alte vremuri bărbaţii îşi rezolvau astfel de diferende pe câmpul de luptă, în duel.

Stăpâna casei a încercat să potolească furia colonelului, care a mai bâiguit câteva fraze despre glasul Franţei, despre generalul de Gaulle şi despre uzurpatorii lui. Pentru o vreme s-a lăsat liniştea, apoi regulile de comportament în societate ale marilor familii a repus lucrurile în ordine.

La plecare, Bernard le-a mulţumit gazdelor şi i-a salutat pe ceilalţi musafiri, fără a-şi auzi soţia înecându-se în scuze în faţa stăpânei casei. În

holul de la intrare şi-a îmbrăcat pardesiul Burberry, a ajutat-o pe Charlotte să-şi aşeze gulerul de blană, după care să-şi pună pe cap pălăria de fetru negru, fără să aibă habar că iniţialele brodate cu fir de aur nu mai erau aceleaşi.

Note

16. *Union pour la démocratie française*, partid francez de centru dreapta, de inspiraţie creştin-democrată, liberală şi laică, care a fost pe scena politică între 1978 şi 2007. (N. tr.)

17. Niccolò Machiavelli, *Principele*, trad. de Nina Façon, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2018, pp. 85–86. (N. tr.)

La douăsprezece şi jumătate noaptea, după ce soţia lui căzuse într-un somn agitat – în pofida anxioliticului Mogadon –, Bernard, singur în living, şi-a turnat un pahar de coniac. Nu îl susţinuse nimeni, nici măcar din vârful buzelor, când ceruse ca numele preşedintelui să fie pronunţat corect. Charlotte mersese chiar mai departe, atacându-i tibia în cel mai parşiv mod cu putinţă. Primele lor reacţii, batjocoritoare, lăsaseră repede loc unei uri îngheţate. La plecare, colonelul îi strânsese mâna scrutându-l cu privirea, cum nu mai îndrăznise nimeni s-o facă de pe vremea când purta pantaloni scurţi. În alte vremuri, bărbaţii îşi rezolvau astfel de diferende pe câmpul de luptă, în duel. Aşa, un duel şi apoi? Bernard era supărat pe el însuşi că nu i-o întorsese cu o frază usturătoare. O descoperise abia în lift: Aveţi dreptate, domnule colonel, abia pe câmp poţi da de măgari de soiul dumneavoastră. O minune de răspuns care ar fi repercutat cu siguranţă în ventriculul drept al militarului mai ceva decât glonţul dintr-o puşcă de asalt Famas.

Pe drumul de întoarcere, soţia îi făcuse o scenă care putea fi calificată drept isterică:

— O să ne strici relaţiile cu toţi prietenii noştri! strigase la el în maşină.

— Prietenii noştri?

Bernard a dat paharul de coniac peste cap şi şi-a mai pus unul. Ce dracu’, şi-a spus, toată casa doarme, aşa că fac ce vreau. Şi toţi ăştia trec drept prieteni? E prea mult. Dacă am urmat aceleaşi studii, ne-am jucat de-a v-aţi ascunselea împreună şi apoi am făcut aceleaşi şcoli nu înseamnă că ne şi putem numi *prieteni*. Disproporţionat mod de a vedea lucrurile. Proveneau din acelaşi *mediu* şi acesta era punctul lor comun. Prietenia este cu totul altceva, iar poeţii, scriitorii ştiuseră să o cânte, să o definească. I-au venit în minte numele lui Montaigne şi La Boétie, apoi s-a răzgândit, exemplele nu erau prea grozave întrucât exista bănuiala că prietenia dintre cei doi scriitori mergea până la sodomie. În schimb, Saint-Exupéry scrisese pagini minunate legate de acest subiect în povestea cu mica vulpe îmblânzită de care era răspunzător pe viaţă. Tovarăşii de cină nu aveau nimic din trăsăturile unei vulpiţe fragile, ci mai degrabă din trăsăturile unor hiene care au început să amuşine mirosul de sânge, imediat ce făcuse acea observaţie. În seara care trecuse, în numai câteva secunde, bărbatul respectat care ocupa o funcţie înaltă la societatea de asigurări Axa ajunsese în ochii lor „suspect“.

S-au uitat la mine ca la o pradă, şi-a spus Bernard. De altfel toţi vânează, iar eu am refuzat de fiecare dată să-i însoţesc la partidele lor de vânătoare de la ţară. Aşadar, ce am în comun cu ei? Întrebarea pe care nu şi-o mai pusese niciodată se căsca asemeni unui abis.

Stomacul i-a chiorăit şi prin faţa ochilor i-a trecut imaginea puiului cu caise. A alungat-o, înlocuind-o cu aceea a Henriettei şi a maşinii ei de gătit. Henriette locuia în cabana de la intrarea pe proprietatea familiei, situată între Clos-des-deux-Pies şi domeniul Rivaille. În casa aceea mare, familia Lavallière se reunea – părinţi, veri, verişoare, unchi, bunici — de mai multe ori pe an, în timpul vacanţelor şcolare. Henriette, căreia Bernard nu îi cunoscuse bărbatul care murise cu douăzeci de ani mai înainte, locuia în cabana paznicului împreună cu fratele ei Marcel. Acesta făcea pe omul bun la toate, de la grădinărit la zidărie. Nu se ştia să fi fost cu vreo femeie şi, ani mai târziu, umbla zvonul că i-ar fi plăcut bărbaţii, însă nu exista nici o dovadă în acest sens.

A intra în casa Henriettei era un privilegiu la care nu toţi copiii Lavallière aveau dreptul. Unii erau consideraţi prea mari, alţii prea mici, vârsta ideală situându-se între şapte şi doisprezece ani. Masa, la care erau invitaţi vreo zece copii, începea întotdeauna cu o vizită în grădina de zarzavaturi a Henriettei. Cei mici învăţau să recunoască ierburile aromatice şi legumele, iar uneori chiar puteau fi gustate. Marcel scotea din buzunarul pantalonilor un cuţit Opinel şi, în faţa copiilor fermecaţi, tăia în bucăţi un morcov şi o roşie, după care le împărţea. Mai apoi toată lumea lua loc la masa cea mare, acoperită mereu cu o muşama în alb şi roşu: Henriette trecea lângă soba cu cărbuni, iar în farfurii îşi făcea apariţia un rasol în faţa căruia ar fi trebuit să se încline mulţi proprietari de restaurant. În alte ocazii, pregătea o mâncare cu carne de viţel în sos alb, un ossobucco ori varză cu slănină. Mâncăruri tradiţionale ale căror reţete secrete s-au transmis din generaţie în generaţie şi pe care nici una dintre mămicile copiilor de la masă nu ar fi fost în stare să le pună în aplicare în bucătăriile lor pariziene. Desigur, aveau personalul necesar, dar nici una dintre acele bucătărese nu-i ajungea nici până la gleznă Henriettei. Timpul trecuse, iar la moartea bunicilor proprietatea fusese vândută şi împărţită fără milă între moştenitori. Şi nu mai rămăsese nimic din căldura acelei bucătării şi din miresmele copilăriei.

Toţi invitaţii de la cină îşi justificau lor înşişi animozitatea latentă generată de burghezie şi de nobilime din vremuri de demult. Giscard d'Estaing, acest mare burghez deghizat în nobil prin cumpărarea, în 1922, a particulei de nobleţe, dar învestit cu toate drepturile castei prin căsătorie, era un exemplu de toată frumuseţea. Ce-i spusese Mitterrand în timpul dezbaterii dintre cele două tururi de scrutin? „În primul rând, nu prea-mi plac manierele astea, nu vă sunt elev şi nici dumneavoastră, aici, nu sunteţi preşedintele republicii, ci doar contracandidatul meu." Fraza îşi atinsese ţinta. Şi eu care l-am votat pe Giscard, s-a gândit Bernard. În aceeaşi clipă i-a venit în minte cuvântul care desemna sedimentele milenare: fosilă. Perfect, nişte fosile, şi-a

spus în şoaptă, lăsând brusc paharul pe măsuţă. Nişte fosile dintre care unele nu au televizor şi se laudă cu asta. Nişte fosile care-şi doresc ca nimic să nu se schimbe vreodată, care trăiesc în vechile lor apartamente cu decor imuabil. Bernard a ridicat privirea şi a dat de portretul lui Charles-Édouard Lavallière – tabloul înaintaşului trona de două generaţii deasupra şemineului. Familia îi datora acestui bărbat cu favoriţi cenuşii şi profil de împărat roman şi în ziua de azi o bună parte din averea care consta în apartamente şi birouri în capitală. La origine, fusese vorba despre nişte terenuri pe care străbunul pusese să se construiască în vremea marilor străpungeri haussmanniene. Apoi privirea i-a căzut pe comoda Ludovic XVI şi pe cele două vase Ming. A întors capul către şemineul din marmură albă, cu ornicul din bronz aurit, de asemenea Ludovic XVI, reprezentând-o pe Diana la vânătoare, alături de un faun. Micul element de mobilier Ludovic XIII de lângă fereastră, perdelele Laura Ashley, storurile, seria de şase fotolii Ludovic XVI, covorul persan, taburetul Louis-Philippe şi secreterul din aceeaşi epocă. Pe perete, tablouri cu peisaje reprezentând nişte ruine imaginare, pictate pe la 1800, populate cu îndoielnice păstoriţe, un pastel cu totul kitsch reprezentând o femeie cu privirile întoarse către cer, pradă cine ştie cărei apariţii a Fecioarei şi despre care nu se mai ştia ce loc ocupa în genealogia familială, apoi tapiseria de Aubusson de pe peretele din faţă şi lustra din cristal Carol X.

Uimit, Bernard a constatat că interiorul casei sale nu era cu nimic diferit de interiorul caselor convivilor de la cină şi semăna cu tabloul care trona deasupra canapelei, în care putea fi văzută o scenă bucolică – un pârâu şi o biserică. Pânza era tăiată circular în dreptul clopotniţei, lăsând la vedere mecanismul adevărat al orologiului, emailat. De-a lungul generaţiilor, acele ceasornicului se pierduseră. Aşa era de când îl ştia el. La modul ideal, tabloul trebuie să fi sunat ca o pendulă şi să fi anunţat orele. Însă nu mai funcţiona cine ştie de când. Bernard îl avea de la tatăl său, care îl avea de la tatăl său şi nimeni nu mai ştia care Lavallière îl cumpărase – era acolo, în acelaşi loc, inutil, şi numai simpla prezenţă a cadranului fără indicatoare simboliza timpul încremenit pe veci. Pânza infirmă părea a spune: Eşti un burghez convenţional şi aşa vei fi întotdeauna, eşti asemenea fiecăruia dintre invitaţii de la cina din seara asta, eşti ca ei, trăieşti într-un decor care nu este al tău, căruia nu i-ai adus aproape nimic nou, fiii tăi vor fi şi ei ca tine şi aşa mai departe. Nu eşti decât un conservator în toate sensurile cuvântului. Un om al mediului său, perfect interşanjabil, la fel ca tatăl tău, ca bunicul tău şi precum descendenţii tăi. Nu eşti un om al timpului tău, de altfel, uită-te la cadranul meu, nu ştii nici ora, nici anul în care trăieşti.

Bernard s-a simţit dintr-odată cuprins de dorinţa irepresibilă de a citi *Principele* lui Machiavelli. Nu l-ai citit niciodată, îndrăznise Charlotte să-i spună. Bineînţeles că îl citise în timpul facultăţii de drept, dar de atunci nu

mai deschisese cartea. Simplul fapt că şi-o amintise cu atâta precizie în seara asta ar fi trebuit să trezească admiraţia tuturor. S-a dus în birou şi a scormonit prin rafturi vreo jumătate de ceas, până când a dat de exemplarul de buzunar, ieftin, cu paginile deja îngălbenite, l-a deschis şi a citit: „Un stăpânitor înţelept nu poate şi nu trebuie să-şi ţină cuvântul atunci când acesta s-ar întoarce împotriva lui şi când motivele care l-au făcut să promită un lucru au încetat să mai existe. Iar dacă oamenii ar fi cu toţii buni, preceptul meu n-ar fi bun, dar întrucât sunt răi şi nu-şi ţin cuvântul dat, nici tu nu trebuie să-l ţii faţă de ei.

Trebuie de asemenea să ştim că un principe, şi mai ales un principe nou, nu poate să respecte toate acele virtuţi pentru care oamenii în general sunt socotiţi buni, deoarece adeseori, pentru ca să-şi apere statul, el este nevoit să acţioneze împotriva cuvântului dat, împotriva milei, a omeniei, a religiei. De aceea, trebuie ca spiritul lui să fie oricând gata să se îndrepte după cum îi poruncesc vânturile sorţii şi schimbările ei, şi, după cum am spus mai sus, să nu se îndepărteze de ceea ce este bine, dacă poate, iar la nevoie să ştie să facă răul.“[18]

Citind aceste rânduri, Bernard a fost cuprins de o migrenă groaznică şi s-a dus la culcare.

Notă

18. Niccoló Machiavelli, *Principele*, ed. cit., pp. 117–118. (N. tr.)

— …Sunteţi sigur? a întrebat vânzătorul mustăcios de la chioşcul de ziare, cu voce şovăitoare.

În fiecare dimineaţă, Bernard se trezea în zori şi se ducea să cumpere *Le Figaro*. Bineînţeles că s-ar fi putut abona, dar mica ieşire matinală făcea parte din rutina vieţii de zi cu zi. Odată cumpărat ziarul, se întorcea pentru a lua micul dejun împreună cu familia, după care pleca la birou. Cunoscuse până acum trei vânzători cu care se afla în cele mai bune relaţii, doar era clientul de la ora şapte fără un sfert, cel care cumpăra *Le Figaro* şi suplimentele *Madame* şi *Magazinul* de weekend.

— Da, sunt sigur, a răspuns calm Bernard.

Pentru întâia oară de treisprezece ani încoace, de când avea chioşcul din Passy, Marcel Chevasson vindea un exemplar din *Libération* clientului matinal. Un asemenea eveniment nu se produce niciodată, deoarece clientela este fie volatilă – trecători întâmplători care cumpără un ziar, se îndepărtează şi nu se mai întorc vreodată –, fie de o fidelitate de metronom: pentru aceştia, vânzătorul este un complice discret, care nu face niciodată vreo observaţie şi nu îi judecă. Astfel, în fiecare joi avea doi clienţi obişnuiţi pentru *National Hebdo*, revista de scandal a lui Jean-Marie Le Pen, un bărbat de vreo treizeci de ani ras pe cap şi un domn bătrân, cu baston şi loden, care purta mănuşi iarna. La fel se întâmpla şi cu revistele porno. *Union* şi *Lui* îşi aveau clienţii lor, care le cumpărau cu discreţie, dar fără ruşine, iar Marcel Chevasson le vindea tot atât de relaxat ca şi când ar fi fost vorba despre *Point* sau *Valeurs actuelles*. Ce s-ar fi întâmplat dacă bătrânul acela cu baston s-ar fi apucat să cumpere *Le Figaro*? Dacă tânărul ras pe cap i-ar fi cerut *L'Équipe*, iar amatorii de fotografii porno ar fi trecut la *France-Dimanche* sau la *Point de vue*? Or, clientul pentru *Figaro* tocmai rupsese echilibrul, iar Marcel Chevasson a fost dat peste cap toată dimineaţa. Aplecându-se peste teancul de *VSD*, a înţeles că schimbările nu se vor opri aici: clientul nu o luase, ca de obicei, spre strada lui, ci se aşezase pe terasa unei cafenele, cu pălăria pe cap, citind *Libération* la o cafea cu frişcă. Mai exact – dar asta Marcel Chevasson nu mai avea cum să vadă –, se delecta cu un articol virulent la adresa lui Jacques Chirac. Foarte bine scris, caustic, textul demonta una câte una erorile prim-ministrului încă de la sosirea lui la Palatul Matignon.

Peste un sfert de oră, Bernard intra în holul blocului. Portăreasa s-a întors: nu, nu visa, domnul Lavallière trecea prin faţa ei absorbit de lectura cotidianului cu un romb roşu. Un singur locatar mai citea *Libération*, un locatar nou – domnul Djian –, care, de altfel, avea abonament. Domnul Djian

cumpărase apartamentul de la etajul doi în urmă cu zece luni. Pe placa de la interfon apăruse un nume de familie diferit de numele celorlalţi locatari care trăiau aici de mai multe generaţii, cei mai mulţi având ataşată particula de nobleţe. Domnul Djian lucra în import-export. Ce-o fi importând? Ce-o fi exportând? Nu se ştia, dar câştiga suficient pentru a-şi permite să se afişeze la volanul unui Rolls, pe care, conform portăresei care deţinea informaţia de la domnul Djian, îl cumpărase de la „prietenul său Jacques Séguéla“[19]. Vecinii lui vedeau în acel vârf al tehnologiei automobilistice britanice o culme a vulgarităţii, iar familia Barritier, veche membră a mişcării Action française[20], care îşi vânduse apartamentul pentru a emigra în arondismentul VII, a fost obligatoriu calificată drept „trădătoare“. Pe domnul Djian îl salutau când se întâlneau, dar nu l-ar fi chemat niciodată pe la ei. La început, acesta îşi invitase politicos vecinii la un pahar în noul lui apartament, dar fiecare dintre ei se arătase ocupat până peste cap, neputând sub nici o formă să-şi sacrifice vreo seară. Domnul Djian nu le purta pică. Chiar dacă era considerat ca o necuviinţă în imobil, ceilalţi tot erau obligaţi să-i recunoască un merit: nu avea egal în stratagemele făcute să scadă taxele pe proprietatea comună. Administratorul, obişnuit să-i scuture de bani pe toţi aceşti oneşti capi de familie, trebuia să se împace de acum cu ideea că tipul gras, cu părul dat cu gel, n-avea de gând să dea cât i se cerea. Fără complexe, domnul Djian flutura devizele în mâna cu ceas Rolex de aur, pronunţând cuvintele „scandaloşi“, „escroci“, „rapaci“, pentru a desemna astfel diferitele corpuri profesionale care se bucură să-şi găsească de lucru în vechile imobile pariziene: zugravi, instalatori, ţiglari. Cerea să se facă alte devize, ameninţa cu schimbarea firmelor care aveau în grijă clădirea de atâta vreme şi voia reduceri de minimum 25%. Terorizată de acest bărbat care semăna fizic cu scriitorul Paul-Loup Sulitzer, doamna Prusin de la asociaţia de administrare Foncia, îi transmitea imediat toate solicitările. Firmele vizate, conştiente că puteau pierde o piaţă profitabilă, răspundeau de fiecare dată favorabil şi în termenii cei mai respectuoşi. Astfel, domnul Djian adusese consiliului de administraţie o economie de mai bine de 38 000 de franci în prezentul exerciţiu financiar. Nici unul dintre proprietarii din imobil însă nu i-ar fi mulţumit prin viu grai. La şedinţe, evitau cu laşitate să ia cuvântul ori se înţelegeau dinainte, în grup restrâns, să pronunţe cu jumătate de glas: O să-l lăsăm pe Djian să se ocupe de chestia asta…

Bernard aştepta ascensorul – un Roux-Combalusier 1911, a cărui recentă reabilitare a cabinei scăzuse, după negociere, cu 30% faţă de devizul iniţial – din care tocmai cobora domnul Djian.

— Bună ziua, dragă vecine, i-a zis vesel Bernard.

— Bună ziua, a răspuns domnul Djian surprins de buna dispoziţie matinală.

— În numele consiliului de administraţie, ţin să vă mulţumesc pentru

reabilitarea cabinei liftului.

— Pentru nimic.

— Ba da, ba da, a subliniat Bernard ridicând degetul arătător, mulţumită dumneavoastră am obţinut un deviz corect şi nu e prima dată când se întâmplă, sunteţi un atu preţios pentru gestionarea acestei vechi clădiri.

Domnul Djian a bâiguit câteva cuvinte de mulţumire, până când privirea i-a căzut pe *Libération*. Şi el ţinea în mână un exemplar.

— Citiţi *Libération*, domnule Lavallière?

— Sigur că da, o citesc şi o apreciez, doar trebuie să ai un punct de vedere cât mai larg despre epoca în care trăieşti: *Le Figaro*, *Le Monde*, *Libération* trebuie citite pentru a înţelege cât de cât aceste timpuri.

— Aveţi dreptate, l-a aprobat vecinul său, făcându-i loc pentru a trece către ascensor. Spuneţi-mi, aţi avut gentileţea de a ne invita la un pahar la dumneavoastră, acum câteva luni, dar eram ocupat până peste cap.

— Toţi suntem, s-a plâns şi domnul Djian.

— M-aş bucura să vă fac o vizită, săptămânile astea am mai mult timp la dispoziţie, aşa că puteţi stabili dumneavoastră ziua.

— Vineri? a propus domnul Djian fără a-i mai da timp de gândire.

— Foarte bine, am notat: vineri.

Intrând în casă, Bernard Lavallière şi-a agăţat pălăria şi pardesiul de gabardină în cuier şi, după ce s-a uitat urât la tabloul-orologiu, a lăsat ziarul pe masă, între croasantele pentru micul dejun. Charlotte s-a înecat cu ceaiul Darjeeling şi cei doi băieţi s-au uitat la el fără să înţeleagă.

— Unde e *Le Figaro*? l-a întrebat speriată.

— Nu l-am cumpărat, i-a răspuns Bernard, din când în când mai trebuie câte-o schimbare.

Apoi s-a aşezat, şi-a turnat cafeaua sub privirile familiei şi a desfăcut ceea ce până în clipa aceea se numise cârpa lui Serge July[21], lucru pe care Charles-Henri, fiul mai mare, nu s-a abţinut să nu-l amintească.

— L-ai mai citit până acum? l-a întrebat Bernard lăsând ziarul mai jos.

În faţa tăcerii fiului, a afirmat cu glas peremptoriu că a venit vremea să aducă argumente înainte de a critica. După care a adăugat: vineri mergem la un pahar la familia Djian.

Notă

19. Jacques Séguéla (născut în 1934), specialist francez în publicitate, la vremea respectivă angajat în campania lui Mitterrand. (N. tr.)

20. Mişcare politică franceză naţionalistă, conservatoare, antieuropeană, regalistă, de extremă dreapta. (N. tr.)

21. Jurnalist francez născut în 1942, cofondator al ziarului *Libération*. (N. tr.)

După încheierea unei întâlniri de pe Bulevardul Operei, Bernard s-a decis să nu se mai întoarcă la serviciu. Lucrurile puteau aştepta şi până a doua zi. Era cinci fără un sfert şi, după scurta furtună care-l oprise sub portalul unui imobil, şi-a spus că o mică plimbare solitară i-ar face tare bine. Paşii l-au purtat până la Palais-Royal şi s-a trezit pe „cele două platouri“, loc mai cunoscut sub numele de „coloanele lui Buren“. Amenajarea curţii Ministerului Culturii făcuse să curgă multă cerneală. *Le Figaro* trecuse în prima linie pentru a denunţa agresarea monumentelor istorice. Instalarea coloanelor făcuse obiectul mai multor interpelări în Parlament, apoi al numeroaselor acţiuni în justiţie, ba chiar generase apariţia unor asociaţii de apărare a monumentelor şi sute de petiţii. Bernard semnase şi el una.

După fulminantul Jack Lang, tot numai zâmbete, abilitate şi cârlionţi, urmase François Léotard, cu fizicul lui de locotenent întristat. Încă de la sosirea la Ministerul Culturii, studiase ipoteza întreruperii lucrărilor în curs, dar renunţase imediat fiindcă ar fi costat mai mult decât să le ducă la bun sfârşit. Bernard, adversar din principiu al coloanelor lui Buren, nu le văzuse totuşi niciodată de aproape. Stâlpii negri şi albi se reflectau în băltoace. Prin înălţimile lor diferite creau un efect vizual dintre cele mai estetice. De ce trezise oare atâtea polemici această operă de artă? Îşi amintea foarte bine curtea de onoare dinainte de lucrări – nu exista decât o parcare şi nişte şiruri de maşini. Atâta încrâncenare pentru a apăra… o parcare? Nişte copii se jucau sărind de pe una dintre cele mai scunde coloane, se aruncau cu picioarele strânse pe jos după care o luau de la capăt iar şi iar. Ceva mai departe, turiştii adunaţi în jurul unui grilaj aruncau monede în vârful altei coloane, care se înălţa la vreo cinci metri, fixată într-o dală de bitum străbătută cu regularitate de un jet de apă. O japoneză reuşise să-şi arunce moneda de un franc exact în mijlocul părţii de sus a coloanei şi acum bătea din palme, smulgându-i lui Bernard un surâs.

Trecând de ghişeele de la Luvru, a fost şocat. Piramida ieşise din pământ. Cu toate că panourile de sticlă Saint-Gobain mai aveau mult până să fie montate, structura era deja fixată, iar eşafodajul de oţel dispus pe niveluri o făcea să semene cu cea de la Saqqara. Bernard şi-a scos pălăria. Modernitatea era chiar aici, în faţa lui, şi asta prin voinţa unui bărbat anume, acela al cărui nume i-l apărase. Giganticul şantier de la Luvru scosese la iveală vestigii din neolitic şi încă de la primele lovituri de hârleţ un întreg Paris înghiţit de trecerea timpului apăruse la lumină graţie pasiunii arheologilor. Cui i se datora totul? Lui Mitterrand, desigur, şi marilor lucrări pe care le începuse: Opera

Bastille, piramida de la Luvru, Arcul de la Défense, pe care, întorcând capul, l-a observat aproape terminat. François Mitterrand ştia să-şi pună pecetea asupra timpului său, ştia să se înscrie în Istorie, dar şi în prezent. Să aşezi o piramidă de sticlă în faţa Luvrului, coloane în dungi la Palais Royal, un arc la celălalt capăt al perspectivei deschise de Arcul de Triumf, toate acestea ţineau de o voinţă absolut anticonservatoare, iconoclastă. Punk, la limită.

Palisadele imensului şantier erau acoperite de graffitiuri inedite, executate de mai multe mâini ca o lungă frescă ezoterică. Bernard s-a apropiat de o imagine care ţinea mai mult de pictură decât de graffiti: un hipopotam roz în trupul căruia artistul pictase alţi hipopotami, mai mici şi albaştri. Hipopotamul cel mare scotea o limbă electrică care se termina în spirală, ceva mai departe un om cu cap de pasăre ţinea un revolver uriaş de pe care se apleca o pisică galbenă cu ochi holbaţi. Opere îndrăzneţe, neaşteptate, pline de sevă. Câtă creativitate, câtă imaginaţie! şi-a zis Bernard. Fresca se continua împrejurul întregii curţi a lui Napoleon. Nu ar fi fost de ajuns un ceas întreg pentru a urma acest lung rebus ermetic al timpurilor moderne. S-a dat câţiva paşi înapoi pentru a mai admira o dată imensul schelet al piramidei.

— O oroare, nu-i aşa?

Bernard s-a întors către un bărbat cu palton din păr de cămilă şi cioc cenuşiu.

— De asta aveam nevoie în faţa Luvrului, de o piramidă…

— Ba da, era nevoie, i-a răspuns Bernard stăpânindu-şi furia. Era nevoie exact în acest loc de o piramidă, era nevoie de coloanele lui Buren. Este nevoie de toate acestea, dumneavoastră şi cei ca dumneavoastră nu înţeleg nimic, vă scapă sensul!

— Aha, am priceput! a hârâit celălalt, cu pălăria asta neagră şi fularul ar fi trebuit să-mi dau seama, sunteţi de cealaltă parte, să vă fie de bine!

Şi i-a întors spatele. Bernard l-a privit îndepărtându-se. La început apăruseră întrebările nocive: „Doar n-oi fi ajuns de stânga, Bernard?“ De acum trecuse pragul, era o propoziţie afirmativă. Cei din lumea lui nu-l mai recunoşteau drept unul de-al lor. Uneori viaţa te duce pe anumite drumuri şi nu îţi dai seama pe unde ai luat-o de la răspântie, marele GPS al destinului nu urmează traseul prevăzut şi nici un panou nu îţi atrage atenţia asupra punctului de unde nu mai există cale de întoarcere. Acest triunghi al Bermudelor al existenţei este în acelaşi timp mit şi realitate. Numai un lucru e sigur: după ce ai pătruns în aceste turbulenţe, niciodată nu o vei mai lua pe drumul iniţial. Pentru ceilalţi, era de stânga. Infernul sunt ceilalţi, spusese Sartre, un mare om de stânga, şi avusese dreptate, infernul erau familia Vaunoy, Jean-Patrick Teraille şi colonelul Larnier. Toate aceste ploşniţe cu spirit îngust, lipite de convingerile lor ca scoicile de stâncă. Atacul la care trecuse împotriva tuturor principiilor ce fuseseră ale sale şi pe care acum le vedea prăbuşindu-se unele

după altele îi dădea parcă aripi. Cum spunea Machiavelli? „Trebuie ca spiritul să fie oricând gata să se îndrepte după cum îi poruncesc vânturile sorţii şi schimbările ei.“ Trecând cu pas grăbit pe porţile mici ale Luvrului, simţea cum în el se opera o schimbare profundă. Mai mult decât o schimbare, o metamorfoză. Şi-a prins pălăria cu mâna pentru a nu-i zbura de pe cap. Şi cu cât o apăsa, cu atât i se părea că spiritul îi era mai liber şi mai aerisit. Era de parcă s-ar fi întors undeva, foarte departe, în urmă. Tocmai în adolescenţă, în acea perioadă în care ai toată viaţa înainte şi totul e încă posibil.

Odată ajuns acasă, în strada Passy, Charlotte l-a anunţat că domnul Djian şi-a anulat întâlnirea de vineri de acasă. Supărat, Bernard a întrebat-o dacă îşi schimbase planurile. Mai rău, i-a răspuns soţia, ne-a invitat la Jacques Séguéla.

Domnul Djian nu se uitase bine în agendă, evident că nu era liber vineri, în seara respectivă specialistul în publicitate organiza o mare petrecere pentru a sărbători sosirea portretului său făcut de Andy Warhol. Tabloul fusese blocat la New York, în atelierele *Factory*, încă de la decesul artistului, de anul trecut. Séguéla îl recuperase şi dorea să sărbătorească evenimentul. Gândul că era nevoit să anuleze întâlnirea cu vecinul, care în sfârşit acceptase, i-a stricat domnului Djian o bună parte a după-amiezii, până când i-a venit ideea sclipitoare: să-i invite şi pe ei. Séguéla n-o să zică nu. Generoasa idee a iscat, două etaje mai sus, ceea ce s-ar putea numi *o criză conjugală*.

— Nici nu se pune problema să merg eu să fac sluj în faţa parveniţilor ălora de stânga! s-a încins Charlotte, n-ai decât să te duci să te distrezi cu noii tăi prieteni, dar fără mine.

Charles-Henri, fiul cel mare, a întrebat dacă el poate să meargă, dar mama i-a răspuns răstit că era seara lui de dans. Şi nimeni nu a mai abordat subiectul până vineri când, sub privirile dezaprobatoare ale soţiei, Bernard şi-a îmbrăcat costumul de gală, şi-a luat pardesiul Burberry şi pălăria neagră.

— Am plecat, a spus sobru.

Charlotte a lăsat jos cartea şi s-a uitat după el fără un cuvânt. Bernard a coborât cele două etaje şi a sunat la uşa familiei Djian.

— Nevastă-mea nu se simte bine, dar nu e nimic grav, a explicat.

Rollsul decapotabil străbătea bulevardele Parisului. În spate, doamna Djian, cu părul în vânt şi privirile în gol, îl ducea cu gândul la acele actriţe italiene foarte frumoase şi inaccesibile ale anilor ’60. Domnul Djian a băgat un CD în aparatul de la bord. *Laser sounds*. Au izbucnit acorduri de chitară electrică şi de sintetizator.

— E grupul Images, nişte prieteni de-ai fetei mele, ai fetei celei mari, sunt pe primul loc în top 50, a precizat Djian trăgând din ţigară.

Rollsul a cotit brusc, trecând pe roşu, iar Bernard a izbucnit în râs, un râs de uimire, de stupefacţie, el care nu mai râsese de zeci de ani. Poate niciodată. *Demonii din miez de noapte / Mă trag spre capătul nopţii*, cântau cei din grupul al cărui nume deja îl uitase, iar ritmul făcea să se cutremure toate clădirile, chiar şi cerul lipsit de stele al Parisului. Domnul Djian intrase şi el în ritm, dând din cap, iar lui Bernard i se părea că Rollsul nu mai atingea asfaltul şi că până şi luminile de poziţie ale celorlalte maşini ajunseseră nişte flăcărui vesele, aprinse în întuneric. Era o noapte care se asemăna celor fermecate, ale tinereţii, pline de petreceri, de libertate şi de interdicţii – cele pe care, desigur, nu le trăise decât în vis. Autorii hitului erau pe primul loc la vânzări, iar el se

afla într-un Rolls-Royce condus de un bărbat care negocia toate preţurile cu 30% mai jos, şi se îndrepta către acel papă al publicităţii. Numai învingători.

Cu cât se apropiau de adresă, cu atât se schimbau maşinile, de parcă faţada vilei particulare ar fi posedat un câmp magnetic care transforma de jur împrejur caroseriile în Porsche Carrera, Rolls Silver Spur şi alte Lamborghini. Doi bodyguarzi politicoşi le-au cerut invitaţiile, le-au bifat numele pe o listă, după care poarta s-a deschis. În holul de marmură, două fete cu picioare interminabile le-au luat paltoanele, după care s-au luat după acordurile muzicii rock, dacă nu cumva o fi fost pop, o melodie într-o germană sincopată, al cărei refren, după câte putea înţelege Bernard, era *Rock me Amadeus*. În uriaşa sală de recepţii trebuie să se fi aflat vreo trei sute de persoane care vorbeau tare, fiecare cu câte o cupă de şampanie în mână. Doi saxofonişti cu ochelari negri şi costume albe din mătase cântau variaţiuni ale melodiei, cocoţaţi pe nişte cuburi aurite, în timp ce un glob fixat pe tavan, îmbrăcat în bucăţi de oglindă, de mărimea unei planete, se învârtea. Servitori în ţinute roşii, ca nişte băieţi de la pompele de benzină, treceau cu platouri încărcate de sărăţele, biscuiţi şi prăjiturele.

— Să vă fac cunoştinţă, a spus domnul Djian şi au intrat în mulţime.

Mai multe fete se unduiau cu supleţea unor alge marine, purtau meşe albastre în coamele leonine şi cele mai multe nu aveau decât un singur cercel. O mare parte dintre bărbaţi îşi ţineau părul strâns într-o fundă la ceafă, alţii arboraseră la veston mânuţa galbenă cu *Touche pas à mon pote*[22]. Dintr-odată, Jacques Séguéla a apărut în faţa lui împreună cu sculptorul César, care într-adevăr era foarte scund şi care îşi pusese probabil barba pe bigudiuri pentru a părea atât de bogată. Séguéla purta un sacou violet şi un tricou negru. Cu ambele mâini aşezate pe umerii lui César, povestea cum acesta îşi comprimase colecţia de cutii cu mesaje publicitare pentru a o transforma în *operă*, după care a întors privirea spre Djian.

— Uite c-ai ajuns, i-a spus cu un zâmbet care i-a umflat pometţii bronzaţi, şi iat-o şi pe cea mai frumoasă doamnă – apoi s-a aplecat spre soţia lui Djian şi a sărutat-o îndelung pe gât.

— Domnul Lavallière, l-a prezentat Djian pe Bernard.

— Bine aţi venit, i-a urat omul-cheie al campaniilor Citroën, dar nu aveţi şampanie… Şampanie! a strigat, şi unul dintre băieţii de la pompa de benzină s-a apropiat.

— Mă întorc, i-a spus Djian, dar vă încredinţez soţiei mele.

Numai că aceasta se îndepărtase către un alt grup. Aici ni se scrie epoca, şi-a zis Bernard, iar eu am ajuns chiar în miezul epocii. Câţiva stropi de şampanie i-au atins sacoul.

— Îmi pare rău, şi-a cerut Bernard Tapie scuze frecându-l pe umăr, dar să ştiţi că nu pătează. Sănătate! a adăugat cu un zâmbet larg.

Bernard a ciocnit cu celălalt Bernard, care fusese pe rând pilot de curse, cântăreţ, om de afaceri, patron al unei echipe de ciclism, patron al unui club de fotbal, moderator de televiziune şi om politic. Se simţea ca din altă lume, mai departe de vremea lui decât Hibernatus, aşa că a luat-o prin mulţime fără să spere că va mai da de Djian.

— Genial! Să ai un portret pe care ţi l-a făcut Warhol!

Bărbatul în costum şi tricou negru, cu ţigara în mână, îi amintea de cineva zărit la un moment dat – poate la televizor –, totuşi Bernard nu reuşea să asocieze acea imagine cu un nume. Era tuns ca la şcoală şi surâdea bizar, mai degrabă avea un rictus.

— Da, e un mare privilegiu, a răspuns sobru Bernard.

— Exact, un mare privilegiu, voi reţine formularea, l-a aprobat celălalt îndepărtându-se. Ştii ceva? Este pe bune un mare privilegiu să ai un portret făcut de Warhol, i-a repetat imediat unui bărbat cu părul alb prins în fundă la ceafă, care l-a aprobat din cap.

Tabloul lui Warhol era aşezat pe un postament îmbrăcat în catifea şi era protejat de o sticlă antiglonţ. Figura maestrului publicităţii putea fi văzută în patru exemplare, scoasă în evidenţă prin portocaliu şi alb. Motive geometrice roşii şi mov se suprapuneau cu un efect de prismă care dădea foarte bine.

— Şi dumneavoastră sunteţi ca Ardisson[23], pe care-l apucă delirul în faţa unui Warhol?

S-a întors şi a dat cu ochii de un bărbat zvelt, cu barba înspicată, tunsă scurt, tip şmirghel.

— Nu ştiu, a răspuns Bernard uitându-se iarăşi la tablou, dar Warhol e puţin depăşit, nu-i aşa? şi-a dat cu părerea pentru a-şi ascunde încurcătura.

Celălalt l-a privit cu atenţie, iar Bernard i-a povestit cum a descoperit coloanele lui Buren, piramida de la Luvru şi graffitiurile de pe palisade, formele acelea noi, hipopotamul. S-a surprins chiar utilizând de mai multe ori cuvântul *radical*.

— Şi eu trebuie să deschid şantier acasă, a conchis golind cea de-a treia cupă de şampanie.

— Basquiat e exact ce vă trebuie, a spus sentenţios bărbatul cu barba de trei zile. Îl cunoaşteţi pe Jean-Michel Basquiat?

Bernard a negat din cap.

— Încă se mai poate da de el. Poftiţi cartea de vizită de la mine de la galerie.

— Iar vorbeşti despre Basquiat? l-a întrerupt un bărbat lângă care a apărut imediat un altul, clătinându-şi cupa de şampanie cu aer batjocoritor.

— Nu-i ascultaţi, nu sunt decât nişte funcţionari de muzeu.

Conversaţia aprinsă se referea, după câte a înţeles Bernard, la o expoziţie care urma să se deschidă la Centrul Pompidou, intitulată „Epoca, moda, morala, pasiunea“, scopul fiind de a pune în evidenţă curentele artistice

internaţionale ale anilor 1980 şi nimeni nu crezuse de cuviinţă să aducă şi operele acestui Basquiat.

— Ruşine să vă fie! le-a spus bărbatul cu barba şmirghel.

În vreme ce toţi cei trei se contraziceau pe tema misteriosului pictor, Bernard a mai luat o cupă de şampanie şi s-a gândit la înaintaşul lui. Charles-Édouard era un om avizat, nimeni nu se îndoia de asta, dar ca mulţi burghezi ai timpului său trecuse pe lângă impresionişti. Un singur Monet, un singur Renoir – ca să nu mai vorbim despre Gauguin sau Van Gogh – făcea astăzi de o sută de ori mai mult decât ce strânsese el toată viaţa. Mai mult, familia Lavallière manifestase un gust îndoielnic pentru peisajele în ruină – adevărat program –, fără ca măcar să fi avut discernământul de a cumpăra numai pânze de pictori valoroşi. În faţa ochilor i-a revenit o imagine odioasă: micul peisaj cu orologiul său stricat.

— Foarte bine, vreau un Basquiat, a spus golindu-şi cupa de şampanie, dar nimeni nu a reacţionat. Nu se aude? Vreau să cumpăr un Basquiat, acum, imediat.

— Chiar aveţi de gând să daţi 150 000 de franci pe un Basquiat? l-a întrebat cel de la muzeu.

— Da, exact, a răspuns Bernard.

Bărbatul cu barba şmirghel l-a rugat să aştepte un sfert de oră pentru a merge la maşină.

Un platou cu tartine cu somon a trecut prin faţa lui, a luat unul, apoi s-a auzit o melodie în care o femeie îl implora pe „Andy“ să-i spună da. 150 000 de franci, desigur, era scump, dar nu mai conta. La nevoie, îşi va vinde unul dintre micile apartamente moştenite, pe care ar fi luat mai bine de 150 000 de franci şi i-ar fi permis achiziţionarea mai multor pânze ale lui Basquiat. Dumnezeule, ce bine era să trăieşti în anii ’80 şi să profiţi de asta, nici nu mai ştia de când nu se mai simţise atât de viu. Domnul Djian s-a întors lângă el cerându-şi scuze deoarece trebuia să salute atât de multă lume.

— Sper că nu vă plictisiţi.

— Nici vorbă, deja am cumpărat un tablou.

— Bravo! a exclamat admirativ Djian, înainte de a o lua iarăşi din loc.

Ceva mai departe, Jack Lang măsura o blondă care fuma o Sobranie cu capăt aurit, trebuie să fi fost actriţă sau cântăreaţă, dar, încă o dată, Bernard nu reuşea să dea chipului un nume. Când femeia s-a îndepărtat, s-a apropiat de Jack Lang pentru a discuta despre coloanele lui Buren. I-a relatat cum văzuse acolo copii jucându-se şi turişti aruncând monede, poveşti care s-au strecurat dulci ca mierea în urechile fostului ministru. L-a privit în ochi pe Bernard:

— Guvernele trec, mişcarea vieţii rămâne mereu mai puternică, i-a spus cu un surâs complice şi solemn, apoi, punându-şi mâna pe antebraţul lui Bernard, totul face parte dintr-un uriaş elan al creaţiei, o lucrare de

profunzime asupra epocii. Alăturaţi-vă mişcării noastre Allons z'idées, a adăugat scoţând din buzunar un autocolant cu un portret foto personal deosebit de *warholizat*.

După care ministrul a fost înghiţit de mulţime, iar Bernard s-a trezit din nou alături de Jacques Séguéla, care zicea: Banii nu au idei, numai ideile fac banii… şi meseria noastră este de a avea idei. Croindu-şi drum către ieşire, l-a atins uşor pe Serge July, care afirma în faţa unui bărbat ras pe cap că nu se mai ştia de unde începea cultura şi unde se încheia publicitatea. Bernard şi-a recuperat hainele, şi-a îmbrăcat pardesiul Burberry şi şi-a pus pălăria pe cap. I-a mângâiat borul şi a mai trecut o dată prin mulţime pentru a-şi saluta gazda. O imagine face cât o mie de cuvinte, Mao Tze-dun, spunea acum Jacques Séguéla unui grup de tineri care-i sorbeau vorbele, după care şi-a îndreptat privirea către Bernard. Dând dovadă de o nouă sclipire de spirit, i-a scăpat fără să vrea: Bine, dar asta-i pălăria lui Mitterrand!, arătând cu degetul spre pălărie. Şi toţi au izbucnit în râs la gluma autorului afişului prezidenţial al Forţei liniştite[24].

Note

22. Insignă cu logoul „Nu te atinge de prietenul meu" a asociaţiei de luptă împotriva discriminării *SOS racisme*, înfiinţată în 1984. (N. tr.)

23. Thierry Ardisson, moderator şi producător francez, născut în 1949. (N. tr.)

24. *La Force tranquille*, afiş electoral al lui Mitterrand creat de Jacques Séguéla. (N. tr.)

Galeristul a aprins neoanele care au pârâit o vreme, înainte de a se stabiliza. Bernard nu îşi luase pălăria de pe cap. Cu mâinile în buzunar, aştepta ca pânzele lui Basquiat să fie scoase.

— De ce nu sunt expuse în muzeu? a întrebat.

— Fiindcă este tânăr şi negru, a răspuns galeristul.

Şi mai este şi negru, şi-a zis Bernard.

— Uitaţi, acesta este, a adăugat galeristul arătând către o mică fotografie înrămată, de pe perete.

Bernard a descoperit chipul unui tânăr vrăjitor cu privire pătrunzătoare şi păr ciufulit.

— Jean-Michel e prenume franţuzesc.

— Da, din Haiti, de acolo e Basquiat.

— Vorbeşte franceza?

— Când vrea, a surâs galeristul.

După care a scos trei pânze cărora, la început, Bernard nu le-a zărit decât spatele.

— Închideţi ochii şi pregătiţi-vă să vedeţi opera pe cale de a se naşte a unui geniu.

Cele trei pânze aveau, într-adevăr, ceva din desenele de pe palisadele de la Luvru şi în acelaşi timp o forţă tribală şi urbană pe care Bernard nu o mai observase până atunci. Crescut cu peisaje din secolul al XVIII-lea, Bernard nu era pregătit pentru un asemenea şoc. Forţa pe care pânzele o degajau avea ceva aproape radioactiv. Trăsăturile, siluetele, micile avioane şi frazele şterse explodau ca un mesaj bruiat al unei civilizaţii dispărute, care era regăsită după cinci mii de ani: civilizaţia noastră. Tablourile închideau între ramele lor mesajul îndepărtat al celor dintâi ritualuri ale omenirii. Incantaţiile de sărbătoare şi predicile magice ale ceremoniilor funerare, venite din străfundurile timpului, se amestecau cu zgomotul avioanelor şi al sirenelor de la maşinile de poliţie. Oameni cu siluete carbonizate, de parcă ar fi purtat măşti, fixau privitorul, în timp ce avioane copilăreşti treceau pe cer, izbindu-se de cuvinte care apăruseră parcă dintr-un scrabble împrăştiat de un nebun. Pentru câteva minute, Bernard a rămas fără glas în faţa tablourilor, nu-şi putea desprinde privirea, ca un rozător hipnotizat ce înfruntă un şarpe.

Ruptura era definitivă. Un alt Bernard Lavallière se năştea în seara aceea, între pereţii de beton, reci şi umezi, ai unei galerii de artă contemporană. Chiar dacă era evident că asupra apropiaţilor şi asupra familiei sale, operele lui Jean-Michel Basquiat vor avea efectul răsăritului soarelui asupra unui vampir, aşezarea „chestiilor astea“ pe pereţii din living devenea un act

fondator. Cel al unui om erudit, în ton cu vremea sa.

— Ce titluri au? a întrebat încet.

Comerciantul le-a prezentat, de la stânga la dreapta:

— *Sangre Corpus, Wax Wing* şi *Radium*.

— Aş dori o reducere de 30%, dacă le iau pe toate trei.

— 15%... a răspuns galeristul.

În săptămâna care a urmat, Bernard a început marele şantier şi la propriu, şi la figurat. Schimbarea radicală a fost însoţită de apariţia unei echipe de zugravi. Sub privirile îngrozite ale soţiei, mulurile de pe plafon au fost distruse şi ţesăturile de pe pereţi smulse pentru a face loc unui alb imaculat. Samsarii de la galeria de licitaţii Druot au venit să preia mobilierul familiei, iar Bernard s-a uitat fără umbră de regret cum plecau comoda Ludovic XVI şi cele două vase Ming, orologiul de bronz cu Diana vânând şi faunul, micul element de mobilier Ludovic XIII, seria de şase fotolii Louis XVI, taburetul Louis-Philippe şi secreterul din aceeaşi epocă. Apoi tablourile cu peisaje de secol XVIII reprezentând ruine şi pastelul cu femeia cu ochii către cer, tapiseria de Aubusson, ba chiar şi lustra de cristal Carol. Cu o nedisimulată bucurie a cerut ca tabloul-orologiu să fie vândut fără preţ minimal. Charlotte Lavallière, născută Charlotte de Gramont, şi-a dus la ea în cameră propriul mobilier de familie. Toate celelalte au luat calea licitaţiei. Numai portretul lui Charles-Édouard Lavallière a supravieţuit acestei apocalipse organizate şi chiar sub privirea lui încremenită de o pensulă, pe la 1883, au apărut într-o dimineaţă pânzele lui Jean-Michel Basquiat. Charlotte s-a jurat că va cere divorţul, dar nu şi-a pus în practică ameninţarea. Bernard a conchis: un Basquiat în living, celelalte două în biroul lui de la Axa. Tablourile acestea au fost doar primele dintr-o lungă serie, iar Bernard şi-a vândut micul apartament moştenit pentru a-şi satisface noua pasiune picturală.

— Dacă stânga va câştiga alegerile din 1988, se zvonea prin mediile de afaceri, Bernard va fi un atu preţios.

— Lavallière socialist? întrebau unii.

— Cu siguranţă, răspundeau alţii. De la început a fost mitterrandist.

Călcarea pedalei acceleraţiei artistice se repercutase şi asupra vieţii sale profesionale. La Axa, Bernard a fost trecut repede în rândul avangardiştilor. Îl puteai regăsi pe la diverse vernisaje în paginile *people* din *Vogue* sau din *Elle*, pe care secretara lui se bucura să le poată da mai departe celorlalţi angajaţi. Putea fi văzut cu o cupă de şampanie în mână alături de Jack Lang ori Pierre Arditi. Simpatiza şi cu Claude Berri, deşi cei doi nu cădeau niciodată de acord în legătură cu pânzele monocrome în alb ale lui Ryman. Celebrul producător l-a luat într-o după-amiază cu el pe la familia Gainsbourg, unde Bernard, împotriva aşteptărilor, a dat de un bărbat mai degrabă rigid în privinţa picturii şi care i-a ţinut o întreagă lecţie despre nudurile lui Cranach, pe care îl

considera mai presus de orice în istoria artei.

Într-o dimineaţă, când ieşise să cumpere *Libération*, a avut loc unul dintre acele evenimente neaşteptate, subite, absolut insolite şi absurde ale vieţii, pe care jurnaliştii mai puţin avizaţi în legătură cu bazele mişcării normate de André Breton se grăbesc să le califice drept „suprarealiste“: lui Bernard i s-a furat pălăria. Totul s-a petrecut în doar câteva secunde, şi din cauza rapidităţii Bernard nu a avut nici măcar prezenţa de spirit să strige, ca să nu mai vorbim să o ia la fugă după hoţ. A rămas încremenit pe trotuar, cu capul descoperit.

Daniel Mercier avea senzaţia că reprezintă echipa de rugby a Franţei de unul singur. În viaţa lui nu mai alergase cu o asemenea viteză şi atâta timp pe străzi. S-a oprit sub un portal pentru a-şi mai trage sufletul. A contemplat pălăria şi a verificat iniţialele prezidenţiale de pe banda de piele din interior. Da. Era-n ordine, a lui era. O recuperase. Cu preţul unei anchete care-i acaparase întreaga atenţie şi care durase mai multe luni.

După ce a primit ultima scrisoare de la Pierre Aslan, a reconstituit elementele serii în care parfumierul a pierdut pălăria în braserie. Un bărbat cu iniţialele B.L. plecase cu pălăria lui Mitterrand. Avea adresa restaurantului şi data. Nu-i mai rămânea de jucat decât o singură carte: agenda localului, cea pentru rezervări. Clienţii care telefonau pentru a reţine o masă erau obligaţi să-şi spună numele. Agenda putea conţine numele complet pentru a-l identifica pe misteriosul B.L. Daniel i-a prezentat soţiei cu un aer de complotist concluziile.

— O să-nnebuneşti cu pălăria asta a ta, îi prezisese Véronique.

— Vreau să merg până la capăt, în condiţiile în care rămâne şi cea mai mică şansă trebuie să încerc, i-a răspuns.

Într-o dimineaţă de sâmbătă, Daniel s-a urcat în maşină şi s-a dus la Paris, la adresa indicată de Aslan. La sosire, a constatat că toate braseriile semănau între ele cu marile lor storuri roşii, cu specialiştii în pregătirea stridiilor la vedere şi chelnerii cu şorţuri albe. Şeful de sală deschisese o agendă mare, dreptunghiular, îmbrăcat în piele vişinie. Daniel Mercier… Da, masa 15, chelner! Însoţeşte-l pe domnul. Obiectul dorit se afla în mâinile unui bărbat de vreo cincizeci de ani, cu părul sur, care nu părea genul uşor de îmblânzit sau de manipulat. Pe autostradă se tot gândise la multiplele modalităţi prin care să poată avea acces la agendă. De la cea mai simplă – să profite de momentul în care şeful de sală o va lăsa lângă casă şi să o deschidă discret – până la cea mai riscantă – să i-o smulgă din mână şi să fugă cât îl ţineau picioarele. Opţiune la care Daniel s-a imaginat pe loc urmărit de o droaie de chelneri, cam ca în finalul filmelor lui Benny Hill, care se încheie mereu cu o urmărire delirantă şi accelerată. Se gândise şi să negocieze cu şeful de sală, lucru pentru care pusese la îndemână o bancnotă de 500 de franci. Uitându-se bine la bărbatul care acum întâmpina un cuplu de englezi, şi-a dat seama că nu ar accepta niciodată propunerea. Agenda îmbrăcată în piele vişinie a trecut de mai multe ori prin faţa lui, de parcă l-ar fi sfidat: vezi, nu sunt departe de tine, sunt în mâna şefului de sală şi nu mă vei putea deschide niciodată.

Pentru a se calma, a comandat o duzină de stridii, o sticlă de vin alb

Pouilly-Fuissé şi somon cu mărar. Primul pahar l-a băut dintr-o înghiţitură, iar vinul rece l-a mai liniştit un pic. O să găsească el o soluţie, habar nu avea cum, dar de plecat nu va pleca fără informaţia dorită. Când lingura de oţet cu eşalot s-a întins peste stridia uşor lăptoasă, Daniel şi-a ţinut respiraţia. A desfăcut molusca ajutându-se cu o mică furculiţă plată, a dus-o la buze şi a închis ochii. Imediat ce iodul amestecat cu oţet i-a atins papilele, a auzit la fel de clar ca întâia oară: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl…“ Acest fenomen apărea după cina luată *în compania* şefului statului, de fiecare dată când mânca stridii cu oţet.

După ultima stridie, privirea i s-a îndreptat către bar. Clienţii care nu luau masa, îşi beau acolo cafelele, kirul sau paharul de sauvignon citind *Le Parisien*. Unii erau probabil clienţi obişnuiţi ai localului, fiindcă barmanul le strângea mâna, un blond tuns periuţă, care nu avea mai mult de douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani. Când nu îi servea cu câte un pahar de vin alb pe obişnuiţii barului, pregătea cafele pentru cei de la mese şi umplea ceştile. Trebuie să fi fost începător în meserie, plătit modest şi nu beneficia de bacşişurile băieţilor care serveau la mese. El e, şi-a zis Daniel fără a-l scăpa din ochi. El o să-mi accepte bancnota de 500 de franci. El e calul meu troian pentru a pătrunde în agenda îmbrăcată în piele vişinie.

Odată ce a făcut plata şi a lăsat chelnerului bacşişul de 10 franci în farfurioara argintată, Daniel s-a ridicat, a tras adânc aer în piept şi s-a îndreptat către barul unde acum nu mai rămăseseră decât doi consumatori care tocmai îşi terminau un kir mare, respectiv o jumătate de vin. Daniel s-a cocoţat pe un scaun şi s-a prefăcut că deschide *Le Parisien*.

— Cu ce să vă servesc, domnule? l-a întrebat tânărul.

— O cafea.

După care a tras de expresso până când cei doi bărbaţi de la bar s-au îndurat s-o ia din loc, rugându-se să nu mai apară alţii. Clientul care consuma vin s-a ridicat şi a plecat fără o vorbă, urmat la puţin timp de băutorul de kir, care i-a strâns mâna barmanului. Şi uite-aşa, Daniel a rămas singur.

— O să mai iau o cafea, a spus.

Tânărul a apucat mânerul portafiltrului, a pus înăuntru cantitatea necesară de cafea, apoi l-a introdus în expresor. Daniel şi-a dus mâna la buzunarul hainei şi a scos portofelul.

— Cât vă datorez?

— Două cafele, opt franci, domnule.

A scos mărunţişul şi, discret, a lăsat să-i alunece în palmă hârtia de 500 de franci. Tânărul a pus cafeaua pe tejghea şi a ridicat moneda. Era clipa aleasă de Daniel pentru a întinde pe suprafaţa de marmură bancnota cu chipul lui Pascal. Barmanul s-a uitat la bancnotă, apoi fix la Daniel.

— Am putea face o chestie noi doi, i-a zis cel din urmă încercând să-l

privească cât mai convingător.

— Ba nu. Sincer nu, n-aş crede, i-a răspuns tânărul înainte de a se înapoia la percolator.

— Cinci cafele pentru masa doisprezece! a anunţat un ajutor de chelner.

Barmanul a scos ceştile după care s-a întors şi s-a aplecat către Daniel:

— Nu sunt pederast, clar? i-a şoptit.

La orice se gândise Daniel, numai la asta nu. Consternat de faptul că gestul lui ar fi putut trece drept tentativă de racolare, a încercat să lămurească cât mai rapid lucrurile. Atunci i-a venit o idee pe care mai târziu a considerat-o genială:

— Nici eu, s-a auzit zicând, ci detectiv particular.

Tânărul şi-a întors din nou ochii spre el. A zâmbit în egală măsură neîncrezător şi fermecat. Clipă în care Daniel a realizat că a câştigat. Profesiunea mitică trezise cu siguranţă în interlocutorul lui imagini din filme şi din serialele de televiziune, întrucât lăsase baltă cafelele.

— Pe bune?

— Foarte pe bune, i-a răspuns Daniel, şi este vorba despre ceva din agenda restaurantului. Dacă mă ajuţi, banii sunt ai tăi.

— Vă ascult, a spus barmanul apropiindu-se.

— Eeei, apar odată cafelele alea cinci? a strigat acelaşi ajutor de chelner.

Fără să-şi dea seama, i-au revenit în memorie aventurile detectivului Nestor Burma şi episoade din serialul cu Mike Hammer de pe Canal+, pe care Véronique nu le scăpa niciodată. Când spunea că e detectiv particular, Stacy Keach atrăgea imediat atenţia celui cu care voia să stea de vorbă[25]. Demonstraţia funcţiona de minune în viaţa reală. Mai mult, şi americanul, şi francezul purtau pălării de fetru, lucru pe care Daniel l-a interpretat ca pe un excelent semn legat de interesul său.

— Mă descurc eu cumva, întoarceţi-vă diseară pe la şapte, i-a zis Sébastien, prenume ce i se putea citi pe brăţara suflată cu argint.

Daniel a mers atât de departe, încât a rupt în două bancnota, anunţându-l că a doua jumătate o va primi seara. După care şi-a petrecut întreaga după-amiază umblând fără treabă prin Paris. A ajuns chiar şi în parcul Monceau, unde domnişoara Marquant îi scrisese că lăsase pălăria pe o bancă. Daniel s-a aşezat şi el pe una, amintindu-şi acţiunea din nuvela care obţinuse premiul Balbec. Povestea însă nu se sfârşea aici, dar lucrul acesta nu-l va afla niciodată Fanny Marquant.

La şapte fix, a împins uşa braseriei şi s-a dus la bar. Trei bărbaţi îşi sorbeau băuturile, pe când Sébastien ştergea paharele. S-au privit lung.

— O cafea, a cerut Daniel.

Tânărul şi-a aruncat şervetul pe umăr, a apucat mânerul portafiltrului, a pus cantitatea de cafea necesară şi a închis expresorul. A răsunat un şuierat,

barmanul a ridicat mâna până la un raft, a luat *Le Parisien* şi s-a apropiat de Daniel.

— Pagina 21, a murmurat înainte de a se întoarce la chiuveta plină de pahare.

Ţinându-şi respiraţia, Daniel a deschis ziarul… pagina 12, pagina 18, pagina 21… aici se afla fotocopia unei pagini din agendă. Reuşise. Ochii i-au alunecat peste nume. Cine-ar fi putut fi B.L.? Primul nume pe care l-a văzut notat de şeful de sală era „Aslan – 3 persoane“. Urmau alte nume care însă nu începeau cu litera potrivită. Şi dacă B.L. nu avusese rezervare, cum i se întâmplase şi lui în seara în care paşii i se încrucişaseră cu ai preşedintelui? Pista s-ar fi oprit pentru totdeauna şi povestea s-ar fi terminat… Din fericire, între „Jacques Franquier – 2 persoane“ şi „Robineau – 5 persoane“ un nume lipsit de prenume începea cu L: „Lavallière – 4 persoane“.

Daniel a îndoit hârtia şi a băgat-o în buzunar. A scos discret jumătatea de bancnotă de 500 de franci, după care a închis scurt ziarul. Sébastien i-a adus cafeaua.

— Pagina 21, a spus relaxat Daniel. Bună treabă, băiete, a adăugat, gândindu-se că aşa ceva trebuie că ar fi zis un detectiv particular.

Întors acasă, a sunat la Informaţii, de unde nu a obţinut decât trei prenume de persoane corespunzând acestui nume, un Xavier Lavallière din arondismentul VIII, o Hélène din arondismentul VII şi un Jean care locuia lângă Paris. Mai erau şi alţii, dar cu numerele de telefon secretizate. Închis în birou, s-a aşezat la fereastră privind Rouenul cu acelaşi aer contrariat cu care J.R. contempla Dallasul din înălţimea turnului petroliştilor Ewing atunci când afacerile nu îi mergeau cum trebuie. Spre deosebire de eroul serialului, nu avea minibarul de la care să-şi ia un păhărel. În general, J.R. descoperea cele mai bune soluţii la finalul episodului, sorbind din whisky-ul cu cuburi de gheaţă. Chipul îi era iluminat de un surâs sardonic, iar imaginea încremenea astfel, pe ecran afişându-se cu litere galbene „Executive producer Philip Capice“. Daniel s-a aşezat oftând în fotoliu. Televizorul rămăsese deschis şi, pe ecran, fără sonor, tâlharul pomădat Jean-Luc Lahaye îşi cânta iubirea pentru toate femeile de pe faţa pământului – asta întrucât ceea ce numea „birou“ era şi livingul în care se strângea familia la televizor, cu platourile cu mâncare în faţă, pentru a urmări în fiecare seară de sâmbătă emisiunea de varietăţi *Champs-Élysées*. Daniel a închis televizorul din telecomandă. I se părea că trecuse în revistă toate posibilităţile de a pune mâna pe misteriosul Lavallière, al cărui prenume trebuia obligatoriu să înceapă cu litera B, când prin minte i-a trecut ca un licurici în noapte o idee. A reluat din dosar scrisoarea parfumierului. „O pălărie absolut asemănătoare“, scrisese Pierre Aslan. Aşadar aceeaşi, şi-a spus Daniel chiar în clipa în care băiatul lui a intrat în birou, cu un pahar de suc de grepfrut în mână, anunţându-l că era ora de

începere a serialului *K 2000*. Da, da, două secunde, dragule, a murmurat Daniel tastând din memorie numele pălărierului pe claviatura Minitelului.

Pe ecran au apărut adresa şi numărul de telefon.

— Bună ziua, a spus Daniel pe un ton degajat, sunt unul dintre clienţii dumneavoastră, domnul Lavallière, nu ştiu dacă vi s-a semnalat schimbarea mea de adresă.

— Nu sunt la curent, domnule, i-a răspuns o voce de femeie tânără, o să mă uit în fişier, vă rog să nu închideţi.

A trecut un minut cât o veşnicie, timp în care Daniel a băut tot paharul cu suc de grepfrut pe care Jérôme îl lăsase pe birou. Când tocmai îşi lărgea nodul de la cravată, a auzit din nou glasul tinerei:

— Alo, acum caut… domnul Lavallière… Bernard Lavallière? l-a întrebat, iar Daniel a simţit că leşină.

— Da, a reuşit să articuleze dintr-o suflare, dumneavoastră ce adresă aveţi acum?

— Strada Passy, numărul 16, arondismentul XVI, domnule.

Daniel a închis pe loc şi respiraţia i-a revenit la normal. Îl am, şi-a şoptit. Îl am…, după care s-a lăsat să cadă înapoi în fotoliu, ca ameţit.

— Începe! a ţipat Jérôme întinzându-se pe covor, la un metru de ecran.

Daniel a redeschis sonorul. Într-un deşert mov, Pontiacul Firebird al lui David Hasselhoff venea din fundul ecranului către spectatori. Pe fondul unei muzici de sintetizator cu funcţie de baterie, dintre cele mai antrenante, o voce din off comenta: „Întâmplările unui cavaler solitar într-o lume periculoasă. Un erou al timpurilor moderne, o ultimă soluţie a celor nevinovaţi, lipsiţi de speranţă, victime ale unei lumi crude şi necruţătoare“. Genericul era întrerupt de secvenţe în care maşina neagră zbura în incredibile cascadorii. Tema devenise obsesivă, iar Jérôme ţinea pasionat ritmul dând din cap. Stârnit de muzică şi de aventurile lui „Kitt“, Daniel a început şi el să-şi mişte capul în cadenţă. Nu, nimic nu îi putea rezista cavalerului solitar. Acum era sigur de asta.

În weekendul următor, cavalerul solitar a plecat de unul singur în capitală, nu la volanul bolidului negru, ci, mai modest, al maşinii personale Audi 5 000. Parcând în faţa numărului 16 de pe strada Passy, a văzut ieşind un bărbat în palton de culoare închisă, cu pălărie neagră pe cap. Daniel s-a luat după el până la chioşcul de ziare. Bărbatul a cumpărat *Libération*. La semafor, a ajuns la doar câţiva centimetri de el, uitându-se cu ochii ieşiţi din orbite la pălăria de fetru. Da, a lui era, şi-ar fi pus capul pentru asta, o ştia pe de rost cu acea uşoară rosătură pe margine. Tot ce trebuia să facă era să întindă mâna, să i-o smulgă de pe cap şi să o ia la fugă, numai că Daniel nu se simţea în stare de aşa ceva, picioarele îi erau ca de plumb şi de câte ori încerca să ridice

mâna, aceasta începea să-i tremure. Emoţia îi era atât de puternică, încât nici măcar nu a putut pune piciorul pe trecerea de pietoni, în momentul în care Bernard Lavallière a început traversarea. Sudat parcă de asfaltul trotuarului, l-a urmărit din ochi până la numărul 16 de pe strada Passy.

Când a venit seara, şi-a învins frica şi a făcut-o. A recuperat pălăria lui Mitterrand. Abia mai respirând, sub portal, şi-a pus pălăria pe cap şi a închis ochii. Învinsese toate obstacolele ca un erou din poveşti care străbate împărăţii, râuri, păduri şi munţi în căutarea mărului de aur sau a unei pietre magice care îi va aduce putere şi glorie ori pur şi simplu sentimentul unei provocări căreia i-a făcut faţă.

Notă

25. Nestor Burma, personaj de literatură poliţistă franceză, creat în 1942 de Léo Malet; Mike Hammer, personaj de serial poliţist american, interpretat în anii 1980 de actorul Stacy Keach. (N. tr.)

Mâna îi alerga pe deasupra apei. Şi-a lăsat un deget pe suprafaţa acesteia, trasând o linie pe întinderea verde şi imaculată a Adriaticii. Fuselajul negru trecea în linişte pe sub unul dintre cele 420 de poduri ale cetăţii, cufundându-i pe Daniel, Véronique şi Jérôme într-o umbră fugară, după care lumina soarelui revenea. Ideea de a se întoarce la Veneţia, la doisprezece ani de la călătoria de nuntă, îi venise după recuperarea pălăriei. Dacă o voi găsi, vom merge la Veneţia, iar acesta va fi epilogul aventurii, spusese Daniel. Decisese chiar să se întoarcă în acelaşi hotel a cărui terasă dădea către Dogana, de data asta însă împreună cu Jérôme, care se arătase fascinat de vizitarea închisorii din Palatul Dogilor, cu gratiile sale de fier cât braţul de groase. Era a doua plimbare cu gondola de la sosire şi trebuia să se folosească de acest mijloc de transport cu parcimonie, întrucât costa o avere. Cu pălăria pe cap, Daniel a coborât cel dintâi, întinzându-i mâna lui Véronique, în timp ce băiatul a sărit direct pe chei. Era timpul să facă o pauză la cafeneaua Florian, în Piaţa San-Marco. Au urcat toţi trei pe Calle Vallaresso şi au trecut pe sub arcadele Muzeului Correr, unde Véronique ţinuse să revadă celebrul tablou *Două femei veneţiene* de Carpaccio. Un bun prilej de a-i explica lui Jérôme că, într-adevăr, acesta era numele unui fel de mâncare care are la bază carne crudă de vită, pe care tati îl comanda adesea la pizzerie, dar şi numele unui mare pictor. Drept care Jérôme a întrebat dacă tocmai fiindcă pictorului îi plăcea mâncarea aceea i s-a dat numele lui.

— Sigur că da, pentru ce altceva, doar era foarte cunoscut în pizzeria lui preferată, i-o scurtase tatăl.

Nu era prima oară în acea zi când ajungeau în piaţă, la Veneţia toate drumurile te aduc mereu către această inimă pulsatilă a oraşului lacustru. Şi de fiecare dată era un vis însufleţit de mici siluete, de porumbei, de umbre şi de soare. În timp ce se îndreptau către Florian, Véronique i-a dat un cot:

— Daniel…, i-a spus gâfâind, ia uite cine e aici.

François Mitterrand mergea prin piaţă însoţit de o femeie, la rândul ei urmată de o fată cu pletele lungi şi negre. Purta obişnuitul palton, eşarfa roşie, nu însă şi pălărie. La trecerea lui, porumbeii îşi luau zborul. Daniel nu era singurul turist care încremenise în faţa apariţiei prezidenţiale. Un bărbat i-a zâmbit şefului de stat, iar acesta i-a întors zâmbetul dând uşor din cap. După care a părăsit zona însorită, îndepărtându-se pe sub bolţile Palatului Dogilor.

— E aici, a murmurat Véronique, la fel ca noi.

Daniel şi-a dus mâna la pălărie şi i-a mângâiat tandru borul. Pălăria şi preşedintele tocmai trecuseră la câţiva metri unul de altul. Gândul l-a tulburat pe Daniel în timp ce consumau Coca-Cola pe terasa de la Florian.

Era absurd. Bineînţeles că François Mitterrand avea cu ce să-şi cumpere o altă pălărie neagră, cu siguranţă o făcuse, evident avea mai multe pălării, poate chiar mai pierduse unele sau le aruncase din cauza uzurii. Cu toate astea, parcă îi lipsea ceva siluetei care reprezenta Franţa în lume. Nu cumva, lipsindu-l de pălărie, Daniel comitea un act până la urmă egoist, un sacrilegiu, ca acei turişti care iau prin buzunare mici fragmente din templul de la Luxor sau de pe Acropole, cu scopul derizoriu de a le aşeza pe rafturile din living? Duceau cu ei fără a fi pedepsiţi relicvele sacre asupra cărora nu aveau nici un drept şi care, în primul rând, nu le aparţineau. Pentru întâia oară, Daniel a fost pătruns de acel sentiment difuz şi contrariant pe care-l ai când spargi ceva la care ţii.

După-amiaza au vizitat Palatul Contarini del Bovolo, al cărui nume, care înseamnă melc, se datorează scării exterioare. Capodoperă Quattrocento, structura spiralată, pe şase niveluri, era inclusă într-un turn dotat cu multiple arcade şi coloane zvelte. De sus, cuprindeai cu privirea acoperişurile Veneţiei, cu vântul suflându-ţi în faţă.

— Îţi mai aduci aminte? a întrebat Daniel în timp ce începea să urce.

— Căluţul… a murmurat Véronique surâzând.

Acum zece ani, urcaseră turnul de la Bovolo după ce vizitaseră Murano. Acolo, un sticlar făcuse sub ochii lor un căluţ din sticlă pe care li-l dăruise ca amintire. După-amiaza, Daniel îl ascunsese la Bovolo. Scara se termina sub un acoperiş rotund, din grinzi la care puteai ajunge dacă te ridicai pe vârfuri. Trecându-şi degetele peste una dintre acestea, a dat, pe pipăite, de o monedă, apoi de o alta, de un breloc, o broşă, apoi de alte monede din lumea-ntreagă. Îndrăgostiţii din Veneţia, îndrăgostiţii de obicei lăsau acolo ce găseau prin fundul buzunarelor ca semn al trecerii lor. Daniel scosese şi el căluţul şi-l strecurase pe o grindă.

Doi tineri germani se fotografiau având ca fundal acoperişurile oraşului, iar un bărbat filma panorama la 180 de grade cu o cameră mare VHS. Véronique i-a atras atenţia lui Jérôme să aibă grijă cum se învârte pe terasă, în timp ce Daniel a ridicat capul spre grinzi. Şi-a scos pălăria, a pus-o pe balustrada din piatră şi a întins mâna. Din câte îşi amintea, în colţul din stânga îşi ascunsese căluţul. A simţit o monedă, un crâmpei de carton care ar fi putut fi un bilet de avion, apoi o altă monedă.

— N-o să-l găseşti, i-a spus Véronique, pe când degetele lui atingeau ceva neted şi rece, un obiect mic, şlefuit, pe care l-a smuls ca pe un fruct.

— Ia te uită! a exclamat încântat.

Ţinea în mână căluţul. Jérôme s-a apropiat de tatăl lui, care şi-a ridicat ochii spre Véronique, a cărei privire se înrourase. Căluţul îi aşteptase în ascunzătoare doisprezece ani şi gândul acesta îi umplea de emoţie. Daniel i l-a încredinţat lui Jérôme, s-a apropiat de soţie şi a luat-o în braţe. În aceeaşi clipă

a început să bată vântul, părul lui Véronique i-a mângâiat chipul şi a închis ochii. Când i-a deschis, pălăria nu mai era pe marginea de piatră.

Şi coşmarul a reînceput. Nu e posibil, nu e posibil, murmura coborând scara cu inima bătându-i mai să-i sară din piept. Treptele plate de la Bovolo păreau interminabile, ca în acele visuri în care greutatea şi timpul sunt desfiinţate. Pălăria nu era pe stradă. Nici în grădina de la capătul de jos al scării. Să fi ricoşat de acoperişuri şi vântul s-o fi purtat pe una dintre străduţele din jur? Daniel a luat-o la fugă către una dintre ele. Nici urmă de pălărie. I-au dat lacrimile, lacrimi de furie şi de spaimă care anunţau o criză de nervi. Avea senzaţia că mai era foarte puţin până să se aşeze pe jos şi să urle, când a zărit o siluetă. Un domn în vârstă, cu baston, care mergea între două femei, probabil soţia şi fiica lui. Bărbatul ţinea în mână o pălărie neagră, iar pe cap una crem cu bandă vişinie. Daniel a alergat spre bătrân.

— A mea e! E pălăria mea! a zis aproape fără suflare.

— *E francese!* a explicat bărbatul zâmbind. Nu vă faceţi griji, i-a spus cu un puternic accent italian, v-am găsit bileţelul în pălărie, şi eu fac la fel, a adăugat cu un surâs complice, întinzându-i-o.

— Vă mulţumesc, domnule, vă mulţumesc mult, a murmurat Daniel strângând pălăria la piept.

— Zi bună, i-a urat bătrânul.

După care şi-a ridicat pălăria în semn de la revedere şi s-a întors, reluând conversaţia în italiană cu cele două femei. Daniel şi-a privit pălăria, apoi a întors-o şi s-a uitat la fundul din mătase albă şi la banda din piele cu bine-cunoscutele iniţiale. A ridicat-o, a băgat două degete câţiva centimetri şi a simţit cum i se strânge inima. Dăduse de ceva. A scos o bucăţică de hârtie împăturită în patru şi a deschis-o: „Recompensă-Mulţumesc“, cuvinte urmate de un număr de telefon.

Hârtia dreptunghiulară fusese aici încă de la început. Pălăria îşi avusese încă din primul moment SOS-ul ei. Nici unul dintre cei care şi-o puseseră pe cap nu se gândise că proprietarul ar fi putut lăsa vreun mesaj. Numai un adevărat îndrăgostit de pălării ar fi putut cunoaşte această subtilitate. I s-a părut chiar că recunoaşte scrisul pe care îl văzuse mai ales în perioada electorală, cu semnătura reprodusă în facsimil pe materialele de campanie. Era scrisul lui François Mitterrand.

— Tu iei hotărârea, îi spusese Véronique după cină.

Daniel îi lăsase să urce în cameră, cerând un timp de gândire:

— O să fac o mică plimbare, adăugase.

Acum era singur, pe o străduţă luminată slab, iar zgomotul valurilor mici răsuna când acestea se izbeau de pietre. Cu pălăria pe cap şi mâinile la spate, a urcat pe un pod, contemplând luna care se reflecta în apă. Sub pălăria neagră de fetru, îi năvăleau în minte ultimele evenimente, şi Daniel încerca să le găsească un înţeles.

Se afla la Veneţia în acelaşi timp cu proprietarul legitim al pălăriei şi găsise bileţelul sub banda de piele. Bătrânul italian care i-o dăduse înapoi poate că nu era decât un element al destinului, ba chiar şi pala de vânt care-i furase pălăria i se părea că făcea parte dintr-un tot care se rearanja în ordinea firească. Avea senzaţia limpede că i se adresase o cerere, exact lui, Daniel Mercier de la Sogetec, care fără această pălărie ar mai fi fost şi acum la Paris, la ordinele lui Jean Maltard. Pălăria lui Mitterrand îi schimbase fără îndoială viaţa. Domnişoara Marquant văzuse şi ea cum viaţa ei ia o altă întorsătură, iar ciudatul Aslan mai crease un parfum. Oare lui Bernard Lavallière ce i se întâmplase? Habar nu avea, însă poate că pălăria îi schimbase şi lui sensul vieţii. Alegerile prezidenţiale se apropie, şi-a zis Daniel, şi preşedintele trebuie şi el să acţioneze asupra destinului. Pe sub pod a trecut încet un *motoscafo*. Farurile ambarcaţiunii proiectau o umbră uriaşă pe tencuiala faţadelor, cea a unui bărbat cu palton şi pălărie. Daniel s-a dat un pas înapoi. Era conştient că era vorba despre umbra lui, însă el vedea tot umbra lui François Mitterrand. Imensă şi maiestuoasă, i s-a aşezat în faţă câteva secunde, pentru ca apoi să se evapore în noapte.

A fost pentru el un ultim semn. De-acum ştia care-i era datoria.

Întors în cameră, a anunţat cu voce gravă:

— O să sun mâine.

După care s-a dezbrăcat. Ultimul lucru pe care şi l-a scos a fost pălăria pe care a aşezat-o pe gheridon, lângă fereastră, în lumina lunii.

— Aveţi un număr de telefon la care puteţi fi sunat, domnule?

Daniel i-a dat numărul din cameră, după care a închis. De-acum nu mai putea da înapoi. „Secretariatul general de la Élysée“, anunţase vocea. Daniel îi explicase povestea cu pălăria, iar tânăra îl rugase să aibă răbdare câteva clipe.

Telefonul din cameră a sunat peste un sfert de oră. Era un bărbat care i s-a adresat foarte politicos.

— Domnule Mercier, trebuie să păstrăm discreţia, presupun că aţi citit iniţialele din interiorul pălăriei…

— Da, le-am citit.

— Bun, presupun deci că aţi înţeles cui îi aparţine pălăria…

— Da.

— Pot deci conta pe discreţia dumneavoastră?...

— Puteţi, totuşi aş avea şi eu o rugăminte, a răspuns Daniel.

— Vă ascult, a spus bărbatul de la celălalt capăt al firului.

— Aş vrea să i-o înmânez eu însumi proprietarului.

— Chiar la asta se gândea şi proprietarul pălăriei, domnule Mercier. Vă aşteaptă la cafeneaua Florian, la ora 17, în primul salon, cum intraţi pe stânga.

La ora 16.40, Daniel şi-a pus pentru ultima oară pe cap pălăria lui Mittterand, i-a sărutat pe Véronique şi pe Jérôme şi i-a lăsat la intrarea bazilicii Santa Maria della Salute.

— Mă întâlnesc cu François Mitterrand şi mă întorc imediat, le-a spus cu voce tare, în faţa unui grup de turişti care s-au întors către el, după care s-a îndreptat spre o gondolă.

Nu a negociat preţul cursei până la San Marco şi nu s-a aşezat pe scăunelul îmbrăcat în piele roşie, ci a rămas în picioare, în mijlocul gondolei, cu pălăria pe cap şi vântul cald şi sărat al Adriaticii suflându-i în faţă.

La intrarea de la Florian, şeful de sală, un italian cu părul dat cu gel, cu mustaţă subţire şi adus de spate, s-a apropiat de el.

— Am întâlnire cu François Mitterrand, i-a spus Daniel scoţându-şi pălăria.

Şeful de sală a aprobat din cap şi, fără a scoate un cuvânt, i-a arătat micul salon din stânga. Sub fresca reprezentând un înger, preşedintele republicii stătea la o măsuţă din marmură albă. Purta un palton de culoare închisă şi o eşarfă vişinie. S-a ridicat:

— Bună ziua, domnule Mercier, i-a spus strângându-i mâna.

— Bună ziua, domnule preşedinte, i-a răspuns Daniel, după care, la

invitaţia şefului statului, s-a aşezat alături de el.

François Mitterrand a comandat cafea, care li s-a adus imediat pe o tavă din argint.

— Există şi o recompensă, cum e scris şi pe bileţel, l-a anunţat cel dintâi dintre francezi.

— Nu, mulţumesc, a murmurat Daniel, nu vreau nici o recompensă.

François Mitterrand a zâmbit, pe jumătate amuzat, pe jumătate fatalist.

— Fiindcă nu doriţi recompensa, vă voi face o mărturisire… pălăria… nu am pierdut-o la Veneţia, ci la Paris, şi este ceva timp de atunci.

A făcut o scurtă pauză.

— Trebuie că a trecut prin ceva aventuri înainte de a ajunge pe masa asta, a adăugat mângâind-o, dar nu le vom afla niciodată.

Şi s-a uitat la Daniel cu un surâs enigmatic.

— Nu, nu le vom şti niciodată, a şoptit Daniel, care nu îşi putea desprinde privirea de la şeful statului.

O nouă tăcere, apoi François Mitterrand s-a aplecat spre ceaşca de cafea şi a început să bea cu înghiţituri mici. Pe fereastra întredeschisă a salonului se zărea Piaţa San Marco şi mulţimea care se plimba în soare şi pe sub bolţile Palatului Dogilor.

— Veniţi des la Veneţia? a întrebat preşedintele.

— Nu am mai fost din luna de miere, iar acum am revenit împreună cu soţia şi cu fiul meu.

— E o idee bună să reveniţi, eu o fac de câte ori am un moment liber.

— Ieri am urcat la Bovolo, a precizat Daniel.

— Aveţi gusturi bune, domnule Mercier, Campanila este pentru turişti, adevăraţii îndrăgostiţi de Veneţia urcă în Bovolo. La câţiva paşi de aici, se află curtea unei mănăstiri, singurul exemplu de artă romană din Veneţia, puţini o ştiu, o să v-o arăt la ieşire.

— Vă mulţumesc, a murmurat Daniel.

— Şi când mă gândesc că pentru unii Veneţia e tristă…, a continuat şeful statului clipind cu subînţeles.

— Nu fac parte dintre aceştia, a răspuns Daniel, pentru mine Veneţia e veselă şi înseamnă frumuseţea însăşi.

— Da, frumuseţea… a şoptit François Mitterrand.

Recompensa, de fapt, chiar o trăia. I se oferise mai mult decât o recompensă, i se îndeplinise o dorinţă, o năzuinţă, un deziderat.

Ajunsese ce-l de-al patrulea la masă.

EPILOG

Alb-negru, cu o etalonare de excepţie, de-ai fi zis că e o imagine realizată de Cartier-Bresson[26] Fotografia îl reprezenta pe Daniel Mercier la ieşirea de la Sogetec, cu pălăria neagră pe cap. Bărbatul cu cravată gri i-a aruncat o privire cu subînţeles colegului său, apoi i s-a adresat preşedintelui:

— O putem recupera, domnule preşedinte

— Cum aveţi de gând să o luaţi? a întrebat şeful statului.

— Îl scuturăm bine şi i-o luăm.

— A, nu! a exclamat preşedintele, fără acte de violenţă, va crede că de la mine pleacă… Nu, a repetat încet, înainte de a se cufunda iarăşi într-una dintre acele tăceri care-i dădeau peste cap interlocutorii, urmăriţi-l doar…

— Să-l urmărim pe Daniel Mercier?

— Nu, pălăria, ea trebuie urmărită.

Bărbatul cu cravată gri a ieşit din birou însoţit de colegul lui.

La numai o oră după ce preşedintele şi-a uitat pălăria în restaurant, s-au prezent doi funcţionari ai cabinetului de la Palatul Élysées. Pălăria nu mai era acolo, prin urmare şi-au spus că fusese furată. Şeful de sală a confirmat că vecinul preşedintelui plecase cu o pălărie neagră de fetru. O avusese şi când sosise? În încurcătura în care se trezise, nu-şi mai aducea bine aminte. Vecinul era un client pe care nu îl cunoştea, care nu rezervase masa şi plătise cu card. Cei doi au plecat cu o copie după nota de plată. A doua zi, Daniel Mercier a fost localizat.

În seara în care a uitat în tren pălăria, la Palatul Élysées s-a primit un telex pe linia secretizată, anunţând că pălăria fusese luată de o blondă. A doua zi dimineaţă, în timp ce îşi bea cafeaua, François Mitterrand, care nu dormea niciodată la Élysées, a descoperit mesajul. Ce interesant, şi-a zis, o femeie… Aţi fotografiat-o? Pe seară, în biroul prezidenţial a ajuns o fotografie a lui Fanny Marquant, în parcul Monceau, însoţită de următoarea notă: femeia a lăsat pălăria pe o bancă, suntem în curs de a obţine informaţii despre bărbatul care a preluat-o.

— De ce a lăsat-o pe o bancă?

— Nu ştiu, domnule preşedinte, studiem toate ipotezele, i-a răspuns bărbatul cu cravată gri.

— E o femeie tare drăguţă… a comentat şeful statului înainte de a-i înapoia fotografia.

Imediat ce a fost publicat, micul anunţ al lui Daniel Mercier a fost îndosariat. Celula de criză de la Palatul Élysées a cerut de la ziar copia tuturor scrisorilor care erau primite. Din raţiuni de stat. Şi astfel, într-o după-amiază

însorită, preşedintele a citit, în parcul palatului, nuvela *Pălăria*, semnată de Fanny Marquant. Ceva mai târziu, a aflat că Pierre Aslan crease un nou parfum şi a cerut să i se procure un flacon.

Când funcţionarii de la Élysées au aflat din corespondenţa lui că Pierre Aslan nu mai are pălăria, timp de câteva ceasuri s-a produs o mare agitaţie. Cum adică nu o mai avea din moment ce se întorsese acasă cu pălăria pe cap? Câteva săptămâni, bărbatul cu cravată gri a evitat cu grijă subiectul pălăriei în discuţiile cu şeful statului. După care au intrat în posesia scrisorii parfumierului, în care acesta dădea acele informaţii ample despre modul în care pierduse pălăria. Şi au trimis imediat doi oameni la braserie. Înarmaţi cu legitimaţii false ale fiscului, au periat contabilitatea, identificându-l pe Bernard Lavallière, care plătise cu un cec, ca fiind noul purtător al pălăriei. Drept care operaţiunea de supraveghere s-a mutat imediat pe strada Passy.

— Aşadar parfumierul nu mai are pălăria?... Şi voi nu v-aţi dat seama?

— Nu, domnule preşedinte. A fost un fel de confuzie.

— Supărător lucru, a spus şeful statului din vârful buzelor. Cine e acest Lavallière? a adăugat.

— Cineva de la Axa, o să vină şi dosarul lui, domnule preşedinte.

Puţin mai târziu, bărbatul cu cravată gri a venit să-l caute pe preşedinte în parcul palatului Élysées. Acesta se juca aruncând un băţ labradorului său negru.

— Mercier a furat-o! a anunţat bărbatul.

— Chiar aşa? Băiatul ăsta are nişte resurse nebănuite.

În aceeaşi după-amiază, François Mitterrand a cerut ca Librăria Pescăruşului să fie adăugată în lista librăriilor pentru comenzi de la Palatul Élysées.

— În dosarul pălăriei, nimic nou, domnule preşedinte, l-a anunţat bărbatul cu cravată gri în ziua în care dădea raportul asupra acţiunilor private în desfăşurare. Continuăm urmărirea.

— Nu, a spus şeful statului după ce a stat puţin să reflecteze. Să lăsăm destinul să hotărască mai departe, a adăugat gânditor.

— Distrugem documentele, sau le trecem la arhivă?

— Distrugeţi-le, bineînţeles.

A doua zi, bărbatul cu cravată gri a revenit în biroul prezidenţial cu dosarul pălăriei sub braţ. François Mitterrand şi-a pus ochelarii, a răsfoit pentru o ultimă oară rapoartele şi fotografiile, s-a oprit la cea a lui Fanny Marquant stând pe bancă, în parcul Monceau, cu pălăria pe cap. A scos-o din dosar şi a pus-o deoparte.

— La arhiva personală, a explicat.

După care a parafat ordinul de distrugere.

Douăzeci de ani mai târziu, pe 29 ianuarie 2008, obiectele personale ale lui François Mitterrand au fost puse în vânzare la Galeriile de licitaţii Drouot. Pe lista cu 368 de elemente, din care făceau parte costumele, cravatele şi cămăşile preşedintelui, precum cadourile oferite de şefii de stat străini, s-au aflat nu mai puţin de douăzeci de pălării: cinci de fetru, două de lână, una din antilopă, două jobene, un melon şi opt de pai. Pălăria neagră cumpărată în ziua aceea de către Partidul Socialist să fi fost cea din povestea noastră? Nu e nimic sigur. În viaţa unui purtător de pălării, acestea vin unele după altele, se uzează, se rătăcesc şi sunt regăsite, dar, uneori, dispar pentru totdeauna. Faptul că nu a fost scoasă la licitaţie decât o singură pălărie neagră e surprinzător: să mai fi existat şi altele? Foarte probabil. Să le fi păstrat apropiaţii? La fel de probabil. Nu vom şti niciodată. Pe când ciocanul bătea o ultimă oară pentru a încheia licitaţia, Pierre Aslan sorbea dintr-un pahar cu vin de Asti la Florenţa, în piaţa Galeriilor Uffizi. După acea sclipire care îl făcuse să revină triumfător pe scena internaţională, nu mai crease nimic. Din proprie voinţă. A preferat să se retragă în plin succes şi să-şi construiască o legendă. Unele surse pretind că executa în secret compoziţii pentru câţiva clienţi privaţi, pentru care ar fi primit o adevărată avere. Erau citaţi sultanul din Brunei şi chiar Bill Gates, dar lucrurile nu au putut fi verificate niciodată. De acum, Pierre Aslan trăia retras, la Florenţa. Din 1987 nu a mai acordat nici un interviu. Édouard Lanier, amantul lui Fanny Marquant, a continuat să-şi înşele nevasta până când aceasta a cerut divorţul, în 1992. S-a recăsătorit cu o femeie mai tânără decât el, care la rândul ei l-a înşelat, după care l-a părăsit. După ce s-a pensionat de la firma Danone, şi-a investit banii într-un lanţ de saloane de masaj din Thailanda, unde a trăit cu o anume Bongkoj. I s-a pierdut urma după tsunamiul din 2004. Doctorul Fremenberg a murit liniştit în 2001, la el în cabinet, în timpul unei şedinţe de psihoterapie. Colecţia de artă africană i-a fost vândută în 2002, la Christie's, sub numele de „Colecţia doctorului F.". Statueta cu sexul ridicat, care-i displăcea atât de tare lui Aslan, a fost adjudecată pentru suma totală de 120 500 de euro. Astăzi se găseşte într-o colecţie particulară din Washington. Esther Kerwitcz şi-a continuat turneele până în anul 2000. După această dată, s-a decis să pună capăt reprezentaţiilor publice şi s-a rezumat la a-şi înregistra ultimele patru discuri. Cunoscute sub numele de „Tetra Kerwitcz", fac parte dintre înregistrările de muzică clasică cele mai accesate de pe Net. Locuieşte la Florenţa, împreună cu Pierre Aslan. Fanny Marquant a devenit văduva lui Michel Carlier – bărbatul cu pălăria gri –, la câţiva ani după deschiderea librăriei. Şi-a păstrat magazinul timp de cincisprezece ani şi a mai avut încă multe aventuri până când un lord înrudit cu familia regală britanică s-a îndrăgostit nebuneşte de ea, în timpul unei călătorii pe coasta normandă. A luat-o de nevastă şi a dus-o în Sussex, unde Fanny s-a plictisit groaznic. Nici în ziua de azi nu stăpâneşte bine engleza. Micul ei roman *The French Lady* a fost primit bine de critici, dar de vândut nu

s-a prea vândut, chiar dacă i-a adus ceva articole laudative în presa britanică şi un interviu în *Daily Mirror*. Consideră că singurul bărbat pe care l-a iubit vreodată a fost Michel Carlier. Bernard Lavallière a făcut o adevărată pasiune pentru Jean-Michel Basquiat, pe care nu l-a întâlnit decât o singură dată, şi atunci pe fugă, într-o dimineaţă din ianuarie 1988 când, din întâmplare, artistul nu era beat mort şi nu l-au apucat nădăduile din cauza bărbatului în costum şi cravată, care-i vorbea cu atâta sinceritate despre vibraţia pânzelor lui. La moartea lui Basquiat, şapte luni mai târziu, Lavallière avea nu mai puţin de nouă tablouri, dintre care cinci din cea mai bună perioadă (1981–1983). În următorii ani, Bernard i-a cumpărat operele, până când cota americanului i-a depăşit mijloacele. Iar atunci când pânzele pe care le achiziţionase cu 150 000 sau 200 000 de franci au trecut de 10 milioane de dolari bucata, prin anii 2010, valul de sarcasm al cărui obiect fusese a lăsat locul unei fascinaţii oripilate amestecate cu ură. La pensie, Daniel Mercier s-a mutat în Pays d'Auge. Parcursul profesional şi l-a încheiat ca şef al Sogetec Normandie. Din pură plăcere şi în secret s-a apucat să scrie povestea pălăriei preşedintelui, a ajuns până la pagina 20 şi nu prea vedea finalul. Şi încă nu poate mânca stridii cu oţet fără a-i răsuna în urechi: „I-am spus săptămâna trecută lui Helmut Kohl…“ La câteva luni după recuperarea pălăriei, François Mitterrand a pulverizat toate predicţiile institutelor de sondare a opiniei publice, fiind reales cu 54,2% din voturile exprimate. Slăbit de boală, şi-a petrecut ultimul Crăciun la Assuan, în Egipt, după care s-a întors brusc în Franţa, unde a şi murit o săptămână mai târziu, în timpul iernii lui 1996.

A plecat din lumea aceasta lăsând în urmă o ultimă enigmă: în discursul de Anul Nou, în timp ce făcea francezilor obişnuitele urări, a pronunţat o frază insolită, neconcordantă cu textul de convenienţă. Frază îndelung comentată, fără ca cineva să fi oferit o interpretare satisfăcătoare. Nici el nu a explicat-o vreodată. Până în ziua de azi, fraza totalizează 4 610 000 de accesări pe Google. La douăzeci şi trei de secunde de la încheierea alocuţiunii din 31 decembrie 1994, a spus uitându-se fix în camera de filmat: „Cred în forţele spiritului şi nu vă voi părăsi.“

Notă

26. Henri Cartier-Bresson (1908–2004), fotograf şi desenator francez. (N. tr.)